

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur,
trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Ett njutbart dopp vid Solfjäderbadet

Ett gestaltungsförslag och studie om badplatsens landskapsarkitektur

Oscar Samuelsson

Ett njutbart dopp vid Solfjäderbadet

-Ett gestaltungs-förslag och studie om badplatsens landskapsarkitektur.

Take a swim in Solfjädebadet

-A design proposal and study about the landscape architecture of outdoor bathing sites.

Författare: Oscar Samuelsson

Handledare: Stefan Lindberg, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Karl Lövrje, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Biträdande examinator: Anna Sunding, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture
Kurskod: EX0846
Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2020
Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.sew>

Nyckelord: badplats, landskapsarkitektur, fallstudie, rekreation, hälsa, gestaltning.

Jag vill ge ett stort tack till min handledare Stefan Lindberg som kommit med goda råd, synpunkter och diskussioner under perioden för mitt examensarbete. Även tack till Zemir Zega på Motala kommun som hjälpt till att ta fram kartunderlag och DWG-filer för gestaltungsområdet. Varmaste tack till min partner, familj och vänner som bidragit med glada tillrop, ett stort stöd och känslomässig support under projektets gång.

Oscar Samuelsson
Alnarp, Mars, 2020

Sammanfattning

Det finns många platser i våra städer där blå miljöer är en del av landskapet, men trots det nyttjas inte vattnets höga potential. Bad och vattennära kontakt besitter många hälsosamma och rekreerande egenskaper som går att främja med rätt gestaltning. Arbetets syfte är därför att utöka förståelsen om badplatsers landskap, utformning och varför samhällsplanerare/ landskapsarkitekter bör främja gestaltning av blå miljöer. Målet med arbetet är att genom platsstudier och ett gestaltningsförslag visa hur möjligheten till bad, vattenkontakt och rekreation kan öka i centrala Motala.

Gestaltningsområdet är avgränsat till Motala stadspark som kantas av en strandpromenad längs med Vätterns klara vatten. För att motivera förslagets placering och förankra det i Motala kommuns planering, studerades dokument såsom "ÖP-06: Motala möter framtiden" och planprogrammet "Vision Motala centrum 2025". För större förståelse av gestaltningsområdet förutsättningar och specifika kvalitéer gjordes fysiska platsbesök som innefattar analyser och inventeringar. De lyfter exempelvis fram gestaltningsområdets värdefulla målpunkter, stråk och siktlinjer, men visar också på brister, som badbarriärer och skuggande rumsligheter.

En stor del av arbetet innefattar studier av sju urbana, populära referensbadplatser i Sverige och Danmark. Där studerades och fotograferades badplatsernas landskapsarkitektur för att inspirera till hur vattennära kontakt och bad kan integreras i gestaltning. Besöken av referensbadplatserna ledde fram till en sammanställning med viktiga aspekter en badplats landskap bör uppfylla. Exempel på aspekter är att badplatser bör innefatta öppna stora ytor där solen kommer åt, innehålla soldäck som inte är för plana utan skiljs av med nivåer vilket skapar rumsligheter och bidrar med avskildhet. Utifrån dokumentstudien tillsammans med platsbesöken vid gestaltningsområdet och studierna av referensbadplatserna togs ett koncept, program och strategier fram för att ge tydliga ramar under skissarbetet.

Det slutliga förslaget har en gestaltning innehållande bland annat, trädäck som i nivåer bidrar med många solplatser, ett kallbadhus som främjar bad året om, badflottar som tar en nära vattnet och en tillgänglighetsanpassad strand. Gestaltningen binds samman med ett återkommande formspråk och materialval vilket ger platsen en tydlig identitet som kopplar till staden. Resultatet visar alltså på hur platsspecifika egenskaper längst en park och strandpromenad i Motala, kan lyftas och förstärkas genom en design som främjar bad, vattennära kontakt, rekreation, hälsa, aktivitet och möten.

Abstract

Many blue environments in our cities go unused in spite of the high potential water possess. Outdoor swimming and being in close contact to water has several health and recreational benefits. It is possible to promote these benefits with accurate design. The purpose of this master thesis is to enhance the understanding of the outdoor swimming landscape and the role of the landscape architect/urban planner in the configuration of these blue environments. Through site studies and a design proposal this thesis aims to show how the access to outdoor swimming, recreational activities and close contact to water can be enhanced in central Motala.

The area used for the design proposal is limited to Motala stadspark that borders a promenade along the pristine waters of Vättern. To incorporate the proposal in the official city planning of Motala several official documents were reviewed including "ÖP-06: Motala möter framtiden" and "Vision Motala centrum 2025". To enhance the understanding of the area and its properties, several site visits were conducted. The analysis and inventory of the area shone light on valuable target points, walking paths and lines of sight, but also revealed some deficits such as barriers hindering swimming and spaces covered by shade.

An integral part of this study includes site studies of seven urban and popular outdoor swimming sites in Sweden and Denmark. Site analysis were conducted and photographs were taken of the landscape architecture for inspiration. These visits made it possible to create a compilation of important aspects of an outdoor swimming site. Good aspects include that these sites should have large open sun-lit spaces and wooden decking with leveling to create spatiality and privacy. By document reviews, site visits and the analysis of the site in central Motala a strategy, concept and a program was created to formulate a clear structure for the design proposal.

The final design proposal contains wooden decking in several levels, an open-air bath house, bathing rafts and an accessible beach. Reoccurring shapes and choices of materials creates a running theme throughout the proposal, thus creating a clear identity and connection to the city of Motala. The result reveals that place-specific properties along a park and promenade in Motala, can be strengthened and amplified through a design promoting swimming, close contact to water, recreation, health, outdoor activities and the human encounter.

Innehållsförteckning

Introduktion	6
Prolog	7
Begreppsförklaring	7
Syfte	7
Mål	7
Frågeställning	7
Tillvägagångsätt och metod	8
Bakgrund	11
Vattnets betydelse för rekreation	12
Badets hälsoeffekter	13
Badets historia	14
Vattnets betydelse för Motala	15
Förstudie	16
Dokumentstudie	18
Platsbesök	20
Områdesanalys	20
Fysiska platsförutsättningar	24
Swot-analys	25
Refereensbad	26
Gröningen Helsingborg	28
Daniaparken/Sundspromenaden Malmö	30
Scanibadet Malmö	32
Tullhusstranden Simrishamn	34
Islands Brygge Havnbad Köpenhamn	36
Kalvebod Bølge Köpenhamn	38
Hornbergs Strandpark	40
Reflektion Referensbad	
Gestaltning	44
Koncept	45
Program	46
Strategier	47
Förslag	48
Soldäcket	50
Stranden	52
Entrén	54
Kallbadhuset	56
Solfjäderbadets relation till staden	58
Diskussion	59
Referenser	62

1

Introduktion

Som en introduktion till detta examensarbete förklaras varför jag valt ämnet till arbetet, här presenteras också begreppsprecisering, syfte & mål samt arbetets frågeställning.

Introduktion

Prolog

Under mina fem år på landskapsarkitektutbildningen har jag gjort flertal studiebesök på platser som inte är anpassade efter bad, trots att de ligger i direkt anslutning till badbart vatten. I yrket som landskapsarkitekter har vi förmånen och möjligheten att skapa platser som främjar rekreation, hälsa och aktivitet. Jag håller med Landskapsarkitekten och forskaren Herbert Dreiseitl, (2001) som menar att med en positiv vilja att planera och integrera vattnet både som en visuell och funktionell tillgång i våra städer, kan vattnet nå dess fulla potential. Istället för att upplevas likt en barriär mellan stadsdelar som skärmar av och minskar städers formbara ytor (ibid).

Jag har alltid älskat att bada, det spelar ingen roll i vilken temperatur eller tid på året. Det är min bästa form av rekreation, det får mig att må bra och ger en kick. Jag har vuxit upp i staden Motala med slogan "Östergötlands sjöstad". Där är vattnet ständigt närvarande med Vättern, Motala ström, och Göta kanal som inkorporeras i småstadslandskapet. Trots detta finns där inga allmänna badplatser centralt beläget i Motala. Detta är något som efterfrågas i kommunen och från dess invånare (Motala kommun, 2017). I Motala centrums framtidsvision för år 2025 nämner de att de vill öka folklivet genom att ta till vara på Motalas unika vattennära läge. De vill öka kontakten mellan land och sjö, bland annat genom att anlägga en badplats och kallbadhus i anslutning till vätternpromenaden och stadsparken (Motala kommun, 2014). Jag vill därför göra ett arbete som utforskar hur en badplats kan gestaltas för att öka stadens närhet till vattnet och rekreativa värden.

Begreppsförklaring:

Blåa miljöer: I arbetet definierat som miljöer och landskap med inslag av vatten så som sjöar, hav och vattendrag.

Gröna miljöer: I arbetet definierat som miljöer med vegetation, så som parker, skog och grönytor.

Bad: I arbetet innebär bad utomhusbad som avnjuts i naturens svalkande hav, sjöar, och vattendrag.

Badbarhet: I arbetet en term som beskriver hur väl anpassat en plats är för att kunna bada samt hur tillgängligt badet är.

Syfte:

Syftet är att utöka förståelsen om badplatser, landskap, utformning och varför samhällsplanerare/ landskapsarkitekter bör främja gestaltning av blå miljöer.

Mål:

Målet är att genom platsstudier och ett gestaltungsförslag visa hur möjligheten till bad, vattenkontakt och rekreation kan öka i centrala Motala.

Frågeställning:

Hur kan man, med inspiration från referensbadplatser, implementera goda aspekter av landskapsarkitektur för att främja bad och vattennära kontakt i ett platsspecifikt gestaltungsförslag av en badplats i Motala?

2

Tillvägagångssätt och Metod

Detta avsnitt presenterar och motiverar de metoder och tillvägagångssätt som lett fram till arbetets gestaltungsförslag och som besvarar frågeställningarna.

Tillvägagångsätt och Metod

Bakgrund

För att kunna besvara frågeställningen och för att få en djupare förståelse inleds arbetet med en bakgrund som beskriver vattnets rekreativa värden, utomhusbadets hälsofrämjande egenskaper och dess historia. Insamlingsmetoden var att söka relevant och framförallt vetenskaplig litteratur på bibliotek men även från databaser såsom Primo och Google Scholar. Där användes sökord som exempelvis bad och rekreation. Bakgrunden avslutas med att presentera vattnets betydande roll för Motala.

Förstudie

Dokumentstudie

Förstudien påbörjas med en granskning av kommunens plandokument för att motivera platsen för gestaltningsförslaget. Bland annat lästes Motala kommuns översiktsplan "ÖP-06 Motala möter framtiden" (Motala kommun, 2006) för att få en övergripande syn på deras planerade stadsutveckling. Även Motala Centrums framtidsvision för 2025 (Motala kommun, 2014) studerades för att få en mer platsspecifik inblick i hur kommunen vill utveckla det centrala gestaltningsområdet.

Referensbad

För att inspireras till hur vattennära kontakt och bad kan integreras i gestaltning besöktes och studerades sju olika referensbadplatser i projektets början (februari och december). För att finna goda exempel användes sökkällan Google, men även tips från handledare samt från studiekamrater inom utbildningen. Badplatser som var anlagda tidigare än 2000 bortprioriterades då städers behov, samt utvecklingen/trender av landskapsarkitektur hela tiden förändras. De referensplatser som valdes var Tullhusstranden i Simrishamn, Scaniabadet, Daniaparken/Sundspromenaden i Malmö, Hornbergs strandpark i Stockholm, Islands Brygge Havnbad och Kalvebod Bølge

i Köpenhamn och Gröningens badplats i Helsingborg. Dessa platser ansågs relevanta då de alla är populära platser för bad och som på olika vis uppmärksammats för sin arkitektur eller för sitt rika folkliv. De är också i likhet med mitt gestaltningsförslag i Motala centralt belägna, sammankopplade med en längre strandpromenad och anlagda för att främja stadsutvecklingen. Gröningens badplats i Helsingborg är dessutom placerad i direkt anslutning till ett kallbadhus vilket gjorde det extra intressant för gestaltningen. Referensbadplatserna studerades genom fysiska platsbesök där jag fotograferade och till fots kände in platsen. Där studerades med hjälp av fotografering dess formgivning, material, människors aktiviteter, omgivning, badbarhet, angränsande faciliteter och aktivitetsytor.

När lusten fanns vid platsbesöken tog jag även ett provdopp. Provdoppen gav mig en bredare förståelse för vattnet och badets betydelse för platserna, samt för dess badbarhet. Provdoppen gjordes ibland ensam men även med sällskap av vänner.

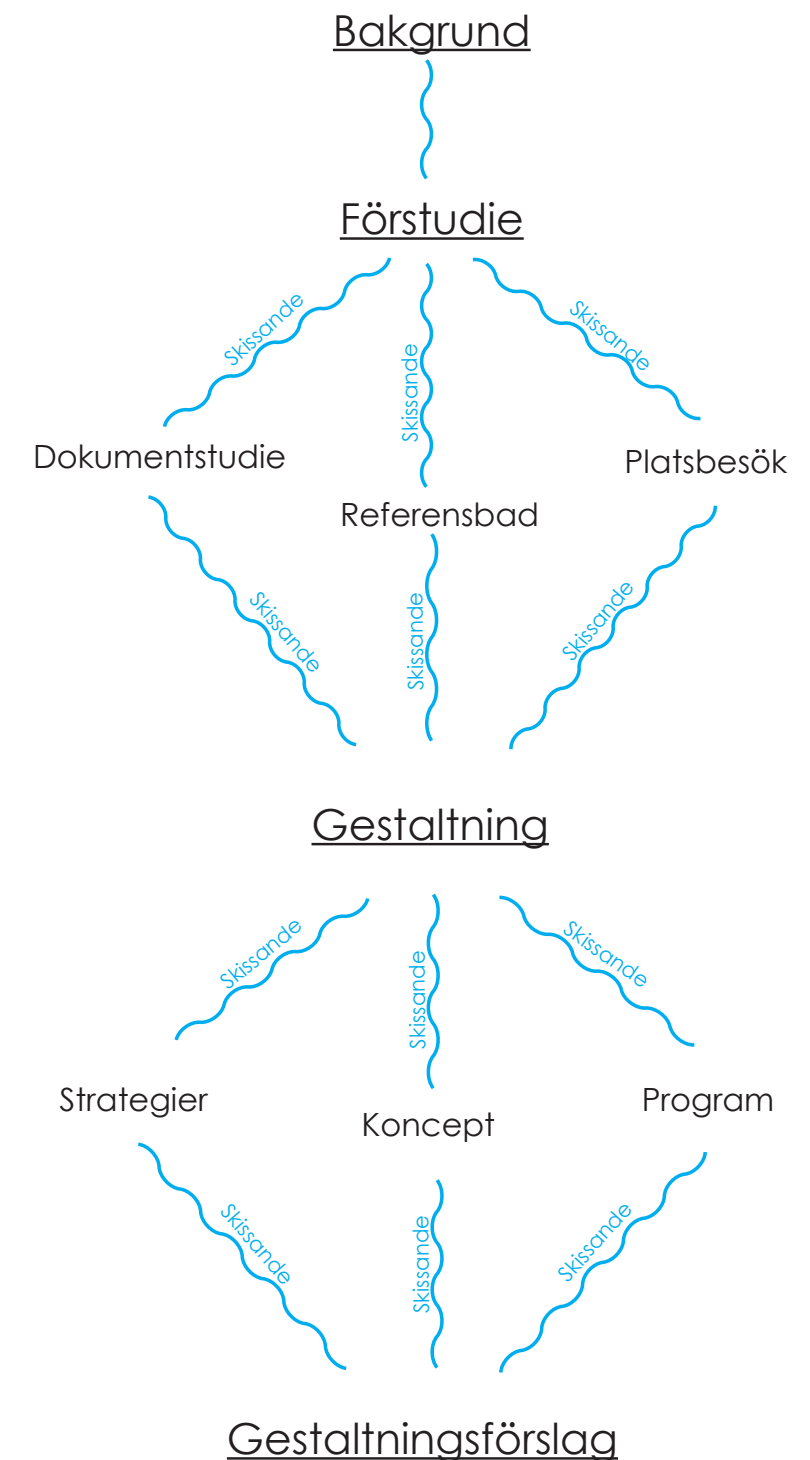
För att få en ökad förståelse om platserna och deras betydelse för stadernas folkliv kompletterades platsebesöken även med en faktasökning. Framförallt på respektive badplats kommun och arkitektfirmas hemsidor, men även genom att kolla bilder, samt läsa artiklar från olika dagstidningar.

Platsbesök

Genom flertal platsbesök under arbetets gång har jag studerat, inventerat och analyserat platsen för gestaltningen. Metoden att fysiskt besöka gestaltningsplatsen går att koppla till Gehl och Svarres (2013) metod "provrunda". Där de menar att en provrunda till fots ger ett gott tempo som möjliggör goda förutsättningar att studera och analysera fysiska förutsättningar, omgivningen, den mänskliga aktiviteten, samt identifiera problem och potentialer för den bestämda platsen (ibid). Under platsbesöken fotograferade jag i syfte att samla arbetsmaterial till arbetet.

Områdesanalys

För att förstå platsens sammanhang och hur den förhåller sig till sin omgivning (studera den större skalan) användes

Figuren beskriver arbetets uppbyggnad och de metoder jag använt mig av för att nå ett färdigt gestaltningsförslag. Den beskriver också skissandets iterativa process där gestaltningen under arbetets gång hela tiden utvecklats och omprövats för att lösa uppkomna problem eller för att utforska nya idéer.

en analysmetod inspirerad av Kevin Lynchs. Genom att identifiera och analysera stråk, barriärer, noder/målpunkter, områden och landmärken kan uppbyggnaden av den omgivande miljön kartläggas (Lynch, 1960). Analysen utfördes till fots i stadsdelen Gammelstaden som omger gestaltningsplatsen. I analysen kartlades olika landmärken, målpunkter, barriärer och stråk. Rundan jag gick fick utgöra ett stråk i analysen. Övriga begrepp som områden frångicks då det inte ansågs relevant i detta arbete på grund av gestaltningsområdets utformning och area.

Inventering

Inventeringen gjordes under en promenad genom gestaltningsområdet. Där inventerades platsens vegetation, öppenhet, solläge, utblickar och Motala stadsparks siktlinjer ut över vattnet. Vegetationsinventeringen kompletterades med Motala kommuns trädinmätning där de lyft fram individer med extra stora biologiska värden, så kallade evighetsträd (Motala kommun, 2019 b). Inventeringen utfördes för att öppna upp medvetenheten om viktiga fysiska förutsättningar som en i gestaltningen bör ta hänsyn till. Detta för att få fram ett förslag som samspelar med, och lyfter fram platsen.

Swotanalys

Vid platsbesöket i Motala och stadsparken gjordes en SWOT-analys nere på gestaltningsområdet för att binda samman samt se platsens olika förutsättningar för att gestaltas till en badplats. SWOT står för Strengths (styrkor), Weaknesses (svagheter), Opportunities (möjligheter) och Threats (hot). SWOT är tillskriven Alberth Hamprey som på 60-70-talet utvecklade metoden i ett forskningsprojekt för att granska företag och dess framtida förutsättningar (Boverket, 2018). Metoden går även att implementera på utvärderingar av platser och är därför en vanlig analysmetod vid samhällsplanering och stadsutveckling (Ibid).

- Med styrkor identifieras det som anses vara positivt med platsens nuvarande karaktär, innehåll och utseende.
- Med svagheter identifieras de bristen som platsen besitter, vad som anses vara negativt med platsens nuvarande karaktär, innehåll och utseende. .

- Med möjligheter identifieras framtida förbättringar som kan stärka gestaltningen och utvecklingen av platsen.
- Med hot identifieras möjliga framtida scenarion som kan ha en negativ påverkan på platsen.

Gestaltning

Gestaltningen har utvecklats genom skissande i en iterativ process, snarare än en linjär modell. Designen har alltså under arbetets gång hela tiden utvecklats och omprövats för att lösa uppkomna problem eller för att utforska nya idéer. Birgerstam & Nord (1997) menar att skissandet är arkitekters främsta metod för att undersöka och lösa olika problemsituationer. Skissandet påbörjades redan vid första platsbesöket och var då fritt och ledigt. Senare i arbetsprocessen kände jag behov av struktur och avgränsning. Därav tog jag fram riktlinjer som jag följde i min gestaltning (koncept, program och strategier) som alla bygger på förstudiens resultat.

Det utforskande skissandet har dels gjorts för hand men även i AutoCAD, Sketch Up, Adobe programmen Illustrator och Photoshop. För att förstå gestaltningens påverkan på helhet och detaljer har skissandet i plan varierat i olika skala. Elevationer och sektioner skissades främst i skala 1:100 för att lättare utforska och förstå rumsligheten.

Koncept

Utifrån förstudien utvecklades ett koncept med syfte att skapa en tydlig och sammanhållen gestaltning som stärker platsens identitet.

Program/Strategier

Programmet och strategierna arbetades fram med syfte att binda samman kunskapen jag fått från förstudiens olika delar (dokumentstudie, referensplatser och platsbesök) samt agera ramverk på vägen mot att ta fram ett färdigt förslag.

Avgränsning och målgrupp

Geografiskt avgränsades studien till den del av strandstråket med namn Vätternpromenaden, som följer Stadsparken i Motala. Studieområdet valdes på grund av sitt centrala, stadsnära läge men även på grund av att det känns aktuellt då området i Motala kommuns planprogram pekats ut som en plats där man vill skapa en badplats och kallbadhus (Motala kommun, 2014). Min gestaltning utförs som ett visionärt förslag och har inte detaljprojekterats. Arbetet riktar sig till de som studerar eller är yrkesverksamma inom landskapsarkitektur eller som är involverade i samhällsplanering/samhällsbyggnad. Examensarbetet påbörjades i mitten av höstterminen 2019 och avslutades i mitten av vårterminen 2020.

3

Bakgrund

I detta avsnitt ges en bakgrundkunskap om vattnets rekreativa värden, utomhusbadets hälsofrämjande egenskaper och badets historia. Här förklaras också vattnets betydande roll för staden Motala.

Bakgrund

Vattnets betydelse för rekreation

Idag lever många människor i en jäktad, stillasittande vardag med stort informationsintag och lite tid till rekreation. Den moderna livsstilen med brist till mental återhämtning har fört med sig många stressrelaterade folkhälsosjukdomar och den psykiska ohälsan ökar i samhället (Boverket, 2012). Rekreation är viktigt för människans välbefinnande och består av olika komponenter såsom sömn, avkoppling, vaken vila och rörelse (Robild, 2017). Rekreation kan grovt delas upp i två delar. Den rehabiliterande rekreationen som hjälper personer att tillfriskna från psykisk ohälsa, samt den förebyggande rekreationen som förhindrar och minskar risken att personer drabbas av psykisk ohälsa (Baur, 2018). Forskning tyder på att vistelse i naturen har en framträdande roll för att människor ska kunna rekreera sig.

Forskarparet och professorerna inom psykologi och miljöpsykologi Rachel och Stephen Kaplan (1998) menar att naturen ger en lugnande effekt då den fascinerar oss. Fascinationen medför att vi tränger undan vad Kaplans kallar den "riktade uppmärksamheten", som är det energikrävande informationsintaget som människan nyttjar vid koncentrationskrävande arbeten. Om vi istället fascinerats tillåts vi att spontant ta in information och intryck från omgivningen. Fascinationen människan får av att vistas i natur kräver endast lite energi och anses av författarna ha stora återhämtande egenskaper (Kaplan et al. 1998). Vid vistelse i naturen ökar människans koncentrationsförmåga och vi blir mer uppmärksamma. I naturen saktas tempot omedvetet ned och vi upptäcker en värld av detaljer, dofter och ljud vilket får oss att distansera oss från vardagens stress (Robild 2017). Forskning visar även på att färgskalan som finns i naturen ger en rekreerande effekt. Grönt är färgen människan uppfattar flest nyanser av vilket balanserar våra sinnen och höjer koncentrationsförmågan. Blått har en lugnande effekt som ger ro, sänker puls, blodtryck och stresshormonet adrenalin (ibid). Kaplan et al. (1998) fokuserar främst sina studier på naturens gröna miljöer, men beskriver även att utsikt över blåa miljöer har en lugnande effekt och att människor dras till och fascinerats över vattnet. Vidare menar de att vatten i jämförelse med andra landskapselement är dominerande, då vatten har en förmåga att beröra människans alla sinnen. Synen, hörseln, smaken och även de taktila

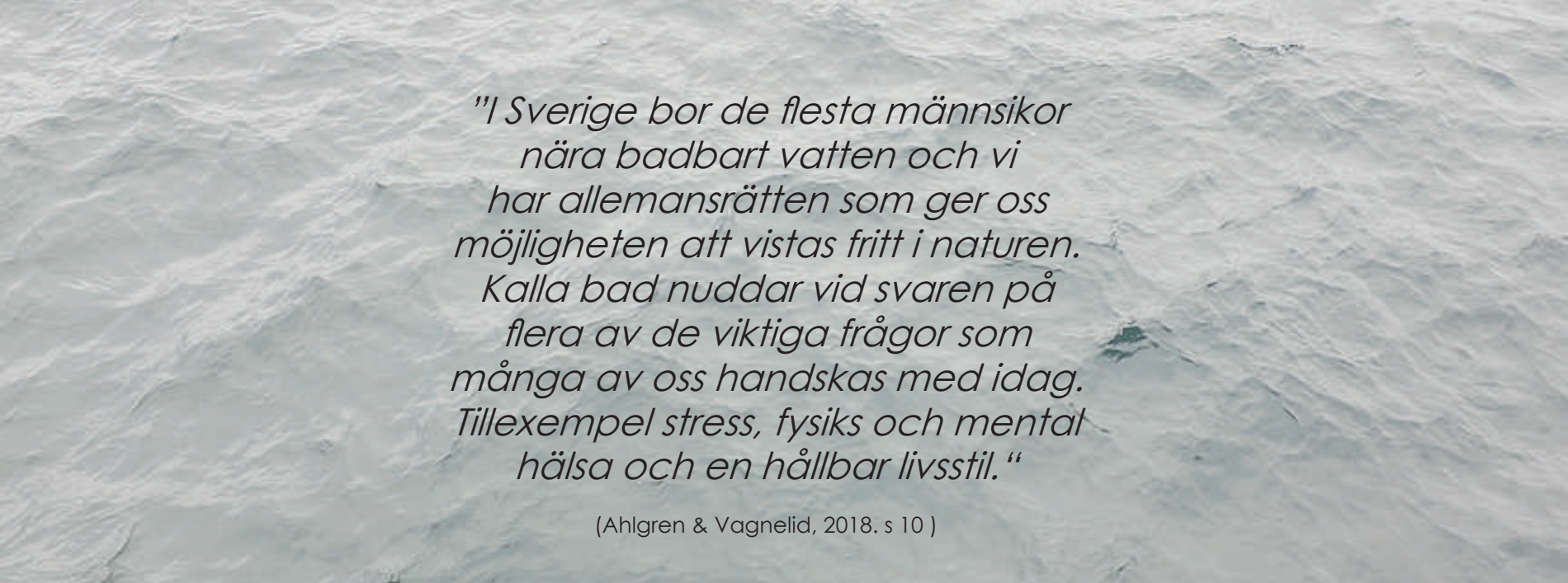
känselsinnena kan ta in, processa och fascineras om det finns platser som tillåter direkt kontakt med vatten (ibid). Enligt De Valck (2017) ligger forskningens fokus gällande rekreation till specifika platser och då oftast till gröna miljöer. Men i och med förtätning och urbanisering minskar grönområden i stadsmiljöerna. Det har skapats en obalans med hur mycket bostäder som byggs och behovet av rekreation. Därför bör en se över vilka mer områden förutom parker och grönområden som kan utvecklas och nyttjas för rekreation och friluftsliv (De Valck, et.al 2017).

Trots att forskning inom rekreation ofta fokuserar på gröna miljöer finns det dock många studier som stärker att gröna platser med inslag av vatten har en högre effekt på vårt välbefinnande (Kisteman. et al, 2011). En engelsk studie visar på att de som bor i närhet av kust eller i landskap med stor andel blå utrymmen känner sig starkare mentalt än de som bor inåt landet (Wheeler. et al, 2012). En annan studie från Nederländerna visar på att människor som har blåa miljöer en km från hemmet, jämfört med de som endast har gröna miljöer, led av mindre ångest och andra psykiska sjukdomar. Vilket uppvisar att de blåa miljöerna har en stor effekt på hälsan (De Vries. et al, 2016). Detta stärks även av en studie gjord i Nya Zeeland där jämförelse gjorts på det psykiska måendet mellan människor som bor med utsikt över blåa miljöer och människor som bor så att de

endast har utsikt över gröna miljöer. Denna studie visade i likhet med tidigare att de som bodde med utsikt över de blå miljöerna hade högre psykiskt välbefinnande (Nutsford. et al, 2016). I de tre studierna ovan har hänsyn tagits till variabler som ålder, kön och socioekonomisk status, så att detta inte ska påverka resultatet. Konstnären och Landskapsarkitekten Catherine Dee (2001) menar att det är vattnets föränderliga karaktär som bidrar till dess starka rekreationsvärde. Hon förklarar blåa miljöer som sinnligt och visuellt dynamiska, då de speglar omgivning, himmel, samt att vattnet kan uppfattas helt annorlunda beroende på väder och temperatur. Vidare anser Dee att gestaltning vid blåa miljöer kan öka de rekreativa värdena. Relationen mellan vatten och land är en viktig aspekt i designarbetet av blågröna miljöer, liksom möjligheten till utblick och platser att stanna upp på (ibid). Kaplans (1998) påpekar dock att vattnets rekreativa och estetiska värde påverkas av dess kvalitet, så som färg, lukt, och klarhet.

Mer platser borde utvecklas så att en kan komma i kontakt med vattnet. Vattnet bidrar till rekreation och går inte på samma sätt att bygga bort som grönområden. Men ofta är vattnet inte tillgängligt i stadsmiljöer vilket är synd då de blå miljöerna har stor påverkan på vår hälsa (Kisteman. et al, 2011).

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

"I Sverige bor de flesta människor nära badbart vatten och vi har allemansrätten som ger oss möjligheten att vistas fritt i naturen. Kalla bad nuddar vid svaren på flera av de viktiga frågor som många av oss handskas med idag. Till exempel stress, fysik och mental hälsa och en hållbar livsstil."

(Ahlgren & Vagnelid, 2018. s 10)

Bakgrund

Badets hälsoeffekter

Förutom att vatten har en lugnande och rekreerande egenskap rent visuellt, så bidrar bad och vattnets omslutning runt kroppen till många hälsofrämjande effekter. Bland annat visar forskning på att kalla bad minskar stress (Ahlgren & Vagnelid, 2018; Huttunen. et al, 2004). När hela kroppen omsluts av kallt vatten reagerar den och utlöser en stressreaktion. Det sympatiska nervsystemet aktiveras och ökar utsöndringen av det blodburna hormonet noradrenalin. Den höga stressdosen som ett kallt dopp medför, gör att kroppen vänjer sig vid högre halter stresshormon. Detta leder till att en kan hantera högre mängd stress även i vardagen utan att den blir skadlig. Kalla bad kan alltså liknas som en vaccination mot stress (Ahlgren & Vagnelid, 2018).

I en finsk studie fick deltagare bestående av 82 personer kallbada regelbundet i fyra månaders tid. Deltagarna bestod av människor i blandad ålder, kön och vana av kallbad. Innan studien startade fick de svara på en enkät om deras hälsa. Resultatet efter studien var att det allmänna välbefinnandet markant hade förbättrats hos samtliga deltagare. Negativa tillstånd kopplade till stress minskade avsevärt så som spänningar, trötthet, nedstämdhet, dåligt humör och minne. Efter fyra månader kände deltagande sig gladare, mer aktiva, pigga och energiska (Huttunen. et al, 2004).

Att kombinera bad och bastu har också visats sig vara hälsofrämjande. Att utsätta sig för korta snabba temperaturskillnader som sker vid bastu och kallbad gör så att hjärtat får arbeta hårdare, pulsen ökar, kärlen i huden drar ihop sig och blodtrycket går upp och ner på ett stärkande sätt (Ahlgren & Vagnelid, 2018; Laukkanen. et al, 2015). När en bastubadar kan blodtrycket höjas till den nivå som motsvarar normalintensiv träning. Dock är det bara hjärtmuskulaturen som får jobba vilket skiljer sig från ett fysiskt träningspass, men den positiva effekten på cirkulationssystemet kan vara likvärdig fysisk träning (Ahlgren & Vagnelid, 2018). I en forskningsstudie gjord på tvåtusen medelålders män, studerades sambandet mellan bastubad och dödliga hjärt-kärlsjukdomar. Studiens resultat tydde på att bastubad gav en minskad risk att drabbas av stroke och andra allvarliga hjärt-kärlsjukdomar (Laukkanen. et al, 2015). Dock ska en rådfråga läkare innan en börjar

kallbada om en är medveten av tidigare hjärtproblem. (Ahlgren & Vagnelid, 2018).

Förutom folkhälsosjukdomar som stress och hjärt-kärlsjukdomar finns det också studier som visar på att kalla bad minskar risken för och dämpar symptomen för bland annat ångest, depression, demens, diabetes hyperaktivitetsstörning, migrän och andningssjukdomar, fibromyalgi och sömnstörningar (Ahlgren & Vagnelid, 2018). Forskning tyder dock på att det krävs en viss regelbundenhet i de kalla baden för att komma åt dess hälsoeffekter. I de flesta studier som visar på positiva resultat presenteras att effekten stärks ju oftare en badar (ibid).

"Det är som att vara en inbjuden gäst till naturens egna högtidsstund. Vi är ett med naturen på riktigt. Inga tankar, bara närvaro. Vi har legat i vattnet i två minuter nu, temperaturen i vattnet är minus två grader. Nu börjar badet kännas ordentligt, som en sammandragning runt bäcken, underamar och bröst. Fingrar och tår är rejält kalla. Några andetag till. Vi slappnar av och försöker förnimma varje liten känsla i kroppen. Badet är snart över, efter ytterliggare någon minut känns det dags att gå upp"

(Ahlgren & Vagnelid, 2018. s 135)

Foto: Syster som kallbadar. (© Oscar Samuelsson, 2018)

Bakgrund

Badets historia

Foto: Motala kallbadhus. (Motala Hembygdsförening, 1905)

Historsikt foto på Motala Kallbadhus som invigdes 1905 och som revs år 1946 i samband med att stadens första simhall invigdes.

Sverige och våra nordiska grannländer har en gemensam badhistoria och delvis gemensam badkultur. Det kyliga klimatet och geografiska läge har gjort att vissa former av badande etablerades redan under förhistorisk tid. Utomhusbad, bastubad, kallbad och motionsbad är en del av nordens kulturhistoria som har överlevt i tiotusentals år (Nordström, 2019). Men synen på utomhusbad i hav och sjöar har ändrats genom historien.

Det var på vikingatiden som badtraditionen startade ordentligt i Norden. På vikingarnas erövrartåg genom Ryssland fick de smak på den slaviska kulturen och rökbadet, en tidig version på dagens bastubad. Rökbadet skedde minst en gång i veckan och var en social aktivitet men också av hygieniska skäl. Att det var en veckovis tradition kan man se på det svenska språket. Vid införandet av sjudagarsveckan, namngavs nämligen dagarna i norden efter himlakroppar och gudar. Alla förutom lördag eller löghardagher, från fornsvenskans lögha som just betyder att bada (Nordström, 2009).

Men med kristendomens införande ändrades bilden något på utomhusbad. Att bada i hav och sjöar ansågs som något smutsigt och till och med hälsovådligt, som endast de mindre bemedlade och hårt arbetande gjorde för att hålla hygien. Detta delvis på grund av att kyrkan gav utomhusbad och gemensamma bad en bild av att vara något osedligt och ibland även syndigt (Leeninger, 2017).

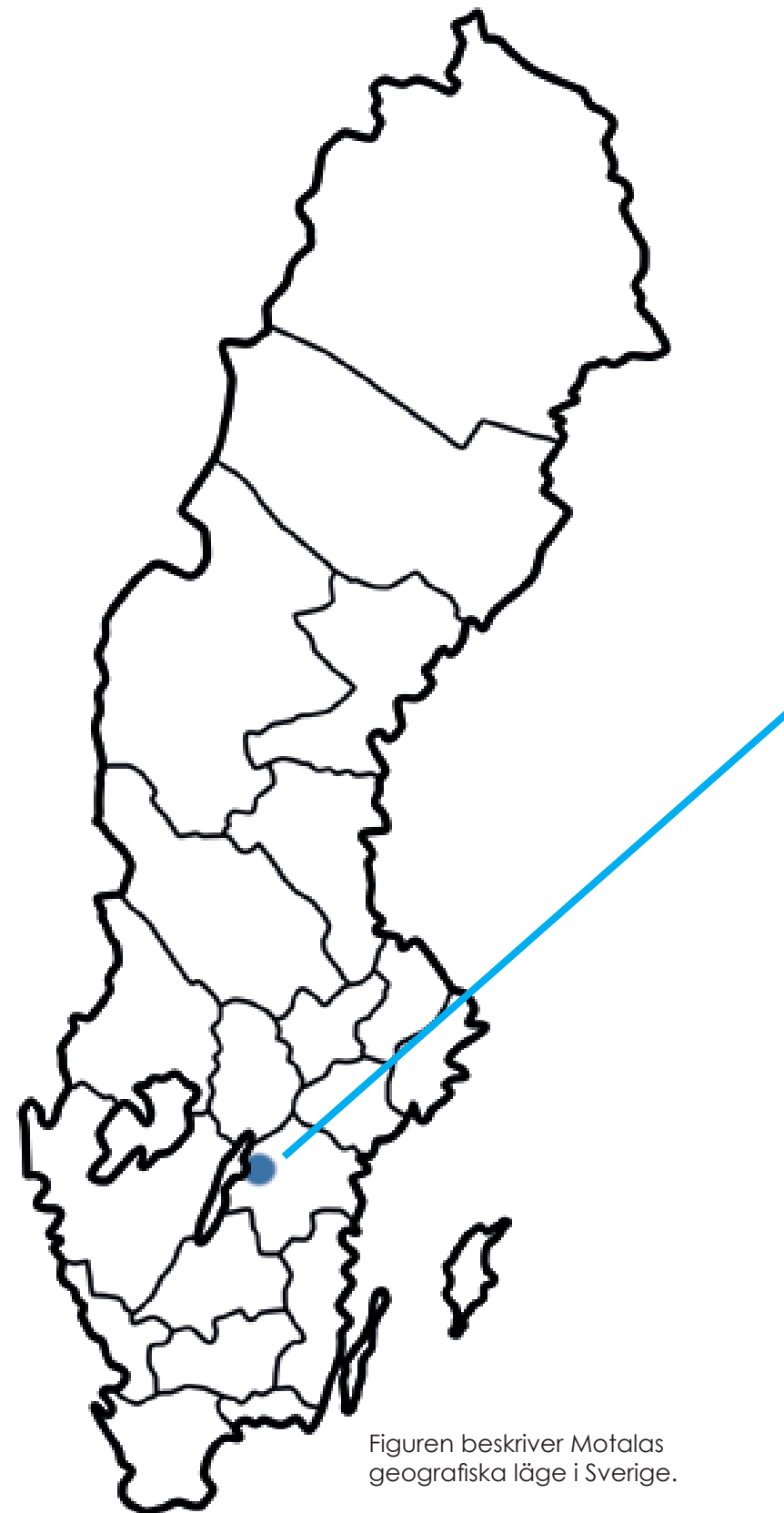
Det var först under 1800-talet som synen på utomhusbad ansågs som något positivt och hälsofrämjande här i Norden igen. År 1814 gick det svenska läkarsällskapet ut och rekommenderade kalla och gärna salta utomhusbad till patienter (Nordström, 2009). Detta medförde att även de mer bemedlade började söka sig till hav och sjöar för att bada. Utomhusbad började ses som något fashionabelt och vissa kustsamhällen bytte skepnad från fiskebyar till badorter. Kallbadhus byggdes i städer längs med sjöar, hav och även vid större vattendrag i inlandet. Sommaren 1890 hände något som skakade hela norra Europa, nämligen att det blev tillåtet för män och kvinnor att bada tillsammans i den svenska badorten Mölle. Det ansågs

så häpnadsväckande att människor från hela Sverige, Danmark, Tyskland och från övriga länder i Nordeuropa reste för att se och delta i detta nya kittlande muntra sällskapsliv. Ett par decennier senare runt 1920–30 talet var den allmänna bilden i Sverige att bad i det fria var något sunt och stärkande. Alla människor skulle ta del av vattnet och simskolor inrättades för att alla skulle lära sig att simma (Leeninger, 2017).

Förutom att bad nu ansågs som sällskapligt och hälsofrämjande växte simningen även som motion och idrottsform. Runt mitten av 1900-talet började många kallbadhus stänga igen, och ersattes av pooler och simhallar. Anledningen var att de upplevdes omoderna samt att miljögifter tillsammans med simsporten krävde stora goda simbassänger gjorde att det byggdes pooler och inomhusbad där en lättare kunde kontrollera vattenkvaliteten. Nu har pendeln åter vänt, utomhusbad är uppskattat, trendigt och badplatser samt kallbadhus är återigen något som städer börjat satsa på för att öka attraktiviteten i sina städer (Leeninger, 2017).

Bakgrund

Vattnets betydelse för Motala

Figuren beskriver Motalas geografiska läge i Sverige.

Ortofoto: (Lantmäteriet, 2019), bearbetad av författaren

Motala ligger i nordvästra Östergötland och har cirka 43500 invånare i kommunen (SCB, 2019). Staden är nästan omringad av vatten, främst av det kristallklara kalla vätternvattnet, men även av sjön Boren, samt av Motala ström och Göta kanal som sakta flyter igenom småstadslandskapet. Kommunen skriver i sina planprogram att det är det stadsnära vattnet som utgör Motalas identitet (Motala kommun, 2017). Historiskt lade vattnets närvaro grunden för att staden bildades på just denna plats. Vid Motala ströms inlopp till Vättern lekte öring och lax vilket ledde till att människor redan på järnåldern bosatte sig där för det rikliga fisket. Bosättningen växte och utvecklades med tiden till en viktig handelsplats (Sjöo, 1975).

Vattnets betydelse kan även ses i solfjäderplanen som ritades av Baltzar von Platen i slutet av 1800-talet (Sjöo, 1975). Den historiska Stadsplanen ritades på så sätt att vattnet i hela den planerade staden skulle kännas närvarande med en struktur där de tvärgående gatorna öppnas upp mot Vättern, medan de längsgående gatorna

bildar en kvartscirkel som följer motalavikens rundning (se karta ovan).

Vattnets närhet är idag en viktig del av stadens turiströring. Motala är utnämnd som Göta Kanals huvudstad. Göta kanal med dess slussar utgjorde under sin storhetstid en viktig transportled genom Sverige men har sedan mitten av 1900-talet dominerats av turism och är idag en av Sveriges mest kända och välbesökta turistattraktioner (Motala kommun, 2019a). Motala är årligen även värdstad för Vätternrundan, Sveriges största cykellopp där ca 23000 cyklister samlas i staden innan de cyklar runt den kristallklara sjön.

Motalas stora tillgång på vatten har lett till dess slogan "Östergötlands sjöstad" som kommunen marknadsför sig med (Motala kommun, 2017). Dess slogan genomsyras i stadsplaneringen där det vattennära läget ses som en huvudkomponent för stadens framtida expansion och utveckling (Motala kommun, 2006). Kommunen ser vattnet som en del av stadens identitet och historia och att det bidrar till god livskvalitet för stadens invånare (ibid).

4

Förstudie

Denna del inleds med en dokumentstudie som motivererar den specifika platsen för gestaltningen. Därefter presenteras resultatet från mina platsbesök av gestaltungsområdet. Där har inventering och analyser gjorts för att lära känna platsen och komma fram till en design som passar dess befintliga struktur och förutsättningar. Sista delen av förstudien presenterar de referensbad jag besökt för att finna inspiration och vägledning i hur en urban badplats kan gestaltas.

Förstudie Dokumentstudie

Val av gestalningsplats

Den stadsdel av Motala där gestaltungsarbetet utförs kallas Solfjäderstaden. Här medföljer von Platens unika stadsplan att vattnet är visuellt tillgängligt. Men det finns få platser där vattnet är fysiskt tillgängligt. Vätternpromenaden längs strandlinjen utgör en barriär då den är utformad likt en kaj med en meter ner till vattenytan. Vid strandpromenadens östra ände ligger Motala hamn där båttrafiken ger platsen badförbud. Vid strandpromenaden västra ände startar ett villaområde. Där är vattnet inte heller tillgängligt då strandlinjen är avgränsad med staket och häckar. Detta har medfört en efterfrågan av invånare i staden som önskar en centralt belägen badplats (Motala kommun, 2017). Även efterfrågan på ett kallbadhus finns bland invånarna och 2011 etablerades intresseföreningen Motalavikens badhus som lobbade för att kommunen skulle satsa på ett centralt beläget kallbadhus för att främja möten, rekreation och stadens folkliv (Törnström, 2017).

Kommunen har sett invånarnas önskan att komma i närkontakt med vattnet och skriver i sitt visionsprogram för 2025 att de ska ta tillvara på stadens vattennära läge: "Vi har tagit tillvara på det som är utmärkande och unikt med vår stadskärna, det fantastiska läget vid Göta Kanal och Vättern, Baltzar von Platens karakteristiska solfjädersplan, hamnen, Stora torget och alla våra fina parker. Staden har fått mer vattenkontakt och blivit tätare." (Motala kommun, 2014 s.1). I visionen nämner de verktyg de vill jobba med för att öka vattenkontakten:

- Skapa en badplats mellan Stadsparken och Vätternpromenaden
- Kajerna längs Vätternpromenaden kompletteras med bryggor eller trappor för att göra det möjligt att känna på vattnet.
- Bygga ett kallbadhus
- Förstärka upplevelsen av Solfjäderstaden genom att förlänga och hålla siktlinjer öppna ut mot vattnet.

Tyvärr har ännu inte något av detta skett eller satts i detaljplanhandling ännu. Men stadens centrum genomgår en förtätning och det byggs nu nya bostäder på mark som tidigare utgjordes av grönytor och parkmark. Detta kanske kommunen motiverar med tekniska nämnden och

stadsbyggnadsenheten utredningar, som visar att det finns allmänna grönytor i kommunen som inte används av offentligheten (Motala kommun, 2006). Men trots en förtätning måste det finnas plats för en aktiv vardag i bostadsnära natur. Boverkets publikation "Planera för rörelse" (2012) menar att stadsmiljöns blågröna strukturer är av stor betydelse för den stadsnära rekreationen. Men att det är viktigt hur den är gestaltad för att den ska nyttjas. "Det tätortsnära landskapet används mer för rekreation och fysisk aktivitet om det är vackert, spännande och intressant och ger många möjligheter. Kvaliteterna ger upplevelsevärden som tillfredsställer människors behov av rofylldhet, naturupplevelse, lek och umgänge" (Boverket, 2012 s.57). Detta tyder på att kommunen måste ta tillvara på de platser som finns i våra städer. Stadsparken är den mest centralt belägna parken i Motala och befinner sig bland det mest tätbefolkade området. En utveckling av parken kan leda till mer rekreation och aktivitet.

I kommunens plandokument finns dock olika förslag till var en tänkt badplats med kallbadhus kan anläggas i staden. Dels i anslutning till stadsparken där jag i mastersarbetet valt att gestalta mitt förslag (Motala kommun, 2012). Men även på andra sidan Motalaviken, på dess södra strand cirka en kilometer från centrum (Motala kommun, 2017). Södra stranden utgörs av ett område med småskaliga industrier och har låg folktäthet medan området runt stadsparken har hög (SCB, 2019).

Motala kommun skriver i sina planprogram att de vill att centrum ska bli mer levande och att ett ökat folkliv är viktigt för Motala centrum och stadens utveckling. "Motala centrum har fått en mer dynamisk stadskänsla med ett rikt utbud av restauranger och affärer, nya bostäder och många fina platser för möten och aktiviteter. Ett ständigt flöde av människor skapar liv och rörelse från morgon till kväll och centrum utvecklas hela tiden med ökad omsättning i handeln, nya verksamheter och nya evenemang." (Motala kommun, 2014 s.2)

I översiktsplanen skriver de att "För Motalaborna är stadens gator, torg, parker och stränder platser där man möts och tar del av stadens utbud. Samtidigt ger dessa platser sitt

bidrag till Motalas karaktär och folkliv. Ju högre diversitet och bredd det finns i staden, desto större blir acceptansen för olikheter." (Motala kommun, 2006. s23). Utifrån det motiverar jag mitt val att gestalta den nya badplatsen i centrala stadsparken och inte vid ett glesbefolkat industriområde. Detta stärker jag med Jan Gehls (2010) teorier om hur man skapar en god stad. För Motala kommun menar att människors vilja att vistas i stadens rum är avgörande om staden ska uppfattas som levande (Motala kommun, 2014). Det låter även som att Motala kommun fått inspiration av Jan Gehl (2010) som hävdar att ett gott stadsliv är en cirkulär process, folk drar till sig folk, som drar med sig mer folk. "Något händer eftersom något händer eftersom något händer" (ibid). Det innebär att ju mer aktivitet och diversitet i stadsrummet, desto mer vill man vistas där. Gehl menar att en stad med mycket folkliv ger välkomnande signaler med löften om socialt utbyte och om stadsrummen känns inbjudande och populära, ökar intresset för att vara där (ibid).

Vidare menar Gehl (2010) att en god stad främst handlar om kvalitet och inte kvantitet. Han belyser vikten av att koncentrera människor till mindre ytor när vi förväntar oss att ett begränsat antal människor kommer att använda platsen. Detta för att lyckas med att skapa ett livligt och positivt folkliv som önskas i våra städer. Gehl menar att det vanligaste felet i stadsplanering, är att sprida ut människor över en för stor yta. Då menar han att stadsrum lätt upplevs folktomma och ointressanta (ibid).

Med kommunens önskan att skapa ett mer levande centrum motiverar jag placeringen av badplatsen och kallbadhuset till strandpromenaden längs med den centrala stadsparken. Det hade bidragit med att centrum fått högre diversitet av aktivitet och koncentrerat invånare till mindre ytor vilket enligt Gehls teorier (2010) bidrar till en bättre stadsbild. På så sätt tror jag att stadens folkliv och dess handel hade gynnats.

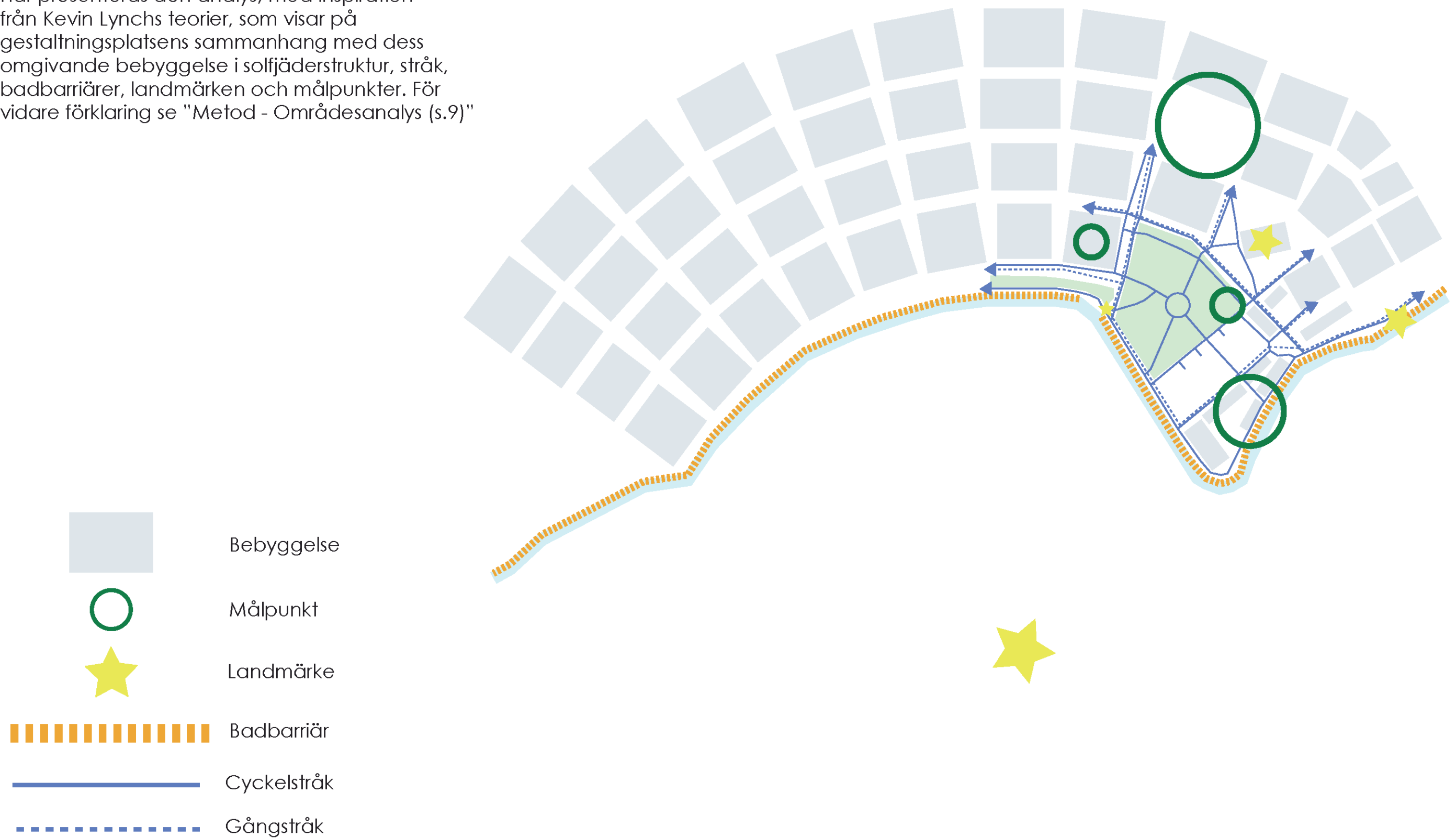
Gestaltningsområdet:

Platsen för gestaltungsarbetet är den del av Vätternpromenaden som angränsar till Motala stadspark. Parken som från centrum sluttar ner mot vattnet består av öppna gräsytor med stora praktfulla träd som skapar en pampig känsla i staden. Stadsparken och vätternpromenaden anlades i slutet av 1800-talet och är en del av Baltzar von Platen berömda stadsplan Solfjädern. Von platens tanke var att stadsparkens placering skulle förstärka solfjäderplanen och lät därför plantera träden för att främja siktlinjerna. Platsen har historisk anknytning till badande då det 1904, bara några år efter att parken hade anlagts, byggdes ett kallbadhus i angränsning till parken. Detta för att locka turister till staden, samt för att invånarna skulle kunna njuta av hälsosamma bad året om. Kallbadhuset revs 1946 i samband med att stadens första inomhusbad invigdes (Sjöö. 1975).

Förstudie Platsbesök

Områdesanalys

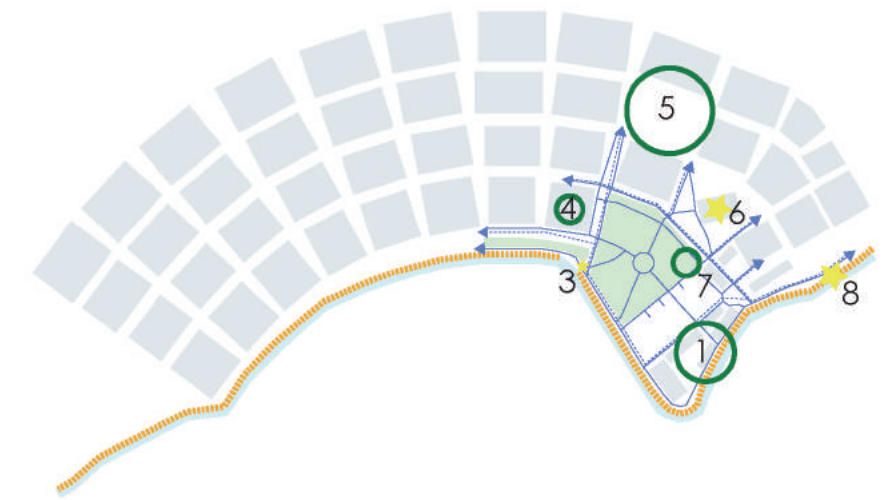
Här presenteras den analys, med inspiration från Kevin Lynchs teorier, som visar på gestaltungsplatsens sammanhang med dess omgivande bebyggelse i solfjäderstruktur, stråk, badbarriärer, landmärken och målpunkter. För vidare förklaring se "Metod - Områdesanalys (s.9)"

Förstudie Platsbesök

Områdesanalys: Målpunkter och landmärken

Runt gestaltungsplatsen finns flera målpunkter och landmärken som lockar både stadens invånare och turister.

Panoramabild 360° över gestaltungsområdet Foto: © Oscar Samuelsson 2019

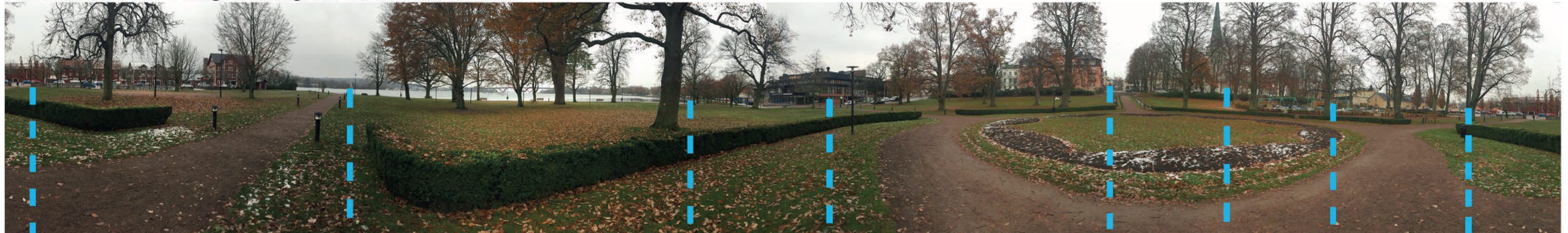

Foto: Platens punkt (Oskar Lören, 2017)

2. **Platens punkt** där solfjäderplanens tvärgående och radiella gator strålar samman, markeras med *Visionärens Vinkelben*. Ett konstverk/fontän av Tommy Jerhammar (Motala kommun, 2014). Konstverket är därför synligt från alla korsningar i Solfjäderstaden, och skapar viktiga och karaktärskapande utblickar i staden. Platsen kallas Platens punkt för att det var där Baltzar von Platens båt var förankrad när han kom på sin ide till solfjäderplanen (ibid).

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

4. **Bibliotek och Folkets Hus** med tillhörande restaurang ligger i direkt anslutning till gestaltungsområdet.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

6. **Motala stadskyrka** ligger ovanför gestaltungsområdet.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

8. Innloppet till **Göta kanal** och dess slussystem, en stor turistattraktion i staden.

Foto: Motala hamn (Oskar Lören, 2017)

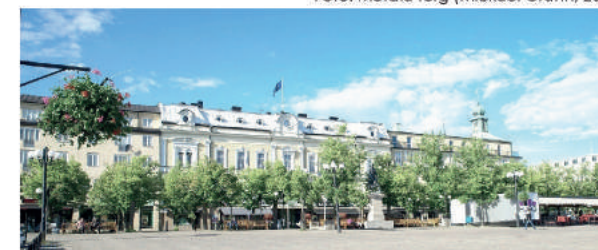
1. **Motala hamn** med sin småskaliga, pittoreska bebyggelse, innehållande museer och restauranger och hotell.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

3. **Vätternrundan** av Irene Nordh. Konstverket skapades 2005 som ett minnesmärke för att cykelloppet Vätternrundan arrangerats i 40 år. Vätternrundan är en viktig del av Motalas kulturhistoria och identitet (Motala kommun, 2014).

Foto: Motala torg (Mickael Grahn, 2016)

5. **Motala torg** med omnejd är stadens handelscentrum med butiker, restauranger och caféer.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

7. I parkens västra hörn ligger en **femaleplats** som är mycket populär bland stadens barn.

Förstudie Platsbesök

Områdesanalys: Stråk

Jan Gehl (1996) betonar vikten av att gångstråk placeras så att de följer den kortaste vägen mellan naturliga målpunkter. Det tycker jag stråken i gestaltungsområdet uppfyller idag. Men med en omgestaltningen kommer nya målpunkter bildas och stråkens dragning kan behövas ses över.

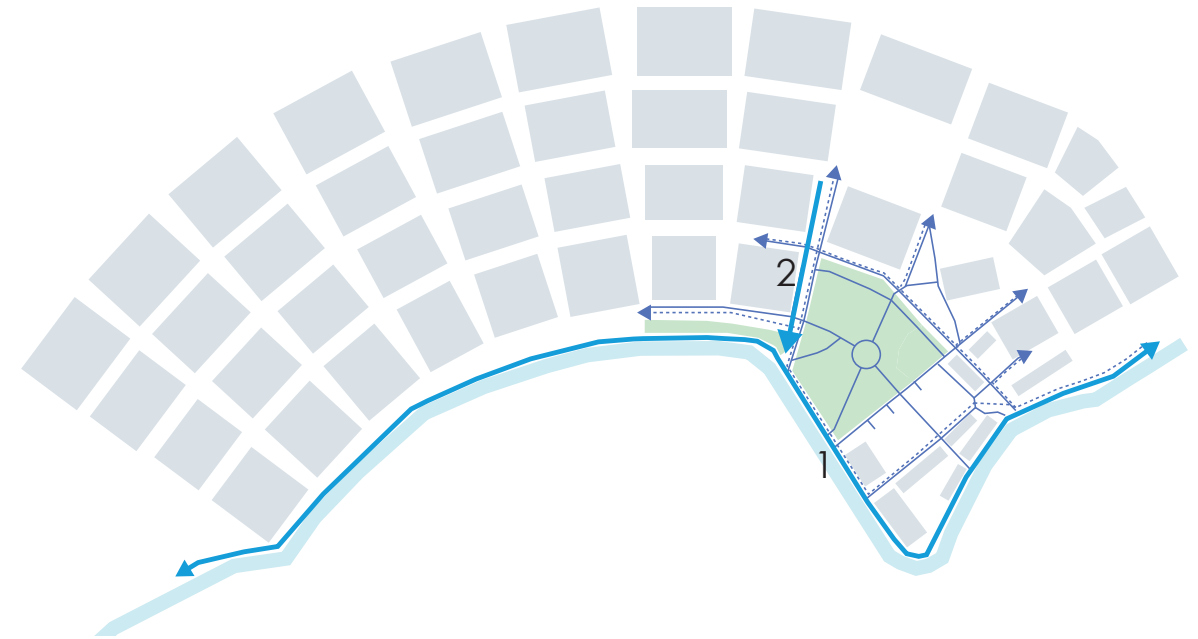

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

1. Panoramabild av Vätternpromenaden. Ett mycket viktigt stråk som går igenom gestaltungsområdet. Promenaden sträcker sig längs med hela strandlinjen i Gammelstaden och utgörs av en asfalterad kaj med gång- och cykelväg. För stadens invånare är promenaden ett populärt stråk för motion, rekreation och möten. I gestalningen av en badplats krävs det att det tas hänsyn till fömgivningen så att stråket inte bryts.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

2. Foto från entréstråket. Ett annat viktigt stråk för gestaltungsområdet är det som från Stora torget leder ner mot vattnet. Tack vare stråkets placering i staden med med torgets handel, folkliv och busstation blir det en naturligaste entré till gestaltungsplatsen. Idag känns dock platsbildningen som skapas vid stråkets möte med vattnet väldigt otydligt. Det behöver omgestaltas om det ska fungera som en entréplats till den tänkta badplatsen.

Förstudie Platsbesök

Områdesanalys: Bad-Barriärer

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

1. I väst är marken längs strandlinjen privatägd och detta markeras med staket, häckar och skyltar.

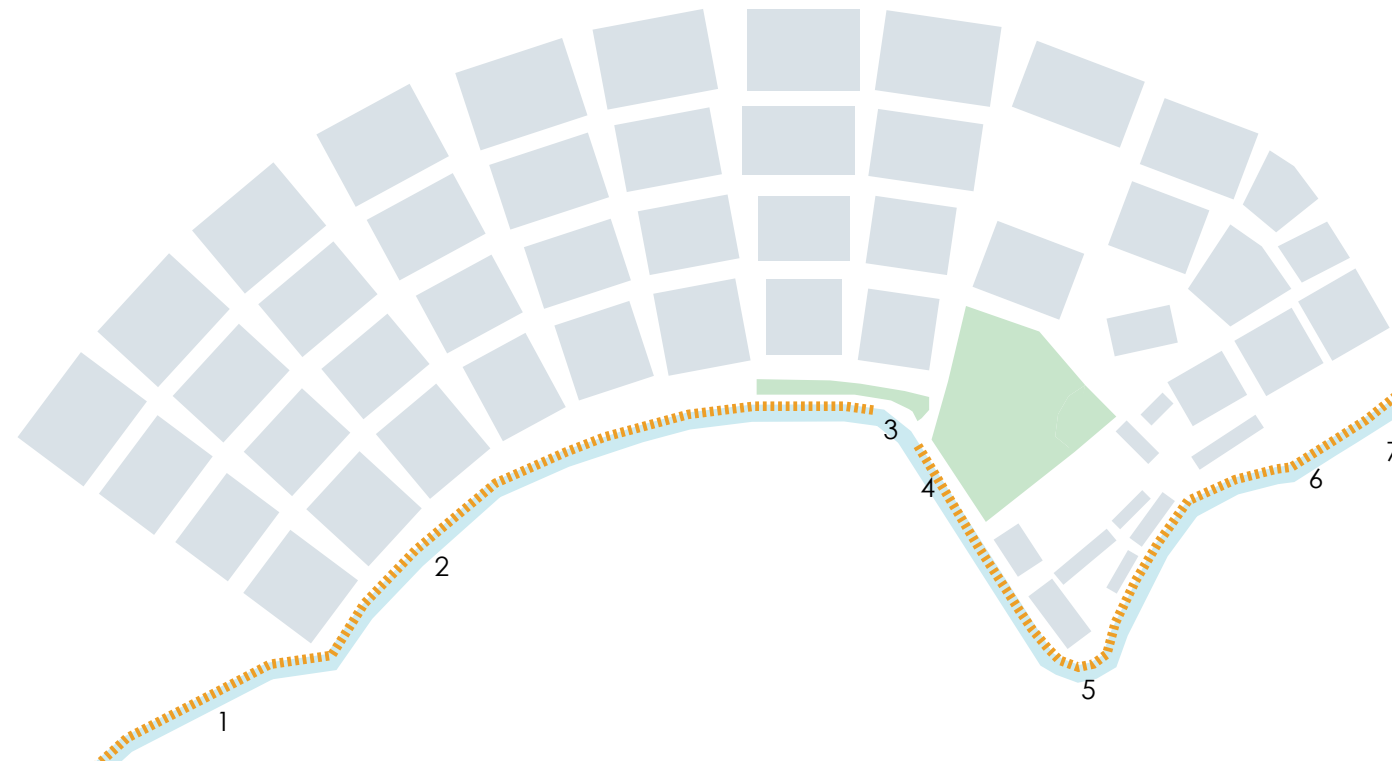

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

2. Vätternpromenaden med dess cirka en meter höga kaj gör vattnet svårtillgängligt och onåbart.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

3. Enda platsen längst Vätternpromenaden där vattnet är nåbart. En naturlig strand har bildats i viken, vilket gör att många badsugna stadsbor samlas här. Denna plats bör lyftas fram i gestaltningen för att förstärka vattnet och strandens

Foto: © Oscar Samuelsson 2019

4. Vätternpromenadens kaj längst med Stadsparken är också en badbarriär. Men kajen är där bredare och en tänkt badplats skulle kunna knyta an till parken. Här bor inte heller någon i direkt anslutning, vilket är positivt då det blir mindre risk för störning av folklivet som kan komma med en badplats.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

5. I hamnen råder badförbud pga av båttrafik.

Foto: © Oscar Samuelsson, 2019

6. Göta kanal med dess slussar, strömmande vatten och båttrafik utgör inte heller någon optimal badplats.

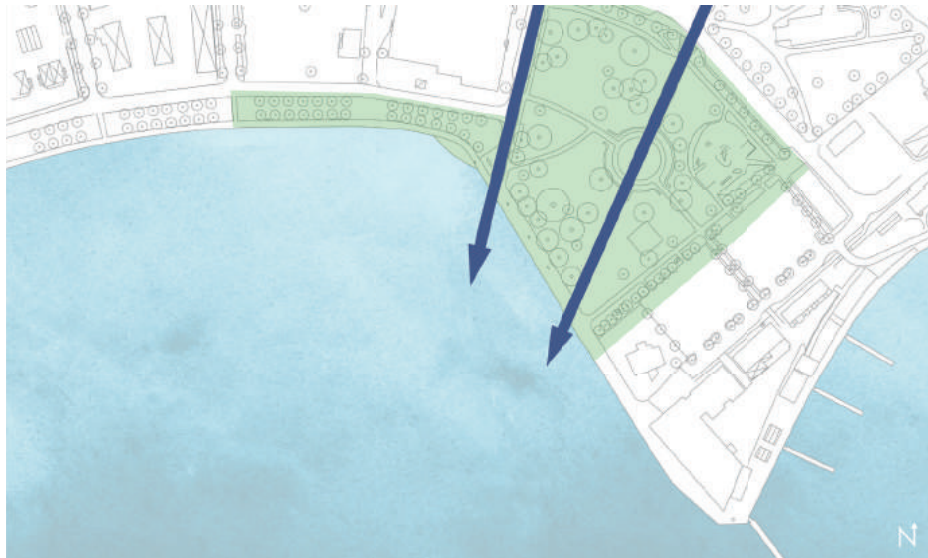

Foto: © Oscar Samuelsson 2019

7. I öst blir marken längs strandlinjen återigen privatägd vilket markeras med staket, häckar och skyltar.

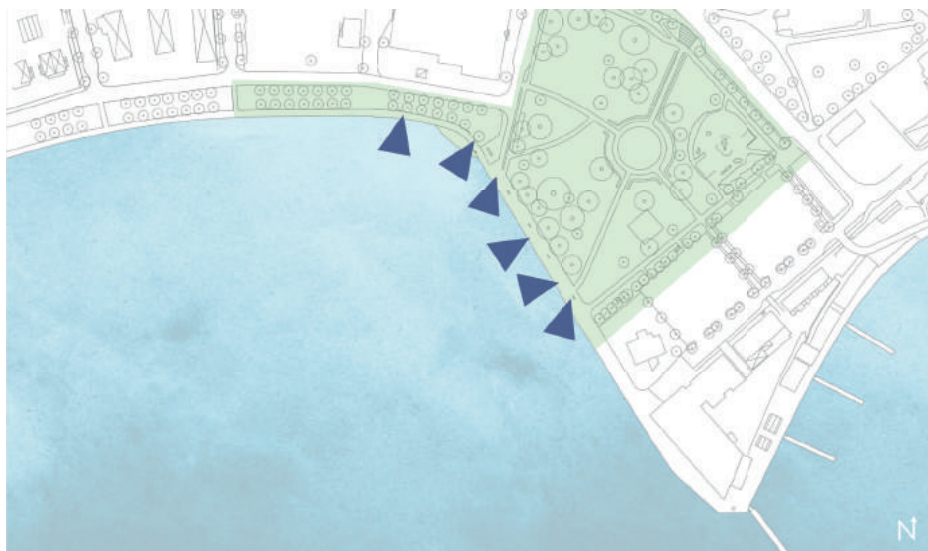
Förstudie Platsbesök

Fysiska platsförhållanden

Siktlinjer och utblickar

Med Von platens solfjäderplan är siktlinjerna ner mot vattnet viktiga för staden, dessa får inte brytas men gärna förlängas och förstärkas enligt kommunens planeringssdokument (Motala kommun 2014). Siktlinjerna sammansluter i Platens punkt ca 400 meter ut i vattnet.

Utblickar

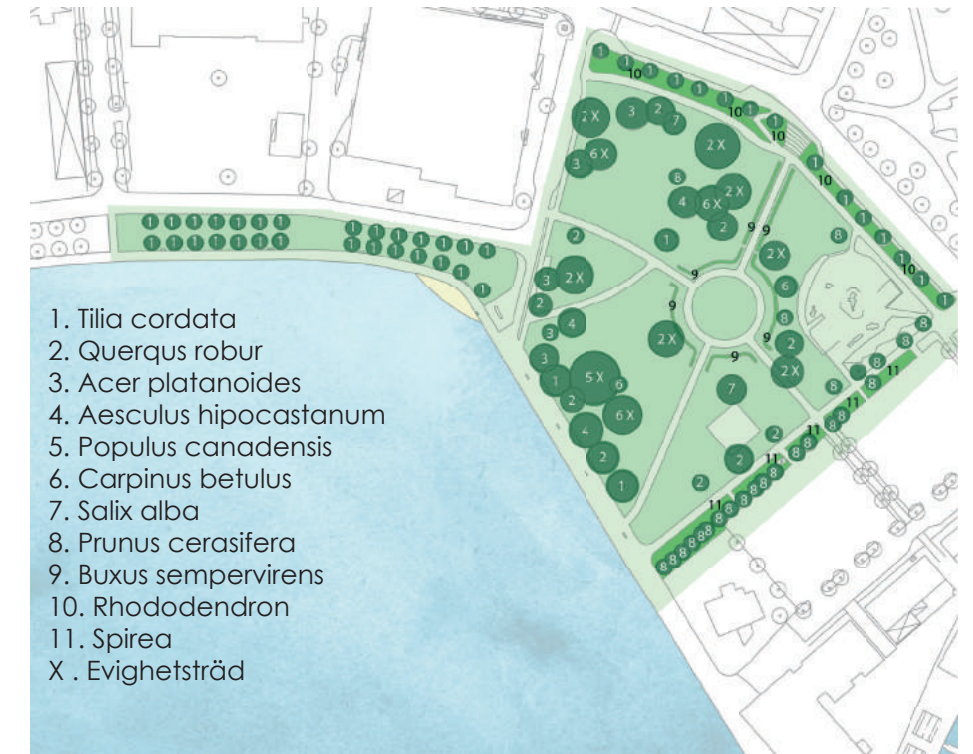
Över vattnet finns utblickar mot Motalabron, småbåtshamnen, Visionärens vinkelben mm. Det är värdefullt att ta hänsyn till dessa för att stärka platsens identitet och koppling till viktiga stadselement.

Sollägen, öppet/slutet

För badplatser är det viktigt att solens värmande strålar når fram. Gestaltungsplatsen vänder sig mot syd och längs med kajen är det soligt läge mestadels av dagen.

Längs vattnet växer dock många stora träd som med sina kronor tillsammans skapar halvslutna skuggiga rum. Under mina platsbesök vid gestaltungsområdet har jag identifierat fyra öppna rumsligheter längs vattnet där en kan vidareutveckla badplatsen i soligt läge.

Vegetation

I Motala kommun har man i naturvårdssyfte markerat ut tvåhundra gamla, stora träd med speciella biologiska värden, så kallade evighetsträd. Dessa ska orört få stå kvar tills de dör naturligt, och ska genom olika insatser även ge nytta för biologisk mångfald efter det. Elva av dessa träd växer i stadspaken, och vissa av dem i direkt anslutning till Vätternpromenaden (Motala kommun, 2019 b). Detta måste tas i hänsyn i mitt gestaltungsarbete. Parken har många gräsytor, något som kan uppskattas vid badplatser då det ger ett mjukt underlag.

Förstudie Platsbesök

SWOT-analys

Här presenteras en SWOT-analys som visar på gestaltningsplatsens styrkor, svagheter, möjligheter och de hot som finns mot platsen. För vidare förklaring, se "Metod SWOT-analys (s.10)"

S-styrkor	W-svagheter	O-möjligheter	T-hot
<ul style="list-style-type: none"> -Dess centrala läge med Vätternpromenadens dragning genom gestaltningsområdet gör att människor vistas på platsen. -Soligt sydläge som ger sol hela dagen längs med kajen - Historisk anknytning till kallbadhus då det funnits kallbadhus i anslutning till platsen tidigare. - Planer på bad och kallbadhus på detta läge i kommunens planhandlingar. - Finns en naturlig liten strand, den enda längs med hela Vätternpromenaden. -Många målpunkter runt platsen. Både för turister och invånarna vilket ger ett flöde av människor. - Centralt men inte i direkt anslutning av bostäder, inga boende i närheten skulle påverkas negativt eller bli störda av mycket folkliv. -Restauranger och matbutiker i omgivningen -Klart vatten och sandbotten -Strandpromenaden och dess kaj har en asfalterad hårdgjord yta, bra för framkomlighet. -Nivåskillnaden från kajen gör att en kommer upp, vilket ger god utsikt över vattnet och dess omgivningar. - Stora gamla träd som ger platsen en fin lummig karaktär. Ger även naturlig skugga inne i parken och skydd mot solens uv- strålar. - Evighetsträd, med viktiga biologiska värden. - Många olika arter träd vilket ger en nyanserad karaktär och större biologisk mångfald - Stora gräsmattor, mjukt att lägga ut sin badhanduk på. -Befintlig belysning är god och ger trygghetskänsla -Fontänen vid Platens punkt, ger platsen en fin historisk anknytning och fin utblick över vattnet. -Cykelstatyn ger anknytning till Vätternrundan en viktig del av Motalas karaktär och kulturhistoria. - Stor bilparkering som angränsar till parken gör att gestaltningsområdet kan ta emot många bilburna besökare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vattnet är utom räckhåll förutom vid den naturliga stranden. Där är det dock också besvärligt att ta sig ner. - Det centrala läget för med sig ett visst oljud från trafik. - Ingen tydlig entré och få cykelparkeringar. - Kajen har idag väldigt lite rumslighet och gränser, behöver delas upp för att fungera som soldäck. -Träden är stora och ger stora skuggor på gräsmattan, som i nuläget är det enda stället en kan lägga ut sin handduk på, då det i solläget på kajen är hårdgjort med asfalt. - Många evighetsträd som ej får fällas för att skapa större öppna ytor vid vattnet. - Gräsmattorna är väldigt öppna och det finns ingen tydlig gräns mellan dem och vägar/stigar. -Inga livbojar -Inga toaletter 	<ul style="list-style-type: none"> -Platsens centrala läge skapar goda förutsättningar till att en tänkt badplats skulle nyttjas. Badplatsen kan bidra med att kopplingen till badet och vattnet stärks i staden så att den blåa rekreaande kraften ökar. En badplats kan kanske också bidra till ökat folkliv, vilket kan gynna stadens handel och turism. -Med kallbadhuset kommer platsen nyttjas året om. - Nyttja den naturliga sandstranden och göra den mer tillgänglig. -Går att nyttja nivåskillnaden vid vattnet till att skapa sittplatser bryggor och mer rumslighet. -Den breda kajen gör det möjligt att bygga trädäck utan att bryta det viktiga stråket längs strandpromenaden. -Komplettering av växter för att skapa rumslighet och avskildhet från omgivning och stigar -Komplettering av faciliteter som café/kiosk, toaletter -Komplettering av bryggor/trappor för att komma närmare vatten - Komplettering av cykelställ och sophantering för att klara högre besöksstryck - Komplettering av livrädningsutrustning 	<ul style="list-style-type: none"> -Det centrala läget med många människor som rör sig gör att platsen kan slitas på och vandaliseras. -Parken har en lugn karaktär vilket kan förändras om en badplats anläggs, människor kan vara rädda för förändring. - Höjden mellan vattenytan och kajen medför risk att ramla i vattnet och då ha svårt att ta sig upp. -Evighetsträden får inte fällas och kan alltså om de blir sjuka stå och själv dö vilket rent estetiskt kan vara en nackdel för platsen.

Förstudie Referensbad

Gröningen Helsingborg

Foto: Gröningen.
(© Oscar Samuelsson 2019)

Datum: 20 februari 2019

Tid: 10:00-14:00

Väder: Gråmulet, vindstilla, lite duggregn

Temp: 8°C

Platsen var i många år ett växlingsområde för tågtrafik, men med ombyggnad av rälsen 1991 försvann behovet och staden tog tillvara på möjligheten att skapa ett nytt grönområde mitt i centrala Helsingborg. Parken bestod främst av en stor gräsmatta och vattnet var svårtillgängligt. Men 2006–2007 genomfördes en omgestaltning som gav den dess nuvarande utseende som en badplats/strandpromenad (Helsingborg kommun, 2018). Badplatsen är gestaltad av landskapsarkitekturfirman Thing & Wainö och projekterades av WSP. Helsingborgs stadsbyggnadsförvaltning är beställare (Veidekke, 2015). Sedan omgestaltningen har platsen blivit en av de mest populära mötesplatserna för stadens invånare (Helsingborg kommun, 2018).

Beskrivning

Likt namnet Gröningen, består badplatsen till stor del av en stor öppen välklippt gräsmatta. Mot havet avgränsas gräsmattan med en cirka åtta meter bred rödasfalterad gång och cykelväg, som utformats likt en löparbana med 100 metersmarkeringar. Vägen avskärmas i sin tur av en cirka 0,5 meter hög mur i vit betong, som även fungerar som sittplats. Innanför muren sträcker sig ett väl tilltaget trädäck i azobe med vacker utsikt över stenskoningen, havet och Öresund. Från trädäcket når du vattnet på fyra ställen. Dels genom tre bryggor som sträcker sig ut 3,5 meter över ytan. Varje brygga avslutas med en trappa ner till ett betongfundament där en kan hoppa ifrån, eller fortsätta trappan vidare ner till det klara vattnet. Den fjärde nedgången till vattnet är på ett snyggt och smart sätt tillgänglighetsanpassad med en ramp med olika vilplan som smälter in i övriga arkitekturen. För där har arkitekterna tagit vara på nivåskillnaden och genom terrassering skapat många olika sitt och liggplatser. Terrasserna och rampen är gjorda i betong och skapar många uppdelningar av rumsligheten. Kanske bidrar nivåskillnaderna med en känsla avskildhet en solig dag när det är mycket folk på platsen. Trots att en kanske ligger på sitt badlakan precis bredvid sin badgranne, känns det som en har sitt privata utrymme, då grannen är på en annan nivå.

Trädäcket har utrustats med många olika sittplatser, bland annat 16 stycken förankrade solstolar i trä och även fyra bänkar/omklädningshytter som med en spiralformad design ger en lekfullhet till platsen. Platsen är väl utrustad med duschar, toaletter och cykelparkeringar. Det finns även tre kiosker som ligger i direkt anslutning till badet. De var dock stängda under vinterhalvåret. En verksamhet som är öppet året runt är kallbadhuset med sin restaurang, som bidrog till att människor rörde sig vid platsen. Trots det grå och kalla vädret var det faktiskt många som nyttjade platsen, främst motionärer och flanörer med sina hundar. Men vissa stannade upp och satte sig ner för att kolla ut över vattnet, många stannade även till vid det angränsande utegymmet. Förutom utegymmet fanns det aktiviteter som passade alla åldrar vid badplatsen. Där finns basket- och bouleplan, äventyrsgolf och lekplats. Något jag saknade på platsen var vegetation. Platsen var helt öppen och det fanns ingen möjlighet att uppsöka skugga en solig dag. Endast ett fåtal små tallar är planterade.

Foto: Tillgänglighetsanpassad badplats med soldäck i nivåer. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Brygga som tar en ut över vattnet. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Soldäck med omklädningshytt och en sittmur som skiljer av soldäcket från gång och cykelstråket. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Bänk i sand. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Nyttja nivåskillnaden och skapa många nivåer på soldäcket.
- Skapa en fysisk gräns för att skilja gång och cykelstråk från soldäcket.
- Öppna ytor och mycket sol
- Omklädningshytter
- Kallbad och angränsande aktivitetsytor som basketplan och utegym ger liv till platsen året om.
- Gott om sittplatser som ger vackra utblickar.
- Att ge många olika alternativ till nedgång i vattnet, hopp, ramp, stega och trappa.
- Omkringliggande faciliteter som kiosk, toalett och dusch.

Förstudie Referensbad

Daniaparken/Sundspromenaden Malmö

Foto: Daniaparken.
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Datum: 25 februari 2019

Tid: 13:00-14:30

Väder: Gråmulet, disigt, vindstilla

Temp: 6°C

Att den urbana människan har en längtan efter att komma närmare vattnet, är Daniaparken och Sundspromenaden i Västra hamnens Bo01 område bra exempel på. Där tog Malmös invånare spontant området i besittning som en badplats trots att den egentligen inte var planerad för det. Då områdets fick en oplanerad funktion var kommunen i efterhand tvungen att göra om och komplettera med stegar och bryggor för att öka säkerheten samt möta invånarnas stora badbehov (Agrell, 2008).

Beskrivning

Daniaparken har en spännande men strikt arkitektur som går att associera till inka- och den egyptiska kulturen med stora upphöjda stenbord som skapar olika rumsligheter. Parken är gestaltad och projekterad av Sweco och beställare var Malmö stad och anlades i samband med 2001 års bomässa. Utformningen består av en serie mindre rum placerade i den stora, nästan gränslösa öppenheten ut mot havet. Parken har tre identiska rum med nedgångar till vattnet som tillgängliggör bad. Dessa tre rum är skapade med åtta betongterrasseringar där det är populärt att lägga ut sin badhandduk. Terrasserna är på norra sidan kantad med en ca 1,5 meter hög betongmur som skyddar mot vind och ger ryggstöd i härligt söderläge. Vid vattenbrynet möter betongen en rund badbrygga i trä som bryter av det annars väldigt strikta formspråket. Från bryggorna finns en badstege där en kan ta sig upp och ner i det djupa vattnet. Solbadarna nyttjar också parkens största rum, det stora öppna gräsfältet som utgör halva parken. Gräsfältet är inplacerat bakom en ridå av vitoxlar och havtorn som skapar en form av avskildhet från promenadstråkets flanörer.

I anslutning till Daniaparken börjar Sundspromenaden som utgörs av en ca 200 meter lång träkonstruktion i azobe, som i två nivåer skiljer av det asfalterade gångstråket från trädäcket som följer strandremsan. Träkonstruktionen möjliggör många sittplatser och är en populär plats för Malmös invånare där man solbadar och njuter av havsutsikten. Enligt Malmö stad (2019a) är det en av stadens mest uppskattade platser under årets soliga dagar. Längs med sundpromenaden finns det en rumslighet som tar dig ner i vattnet. Rummet/badplatsen är utformad likt en läktare med 12 rader helt i azobe som tar dig ner från trädäcket till vattnet. Från den nedersta raden kan man ta ett steg ut till ett betongfundament. Därifrån kan man hoppa ner i vattnet och klättra upp på en ditsatt stege.

Bo01-området där Sundspromenaden och Daniaparken ingår tilldelades 2001 Sienapriset för årets bästa utemiljö (Sweco, 2019). Området är mycket urbant och ligger i direkt anslutning till caféer, restauranger och butiker. Området har utrustats med toaletter, många soptunnor och återvinningsstationer, informationstavlor och livräddningsutrustning. Något jag reflekterade över när jag var på besök var att badplatserna inte är särskilt tillgängliga för människor med funktionsnedsättningar.

Foto: Träkonstruktionen som med sina nivåer både fungerar som avskiljare från gångstråket samt en populär sittplats för solbadare. (© Oscar Samuelsson 2019)

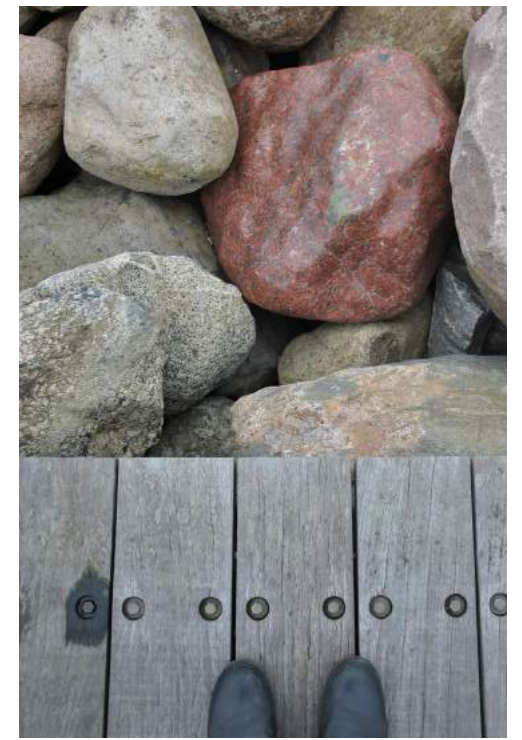

Foto: Granitskoningen pyntas med högpolerade stenbumlingar. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Soldäcket som likt en läktare leder en ner mot vattnet, men inte är badet tillgänglighetsanpassat. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Den runda badbryggan bryter av den i övrigt kantiga designen. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Stor öppen grönyta där en som solbadare kan lägga ut sina badhandukar. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Nivåer skapar uppdelning av soldäcket så badgäster får tydligare gränser och mer privat känsla.
- Skilja av gc-stråk från soldäck.
- Skapa olika rumsligheter genom att ha flera olika nedgångar till vattnet.
- Öppet och mycket sol
- Platsen utrustad med offentliga toaletter och har nära till kiosker.
- Inslag av konst förstärker platsens identitet.
- Soldäck och bryggor i vattennivå ger extra närhet till vattnet.

Förstudie Referensbad

Scaniabadet Malmö

Foto: Scaniabadet.
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Datum: 25 februari 2019

Tid: 13:00-14:30

Väder: Gråmulet, vindstill

Temp: 6°C

Scaniabadet ligger längst ut på udden i området västra hamnen. Badplatsen anlades mellan 2005-2006 som ett resultat på att boende i Västra hamnen Bo01-område kände sig störda av det stora folkliv som skapades när solbadare från hela Malmö drog sig till populära Sundspromenaden och Daniaparken. För att minska koncentrationen besökare i bostadsmiljön samt för att möta efterfrågan på bad anlade kommunen alltså Scaniabadet (Agrell, 2008). Badplatsen projekterades av Centerlöf & Holmberg och beställare var Malmö stad (Centerlöf & Holmberg, 2019).

Beskrivning

Badplatsen består främst av ett stort trädäck i azobe cirka 75*20 meter. Trädäckets placering ser ut att vara inkört i den höga stenskoningen som skyddar land från erosion. Badplatsen är uppbyggt så att det ligger upphöjt från det förbipasserande strandstråket, nivåskillnaden ger en känsla av avskildhet från de förbipasserande. Soldäcket är uppdelat i flera gradänger ner mot havet vilket skapar olika rumsligheter och ger möjlighet till många sittplatser med ryggstöd. Trots de olika nivåerna på soldäcket är det tillgänglighetsanpassat med ramper för att ta sig mellan de olika gradängerna. Det är dock inte tillgänglighetsanpassat ner till vattnet. Från trädäcket sträcker sig nämligen tre bryggor ut. Två av dem cirka 0,5 meter över vattnet och den tredje cirka 3,5 meter. Det djupa vattnet gör det möjligt för hopp och dyk, men för att ta sig upp finns endast trappor och stegar.

Förutom azobe består materialvalen även av rostfritt stål. Bland annat på badplatsens stegar och trappor men även på de staket som hindrar besökare att halka eller hoppa ner där vattnet är för grunt. Staketet är utformat likt en reling på en färja med stålvastrar, vilket enligt mig förstärker platsens marina känsla. Malmö stad (2019b) beskriver Scaniabadet som en enormt populär badplats. Jag kan av egen erfarenhet intyga att detta stämmer. Vid varma sommardagar kan badets soldäck liknas vid en säkoloni, fullt av soltörstande människor som trängs nästan uppå varandra. Detta är även min egna favoritbadplats då bryggans höga höjd och havets djup ger mig en stark kick när jag dyker ner i vattnet. Jag känner mig liten och nära naturen. När jag till detta arbete besökte platsen var det endast ett fåtal människor som vistades där. De flesta bara passerade, några enstaka personer stannade upp satte sig en stund och blickade ut över havet innan de snart traskade vidare.

Parken som omger badplatsen har få träd och består mestadels av öppna gräsytor vilket gör att det är svårt att finna skugga. I anslutning till badet har en vollebollplan, ett utegym, en bar/kiosk med strandtema anlagts, samt även faciliteter som dusch och toaletter. Platsen är även utrustad med många soptunnor och återvinningsstationer för att klara av ett högt besöksstryck. Här finns även livräddningsutrustning, badvaktstorn och informationstavla.

Foto: Nivåer på soldäcket som delar upp platsen och ger ryggstöd. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Utegyms i nära anslutning till badet. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Bryggorna ut över havet ger en närhet till vattnet. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Badtrappan gjorde det lättare att ta sig upp ur vattnet än en brant stega. (© Oscar Samuelsson, 2019)

- Att ta med sig till gestaltning
- Höjden över vattnet erbjuder hopp och lek ner i vattnet.
 - Många nivåer på soldäcket skapar uppdelning av rummet och distans till badgrannar.
 - Soldäcket är avskilt från passerande gc- stråk genom att det ligger på en annan nivå
 - Tillhörande kiosk, toalett och dusch.
 - Bryggor som tar en ut över ytan ger lugn och en känsla av närhet till naturen.
 - Angränsande aktivitetsytor så som volleyboll och utegym ger platsen mer liv.

Förstudie Referensbad

Tullhusstranden Simrishamn

Datum: 2 december 2019

Tid: 10:00-12:00

Väder: Soligt, klart, vindstilla

Temp: 4°C

Där havet möter Simrishamn ligger Tullhusstranden. Centralt belägen med stadens pittoreska bebyggelse omkring sig, fångar designen på badplatsen upp stadens småskalighet och möter samtidigt dess karaktär med robusta, tidlösa samt moderna inslag. Hjärtat i platsen är den lilla sandstranden, cirka 30 kvadratmeter stor, som sägs vara läget för Simrishamns första hamn (Sydväst, 2019). Härifrån kan simrishamnsborna och besökare vada ner och njuta av havet. Platsen är gestaltad och projekterad av landskapsarkitekturfirman Sydväst och beställare var Simrishamn kommun. Platsen belönades 2016 med Sienapriset och Skånes arkitekturpris år 2017.

Sienapriset tilldelades projektet med följande motivering: "Med Tullhusstranden har Simrishamn fått ett förnyat fokus på stadens möte med havet. Med en landskapsarkitektur som på ett självklart sätt fogar samman stråk, rörelser, rum och ytor lyfter den sin omgivning. Resultatet är anspråksfullt i sin anspråkslöshet." (Sydväst, 2019).

Foto: Tullhusstranden.
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Beskrivning

Utformningen på platsen lyfter fram den lilla sandstranden och möjliggör flera soliga sitt- och liggplatser. Platsen består delvis av en nedsänkt promenad som med hjälp av en azobebeklädd trämur skapar ett avstånd från omgivningens biltrafik. Trämuren bidrar även till en inramning av platsen och ger soliga vindskyddade ryggstöd till bänkar som är upphängda på den. Från promenaden som är gjuten i betong följer två gradängar i azobe som organiskt följer strandens rundning. Gradängerna fungerar som soldäck och tillgängliggör likt trappsteg sandstranden, badet och vattnet. Förutom att vattnet är nåbart från stranden finns en ramp i vackert patinerad betong, som bland annat används av den angränsande segelklubben. Materialpaletten består i huvudsak av trä och betong, men har många detaljer av corténstål. Bland annat på trämurens gavlar, platsens trappor och vid stödmurens fasad. Corténstålet får mig att associera till rostiga skeppsvarv som enligt mig bidrar till en historisk kontext till platsen.

Platsen ger många vackra utblickar, men ögat dras till den karaktärskapande fyrbåken som är placerat intill stranden ut på den lilla vågbrytaren. Fyrbåken har skapats med samma material som resterande plats och knyter samman helheten. Platsen har få inslag av vegetation, endast ett par träd växer på vågbrytaren. Under dessa har det anlagts en bänk som med sin slingrande form erbjuder skugga. Tullhusstranden är väl utrustad med soptunnor och i direkt angränsning finns kiosker, restauranger och allmänna toaletter.

Under tiden jag studerade platsen var det många människor som flanerade förbi, men även som slog sig ner på bänkarna, njöt av vintersolen och utsikten över vattnet. Den lilla träbryggan/soldäcket som går ut över vattnet från strandpromenaden visade sig även vara ett populärt ställe för fågelmatning. Jag tycker att utformningen på platsen känns väl genomtänkt och att sydväst i sitt gestaltande tagit väl hand om platsens starka inneboende kvaliteter i skala och vattenkontakt.

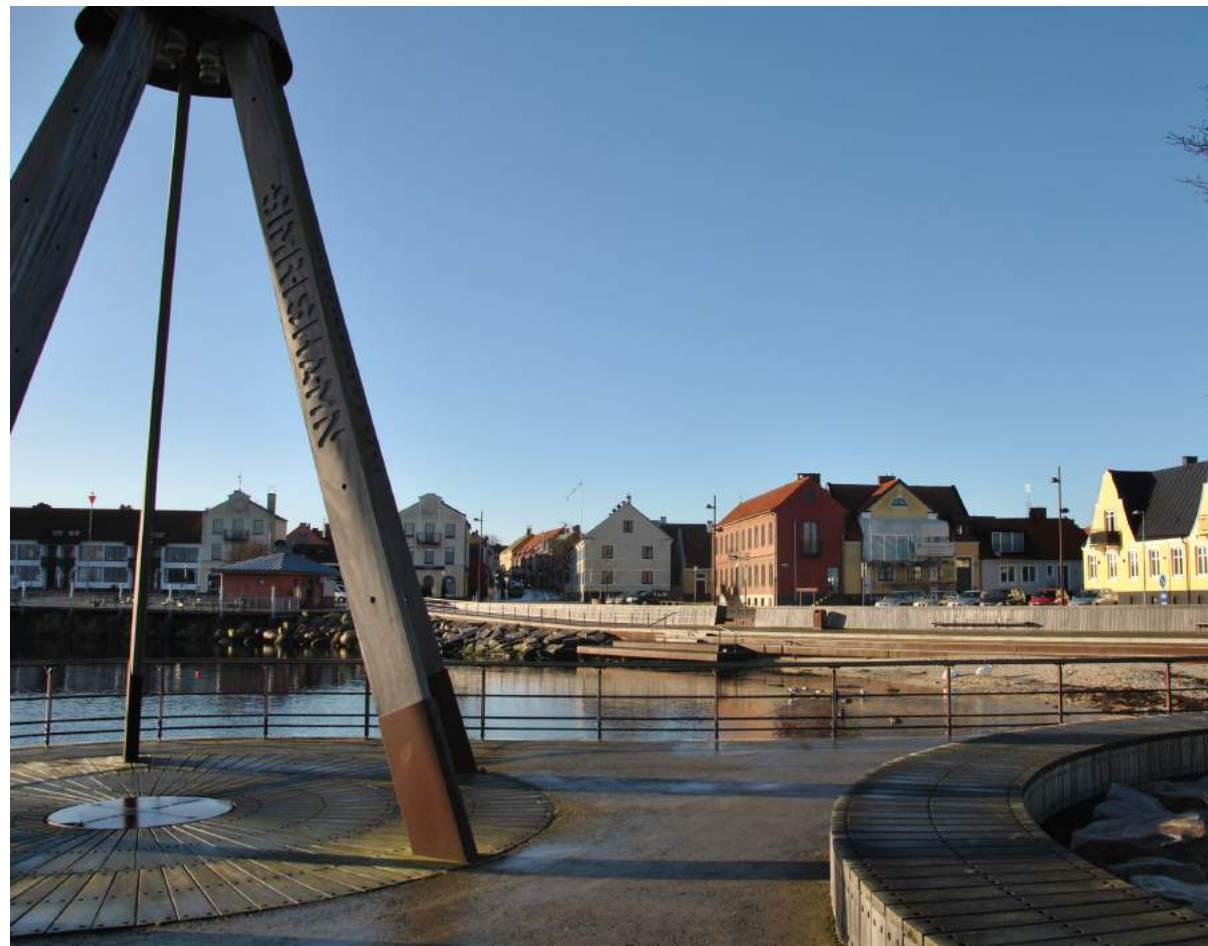

Foto: Konstverket fyrbåken tar en central roll på platsen som lyfter fram stranden. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Ett nära möte med den urbana naturen. I bakgrunden ser ni trämurens lutning som ger en skönt lutande ryggstöd. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Många platser för solbad med dess bänkar och gradängar. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Detaljbild av konstverket. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Att ta tillvara på stranden och göra den betydelsefull.
- Ge möjlighet att kunna vada ner i vattnet.
- Rama in och skapa nivåer runt stranden skapar både rumslighet och vindstilla lägen.
- Många sittmöjligheter. Väldigt god lutning på trämuren vilket gav skönt ryggstöd.
- Konstverket fick ta en central roll och skapade ett spännande inslag.
- Nära till faciliteter som toalett, kiosk.
- Många soptunnor och informationstavla.
- Återkommande materialval skapar en helhet över platsen.

Förstudie Referensbad

Islands Brygge Havnbad Köpenhamn

Datum: Lördag 7 december 2019

Tid: ca 12:15 - 12:45

Väder: Soligt, blåsigt

Temp: 7°C

En stad som verkligen har förstått värdet av bad är Köpenhamn. Genom stora insatser i miljöarbete nådde vattnet i Köpenhamns kanaler upp till en kvalitet som gjorde det badbart år 2001. Staden anlade då badplatser för att tillgängliggöra vattnet. Det första badet som anlades 2003 var Islands Brygge Havnebad som gestaltades i ett samarbete mellan arkitekturfirmorna PLOT och JDS (Danske Arkitekt Virksomheder, 2017). En studie som genomförts av Köpenhamns kommun 2015 visar att hamnbadet är en av de mest populära attraktionerna för både turister och medborgare och i juni 2014 låg besökartalet runt 90 000 (ibid). Hamnbadet har lett till ökad aktivitet och folkliv som har spridit sig från kajen ut i hela stadsdelen. Allmänna stadsförbättringar, byggandet av hamnbadet och slutförandet av Islands Brygges hamnpark har medfört att stadsdelen gått från att vara en stadsdel med lite folkliv till en av de mest populära. Bostadspriserna har ökat med 50-100% bland fastigheterna närmast badet och cirka 10% i hela stadsdelen (ibid).

Foto: Islands Brygge.
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Beskrivning

Som en förlängning av kajen flyter hamnbadet ut på kanalens vatten. Den är formad som en rektangel med en storlek på cirka 100x30 meter. Trädäcket innehåller pooler med långsmala gångar mellan, som påminner om promenadstråket på en passagerarfärja. Bryggan flyter på kanalen med hjälp av pontoner och är förankrad med långsidan inåt kajen. Badet är uppdelad med tre pooler. Den första poolen är liten, anpassad för barn med grunt vatten. Där kan badsugna ta sig ner i vattnet genom en ramp, vilket också gör den tillgänglig för rullstolsburna. Den andra poolen är utformad likt en klassisk rektangulär pool, med ett djup på cirka en meter. Den tredje poolen är mest speciell, med sin långa form, (cirka 75 meter) fungerar den perfekt för motionssim. Poolen har inget golv utan är öppen ner till kanalens botten. Djupet i poolen tillåter hopp och lek, vilket arkitekterna tagit vara på då de byggt ett hopptorn. Hopptornets utformning går att likna vid fören på ett skepp som reser sig upp cirka fem meter upp över vattnet. Här kan den äventyrssugna hoppa ut från flera olika nivåer. Det marina skeppstemat kan även ses på det badvaktstorn som placerats på platsen. Det är röd och vitrandigt och har en form likt skorstenen på en färja.

Materialpaletten är enhetlig på badet och består främst av trä. Träplankorna som utgör golvet på däck är rillat för att ge bättre fotgrepp. Platsen har även inslag av rostfritt stål på de staket som delar upp och hägnar in trädäcket vilket också hindrar badgäster att simma ut i kanalen. På flytbryggan erbjuds inga direkta sittplatser, som badgäst söker man sig istället till den angränsande parken med dess bänkar eller öppna gräsmattor. I parken finns restauranger, kiosker, offentliga toaletter och aktivitetsytor för skate och basket. Även båtuthyrning finns på platsen.

Under sommaren är badet öppet för allmänheten, men under vinterhalvåret är det endast tillgängligt för medlemmar i föreningen *Vinterbad bryggen*. Badplatsen är då avskild från kajen med ett högt stängsel. Föreningen har ställt upp mobila barackliknande vagnar på kajen, innehållande bastu och omklädningsrum och nyttjar badplatsen för sina kylande bad. Den mänskliga aktiviteten på badplatsen vid mitt besök utgjordes främst av kallbadarna som gick mellan bastu och poolerna. Det soliga vädret lockade även ut många flanörer som promenerade längs kajen. Många stannade även upp och tittade glatt på kallbadarna som frustade och tjoade när vattnet omslöt deras kroppar. Även skateparken nyttjades flitigt i parken under besöket.

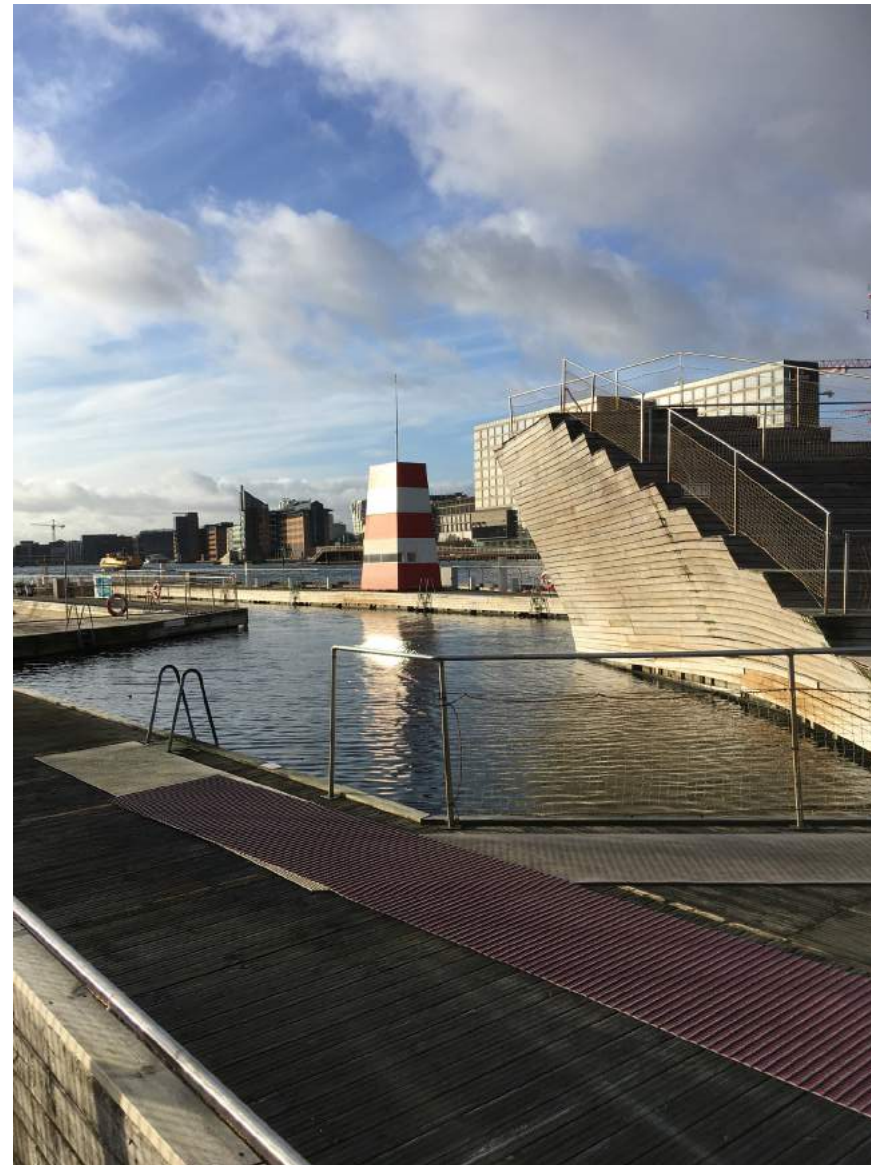

Foto: Med smart design har man skapat ett hopptorn där man kan hoppa ut från olika höjd ner i den djupa bassängen. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Badvaktstornet påminner om skorstenen på en färja. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Övergripande foto på badet. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Skateområdet placerat i anslutning till badet gav platsen liv. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Hopptornet och dess design ger ett lekfullt inslag till platsen. Designen skapar möjlighet att hoppa från olika höjd.
- Kallbadet gav liv till platsen under vintern.
- Angränsande aktiviteter som basketplan och skate gav som erbjuder mer aktivitet än bad.
- Bad med olika djup vänder sig till fler människor, som i sin tur leder till att badplatsen kan nyttjas av en större skara.
- Tillgänglighetsanpassad nedgång till vattnet med ramp.
- Rillat trä för bättre fotgrepp.
- Få nivåer på trädäcket gör det oklart vart man ska lägga sig ner för att solbada.
- Nära till allmän toalett, kiosker och restauranger.
- Öppet och mycket sol

Förstudie Referensbad

Kalvebod Bølge København

Foto: Kalvebod Bølge,
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Datum: Lördag 7 december 2019

Tid: ca 11:30-12:00

Väder: Soligt, blåsig

Temp: 7°C

Rakt över kanalen från Islands Brygges Havnbad ligger området Kalvebod. Där anlades ytterligare ett havnbad som stod färdigt år 2014. Beställare var Köpenhamn kommun som ville ta till vara på vattnet och skapa en livfull plats i det område som tidigare bara förknippades med ett öde kontor och businesslandskap (Dansk Arkitektur Center, 2016). Platsen ritades av arkitekturföretaget JDS och de har med en innovativ design skapat en unik modern plats som främjar bad och vattenrelaterade aktiviteter i kanalen (Ibid). Det är unikt för en storstad som Köpenhamn att vattnet i kanalerna är tillräckligt rent för att bada i. Havnbaden har därför blivit som en symbol för Köpenhamn som en av de renaste storstäderna i världen (Danske Arkitekt Virksomheder, 2017).

Beskrivning

Likt namnet beskriver, (bølge betyder våg på danska) har konstruktionen/strandpromenaden, som platsen utgörs av, en svepande vågig form som leder besökaren både vågrätt, lodrätt och upp till olika våningar. Kalvebod Bølge är en förlängning av kajen som med sitt urbana läge skuggas av de höga kontorskomplexen som gränsar till platsen. Den vågformade konstruktionen sträcker sig ut på kanalen, delar upp sig i olika nivåer och skapar rumsligheter där solen kommer åt. Delar av strandpromenaden kantas av ett böljande soldäck i två olika nivåer där besökare kan lägga ut sin handduk innan de hoppar ner i kanalens vatten. Från vattnet finns ett flertal trappor som är mindre branta än en badstega, men fortfarande otillgängliga för funktionshindrade. I mitten av platsen delar gångarna upp sig i två våningar. På övre våningen finns ett utegym samt en avdelning med bänkar där besökare kan slå sig ner och titta ut på den urbana blåa naturen.

Platsen känns väldigt lekfull med sina organiska rundade former som tar besökaren både lodrätt och vågrätt. Att platsen dessutom utrustats med en kana för kajakpaddlare som även fungerar som hopptorn för badgäster stärker också platsens lekfullhet. Ute på bryggkonstruktionen finns en kajakuthyrning och i en av de pooler som bildas mellan kaj och brygga har man skapat en kajakspoloplan som även fungerar till andra vattensporter som t.ex vattenrugby.

Materialvalet på bryggkonstruktionen består främst av trä, men får ett modernt inslag av att gavlarna och pålarna som håller upp konstruktionen är iklädda cortenstål. Vissa delar av konstruktionen och däckat är helt gjutet i betong vilket förstärker intrycket av de organiska formerna. Även rostfritt stål ingår i materialpaletten då det pryder de många stegar och staket som är utplacerade längs med promenaden. Platsen är väl utrustad med livräddningsutrustning, soptunnor och i de angränsande byggnaderna finns caféer, restaurang och även en allmän toalett. Här finns även interaktiva informationstavlor som berättar om kanalens vattenkvalitet, samt bojar ute i vattnet för att skilja av badgäster från båttrafik.

Vid platsbesöket var det många människor ute och rörde sig på platsen. En hel del var motionärer som nyttjade utegymmet och konstruktionens backar för motionsträning. Det var också många flanörer som var ute och avnjöt vintersolen, en del vandrade förbi, men många slog sig också ner på soldäcket. Två personer bestämde sig även för att känna på vattnet ordentligt, de slet av sig kläderna och dök i, simmade några simtag innan de frustande och skrattandes klättrade upp på stegen igen. Detta hade troligtvis inte hänt om det inte fanns arkitektur som främjade bad.

Foto: Lekfull design med organisk former. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Utegym. (© Oscar Samuelsson, 2019)

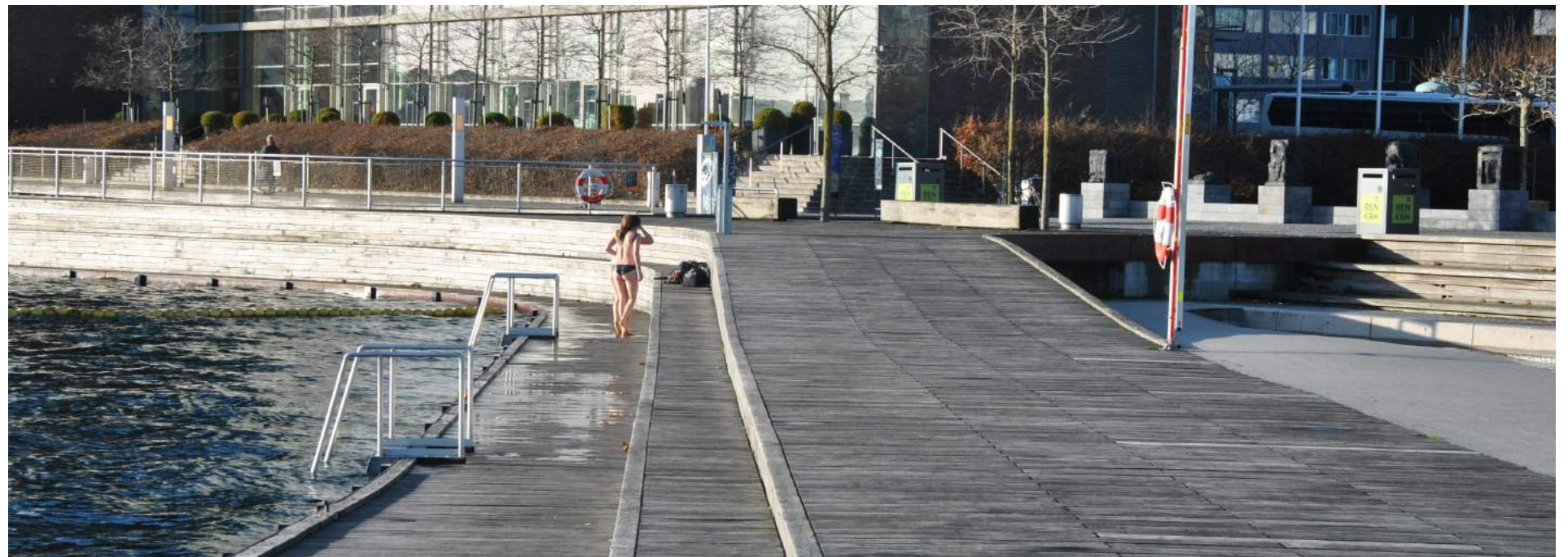

Foto: Glada kallbadare på det terrasserade soldäcket. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: En plats att slå sig ner för att njuta av utsikten. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Nivåer, bra för att skilja av folk och dela upp rum.
- Lekfull design. Platser för hopp och lek.
- Ta ut soldäcket ut på vattnet för att fånga soltimmar.
- Omkringliggande faciliteter som kiosk och toalett.
- Att befinna sig över vattnet skapar en stark närhet med den blå miljön.
- Gott om sophantering.
- Platsen som erbjuder fler aktiviteter än bad vilket skapar liv och rörelse.
- Badtrappor gör det lättare att ta sig upp och ner än branta badstegar.

Förstudie Referensbad Hornstull strandpark

Foto: Hornstull strandpark
(© Oscar Samuelsson, 2019)

Datum: fredag 13 december 2019

Tid: 11:00-12:00

Väder: Gråmulet, blåsig och duggregn

Temp: 3°C

I det moderna bostadsområdet Hornsberg i Stockholm möter vattnet en park med ett karaktärskapande organisk formspråk. Trots att parken från början inte var planerad som en badplats har dess design med solbryggor, stegar ner i vattnet och kaj gjort att människor från hela Stockholm lockas hit (Dahlin, 2013). Parken har utvecklats till en av innerstadens populäraste platser för sol, bad och sjökontakt och på varma dagar ligger folk som packade sillar och njuter i den urbana naturen (ibid). Platsen belönades år 2012 av Sienapriset med motiveringen:

"Hornsbergs strandpark, den byggda strandparken driven till sin spets. Den är inte natur, den är inte kaj, den är sig själv – ett samtida möte mellan staden och vattnet. Ett välkommet nytillskott i en lång svit av Stockholmska strandpromenader." (Sveriges Arkitekter, 2012) Beställare var Stockholm stad och arkitektkontoret bakom gestaltningen är Nyréns (ibid).

Beskrivning

Platsens särmärke är mötet mellan vattnet och landmassans organiska former. Längs med hela strandremsan följer en slingrande betongplatå som i resoluta radier kantar vattenbrynet. Platån är cirka 1,5 meter bred och når någon decimeter upp över vattenytan, vilket utgör en god plats att lägga ut sin handduk för nära vattenkontakt. Där kan besökare sitta med fötterna i vattnet och lätt glida ner för ett dopp. För att ta sig upp ur vattnet finns stegar jämnt utplacerade längs hela strandremsan. Betongplatån skiljs åt från övriga parken genom grova stenblock som ligger likt en slingrande vall längs med vattnet. Här krävs det en del balans och smidighet för att ta sig ner. Över stenröset består platsen främst av öppna gräsytor samt tätplanterade trädgrupper med mattor av perenner bland stammarna. Vegetationen delar upp platsen och skapar olika rumsligheter.

Förutom den skugga träden ger, kan solskydd uppsökas i platsens pergola. I pergolan finns sittmöbler samt ett grillbord som delvis är under tak. Den radiellt slingrande strandkantens formspråk speglar av sig med cirkulära former i resten av parken. Bland annat vid den runda pergolan, runda duschplatsen där badgästerna kan skölja av sig sjövattnet, men också på de tre cirkulära soldäcken som flyter ute i vattnet. De återkommande formerna gör att platsens karaktär känns tydlig och befriande lekfull.

För att nå de flytande soldäcken finns träspångar som skjuter ut från strandpromenaden. Spångarna är fribärande vilket gör dem mobila med vattnets fluktuation. Från soldäcken finns inga badstegar men de erbjuder sittplatser i söderläge. Materialpaletten på platsen består främst av trä, corten och betong men vegetationen är också viktig för platsens karaktär. Parken är långsmal cirka 500 meter lång och 20-30 meter bred. Platsen avgränsas från de angränsande bostadsgatorna och trafik genom en crika 1,5 meter hög betongmur. Där hjälper klängväxter och planterad vegetation att mjuka upp känslan på det hårda materialet. I den omkringliggande urbana bebyggelsen finns många restauranger butiker och i direkt anslutning har platsen utrustats med en kiosk och offentlig toalett. För att klara det stora besöksstrycket är platsen även flitigt utrustad med soptunnor och återvinningsstationer.

Foto: Spången som leder en ut till soldäcken ute på vattnet med solplatser i sydläge. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Cirkulära pergolan. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Foto: Cirkulära duschen. (© Oscar Samuelsson, 2019)

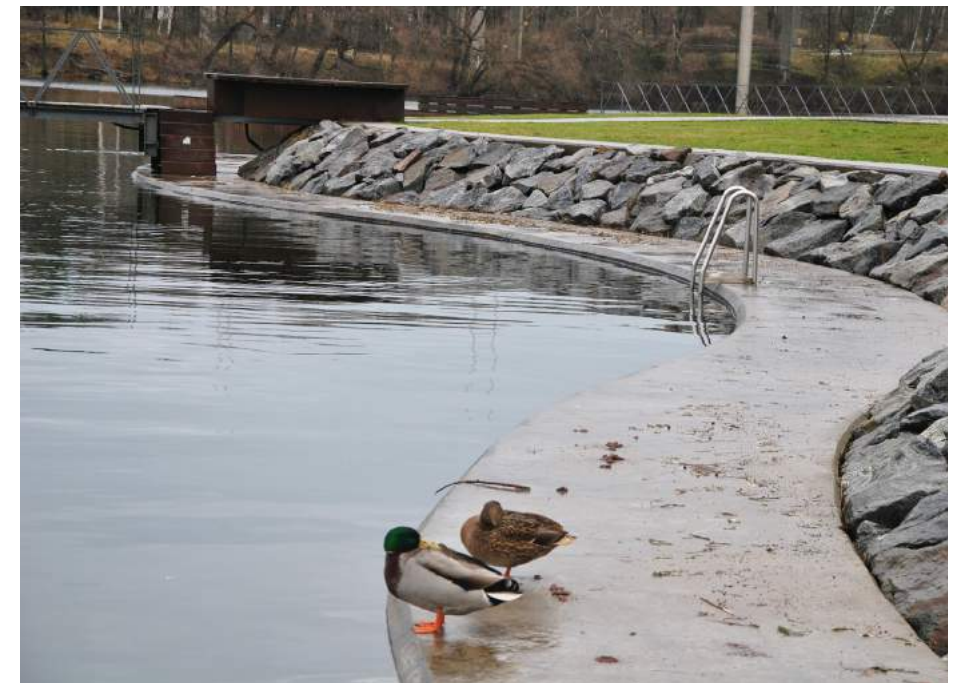

Foto: Betongplatån som med närheten till ytan för en närmre vattnef. (© Oscar Samuelsson, 2019)

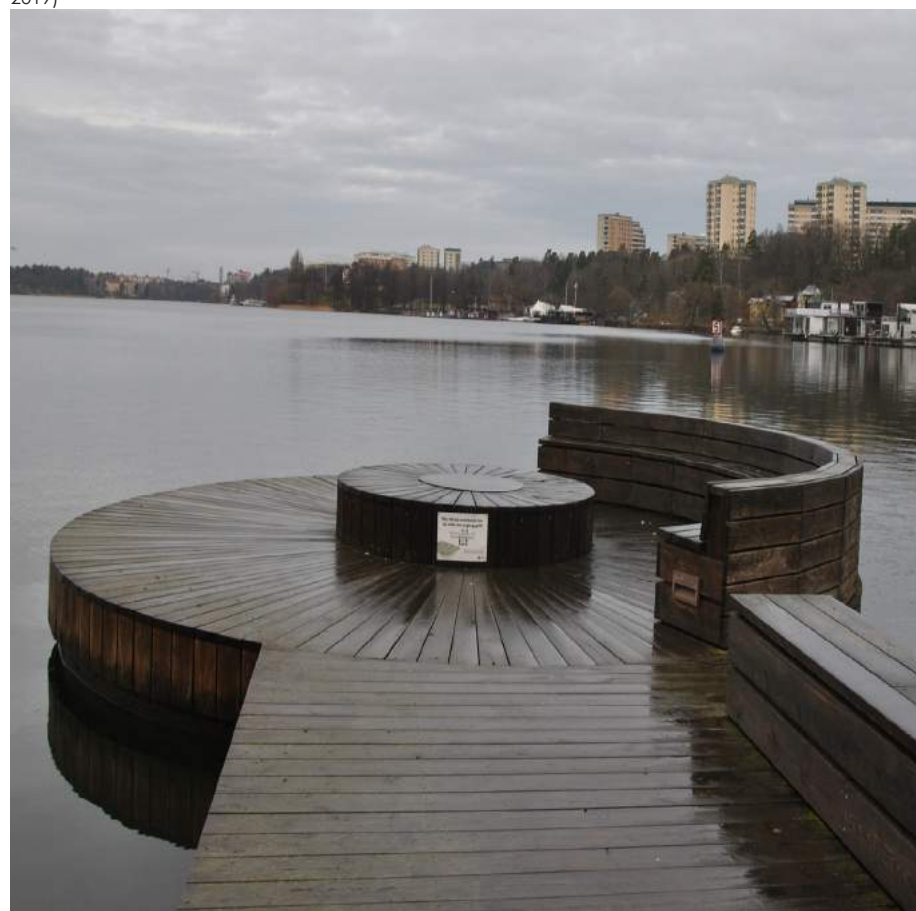

Foto: Vattnets omslutning ger ett lugn ute på de cirkulära soldäcken. (© Oscar Samuelsson, 2019)

Att ta med sig till gestaltning

- Tydlig design och återkommande formspråk skapar en helhet över platsen.
- Betongplatån i ytnivå ger stark närhet till vattnet.
- Bryggorna som tar en ut över vattnet ger ett lugn.
- Organiska former ger platsen karaktär.
- Dusch, toalett och kiosk på plats.
- Gott om sophantering.
- Många bänkar och sittplatser med utsikt över vattnet.
- Solskydd av vegetation.

Förstudie Referensbad

Reflektion

Formgivning och design

Gemensamt för alla badplatser jag besökt är att de har en öppen karaktär med lite vegetation. Detta beror troligtvis på att det läggs en hög vikt på solens närvaro i skapandet av badplatser. På alla platser förutom Kalvebod Bølge omgavs baden av öppna gräsytor där människor kunde sola. Detta tror jag bidrar till dess popularitet. I Bølge brygge hade man istället löst problemet med skuggigt läge genom att bygga ut det stora långsträckta soldäcket ut på vattnet för att komma åt solen. Solens betydelse för badplatserna kunde även ses då bänkar och soldäck var vända i sydlig riktning. Något som förvånade mig var att det endast vid Hornsbergs strandpark fanns skydd för solen genom högre planterade träd och en pergola. Solen är njutbar men det är allmänt känt att dess uv-strålar kan vara skadligt. Därför tycker jag att det ska finnas platser vid baden där besökarna även kan finna solskydd. Vid gestaltningområdet finns det många stora träd som gör platsen perfekt för de som vill uppsöka skugga mellan baden.

Samtliga badplatser jag besökt har en arkitektur som jobbar med nivåer för att skapa rumsligheter och de flesta badplatserna jag besökte hade terrasserade soldäck. Enligt Jan Gehl (1996) ska en ta hänsyn till människans sociala avstånd när en gestaltar en plats. Han menar att det finns ett förhållande mellan det fysiska avståndet till en annan människa, och känslan av att vara bekväm. Med mindre avstånd känns det intimare (Gehl, 1996). På en badplats blir det på soliga dagar ofta trångt och besökare är ofta klädda endast med badkläder. Jag tror då att nivåskillnaderna på badplatserna bidrar till en känsla av avskildhet och distans. Trots att en kanske ligger på sitt badlakan precis bredvid sin badgranne, upplevs det som en har sitt privata utrymme, då grannen är på en annan nivå. De olika terrasseringarna bidrar utöver avskildhet och rumslighet också till att skapa många platser med

ryggstöd. De bidrog också till skyddade platser med lä.

En annan gemensam trend för de badplatser jag besökte var att gång- och cykelstråk skildes av från soldäcket. Denna avskiljning uttryckte sig på olika sätt. Dels genom att lägga soldäcken på en annan höjd än stråken, som exempelvis vid Tullhusstranden där soldäcket var nedsänkt. Eller som vid Scaniabadet där soldäcket var upphöjt högre än promenadstråket. Även fast en som badgäst står upphöjt och är mer synlig känns det avskilt då en befinner sig på en annan nivå än de förbipasserande. En annan tydlig trend var att skilja soldäcken från promenadstråk genom att placera någon form av fysisk barriär. På Gröningens badplats bestod barriären av en låg sittmur som löpte längs strandremsan. På Sundspromenaden utgjordes barriären istället av en långsträckt träkonstruktion där besökare i olika nivåer kunde sitta och blicka ut över havet. Oavsett höjden på barriären så skapas en gräns som ger en indikation på hur platsen ska användas och vem som ska vara där. Kanske även skiftandet av markmaterial skapar en avgränsning och hänvisar hur platsen ska nyttjas.

Trots att formspråket på de flesta platserna var väldigt strikt och kantigt hade de ofta inslag av organiska former. Många platser drog nytta av de organiska granitblocken i stenskoningarna. Hornsbergs strandpark däremot körde fullt ut på de organiska formerna och skapade en helhet över badet genom att upprepa samma cirkulära formspråk på platsens olika element och rumsligheter. Detta inspirerade mig starkt då hela badplatsen fick en helhet.

En annan likhet som fanns mellan badplatserna var att de alla hade inslag av bryggor/pontonier eller konstruktioner som tog en från land ut över vattnet. Att befinna sig över ytan på det sättet gav mig lugn och en stark närhet till vattnet. Att iakttä vattnet från land gav inte samma känsla. De badplatser som genom sin

utformning dessutom gav möjligheten att lätt kunna komma ner och känna på vattnet utan att behöva klättra ner på steg eller trappa stärkte också den rekreativa känslan av vattnets närhet.

Trots den öppna karaktären badplatserna hade, skapades olika rumsligheter vid nedgångarna till vattnet. De flesta badplatser hade flera olika nedgångar och uppdelningar av badet. Detta gör att badsugna människor inte behöver koncentreras till ett ställe och inte heller behöver trängas för att komma upp och ner i vattnet. Att dela upp badplatsen i olika delar gör också att besökare som vill ha det lugnt och avkopplande kan hitta en del av badplatsen som inte är lika aktiv. Vissa som besöker en badplats kanske vill leka och busa medan andra är där för att koppla av.

Material

Utifrån studiebesöken kan jag se en tydlig trend i vilka material som används vid badplatser. Alla materialval har nog gjorts med hänseende till dess beständighet och resistans mot klimat och fuktangrepp. De mest frekvent använda materialen var rostfri legerad metall på räcken, trappor och stegar. Sedan användes också ofta betong på konstruktioner som befann sig i direkt kontakt med vattnet. Trä är det materialet som oftast användes på soldäck och sittplatser. Detta beror nog på att trä inte har en så stum och hård yta och är komfortabelt att lägga ut sin badhandduk på. Trä blir lätt halt när det är blött och på många av referensbadplatserna hade de försökt minska risken för halka genom att ha rillade plankor, istället för släta.

Utöver solplatser i trä förekom även solplatser av betong. Dessa var då placerade i nära anslutning till, och i nästan samma nivå som vattnet. Detta kunde jag bland annat se på soltrapporna vid Sundpromenaden och den slingrande betongplattan vid Hornsbergs strandpark. Det krävs alltså en tanke på materialets

placering kontra dess beständighet och resistens mot fukt och klimatangrepp. Detta är något som är viktigt att ta med sig in i gestaltningen.

Det absolut vanligaste träslaget för soldäcken är azobe. Azobe är ett tropiskt träslag som växer i Afrikas regnskogar men som har hög beständighet från fukt på grund av sin kompakta uppbyggnad (Lincon, 1998). En fråga är om det i miljö- och hållbarhetssynpunkt är bättre att välja träslag som produceras i Sverige likt gran och furu, trots att de inte har samma resistans mot fukt och därför behöver bytas ut oftare?

Ett karaktärskapande material som användes på flera av badplatserna jag besökte var cortenstål. Bland annat vid Tullhusstranden användes materialet flitigt vilket gav platsen en spännande design som speglade det omkringliggande hamnlandskapet. Materialet har hög beständighet då stålet är legerat. Legeringen gör så att rostangreppen håller sig till ytan av materialet och inte bryter ner det. Legeringen ger alltså materialet hög beständighet mot fukt men framhäver den rostbruna färgen (Hamrebjörk 2011). Rostbruna toner tycker jag kommer väl överens med naturens färger och dessutom ger det mig en marin känsla med tankar som får mig att associera till rostiga båtvarv.

Något jag tar med mig från mina referensplatser är att tänka på beständigheten hos material samt att designen blir mer sammanhållen om materialvalen är återkommande.

Mänsklig aktivitet

Av den information som jag tagit del av när jag läst om och kollat bilder är det tydligt att badplatserna jag besökt bidrar till stort folkliv för dess värdstäder. Många kommuner beskrev badplatserna som de populäraste platserna i staden, och vid Islands brygge hade det även bevisats med statistik (Danske Arkitekt

Virksomheder, 2017). Detta motiverar att Motala kommun bör satsa på att placera sin planerade badplats i den centrala Stadsparken så att folklivet från badplatsen kan spridas ut i resten av centrum.

Trots tiden på året för mina platsbesök har det alltid vistats människor på badplatserna. Detta tyder på att gestaltade platser som tillgängliggör vattnet även uppskattas året om. De mest förekomna aktiviteterna hos besökarna av platserna var att promenera, motionera, eller strosande rasta hunden. Trots att vädret under mina studiebesök inte alltid var så trevligt, slog sig människor ner på badplatsernas sittmöbler för att blicka ut över vattnet. Vanligt var också att besökarna nyttjade de angränsande aktivitetsytorner som t.ex utegymen, basketplanen eller skateparker. Att Gröningens badplats har ett kallbadhus i direkt anslutning, bidrog stort till att många människor vistades där, då platsen i sig blev en målpunkt även under vintern och inte bara en passage.

Under tre av mina besök har det (utöver mina egna provdopp) förekommit att människor valt att ta ett uppfriskande kyligt bad. Detta hade förmodligen inte hänt om det inte fanns gestaltade platser i staden som tillgängliggjorde bad. Jag kunde se hur dessa kalla bad uppskattades, inte bara av mig och de andra som valde att slänga sig ner i vattnet utan också av förbipasserande som stannade upp och roat kollar på.

"Ett dopp i stan är förstås lite annorlunda än i naturen men kan fylla samma funktion som en simtur på landet. Du får både avkoppling och boosten. Att bada i stan leder ofta till oväntade möten. Folk som passerar stannar till och pratar, hejar och hjälper gärna till om det behövs. Alla gillar att komma hem med en rolig anekdot. Du kommer att fascineras över hur lätt det är att få kontakt med människor genom kalla bad." (Ahlgren & Vagnelid, 2018. s 26)

En slutsats jag kan dra för att skapa en plats som besöks under hela året är att ha en design som tillåter vackra utblickar och många sittmöjligheter, samt att i närheten av badplatsen också erbjuda andra fysiska aktiviteter än bad.

Badbarhet

Då alla badplatser jag besökte är skapade efter olika geografiska förutsättningar erbjöd de olika typer av badmöjligheter. Majoriteten av badplatserna jag besökte hade stegar för att ta sig upp och ner ur vattnet. Under provdoppen upplevde jag dock att det var lättare att ta sig upp från vattnet på de platser som istället erbjöd badtrappor. Den höga lutningen på en stega kräver högre ansträngning för att ta sig upp än en trappa. Det kanske mest tillgängliga sättet att äntra vattnet är att vada ner, det krävs dock stark beslutsamhet om vattnet är kallt. Vadning kunde ske på Islands Brygge samt Tullhusstranden, men också Gröningens badplats. Där fanns en tillgänglighetsanpassad ramp med vilplan där en som rullstolsburen kan ta sig upp och ner till vattnet. Badbarheten påverkas också av vattnets kvalitet. Alla de platser jag besökte hade god vattenkvalitet men somliga platser hade informationstavlor samt flaggor där de kunde varna om vattnet inte var badbart.

Flera av de platser jag besökte hade utformats med konstruktioner och bryggor som erbjöd hopp ner i vattnet. Jag blev starkt inspirerad av Islands Brygges som med en lekfull design skapat ett torn där en kan hoppa ner i vattnet från olika nivåer. Att hoppa ner i vattnet är något som tilltalar mig då det sätter en högre spänning till badet. Dessutom krävs det inte lika stor beslutsamhet att hoppa ner i det kalla vattnet, som att stegvis vada eller klättra ner. Somliga av mina vänner som var med under mina provbad föredrog att kliva ner i vattnet från stegar och trappor, framför hopp. Detta tyder på att badbarheten inte bara

handlar om tillgänglighet, utan också om tycke och smak.

Vattnets djup har också en betydelse för badbarheten. På Islands Brygge fanns olika bassänger med varierade djup, vilket gjorde att badplatsen vände sig till många. De platser som endast gav möjlighet för bad på djupt vatten vänder sig bort från barnfamiljer, eller människor med låg simkunnighet. Därför bör en vid gestaltning av badplatser ha vattnets djup i åtanke.

En slutsats jag drar av mina platsbesök är att en badplats som tillåter bad på olika djup, samt har olika möjligheter att ta sig ner i vattnet genom hopp, vadning, ramp, stega och trappa tillfredsställer flera människors önskemål och behov, vilket gör att den kan nyttjas av många fler.

Angränsande faciliteter och aktivitetsytor

Alla de badplatser jag har besökt har varit urbant belägna med byggnader som angränsar till badplatsen. I de närmaste byggnaderna fanns ofta kiosker, restauranger och butiker. Detta kan indikera att badgästerna bidrar till stadens näringsliv samt dess folkliv, då handlarna valt att lägga deras verksamheter i nära anslutning till baden.

Gemensamt för alla de badplatser jag besökte var att de var utrustade med allmänna toaletter, samt väl försedda med avfallshantering och soptunnor. Toaletter är en nödvändig facilitet på platser där en hoppas att människor ska kunna stanna upp och vistas en längre tid. Många av baden hade även dusch installerat för att skölja av sig havs/sjövattnet. Alla badplatser var även utrustade med livräddningsutrustning samt informationstavlor som beskrev badplatsens regler och uppbyggnad.

De flesta baden hade även tillhörande kiosker, men som under vinterhalvåret var stängda. Endast två av de platserna jag besökte var utrustade med bord. Detta är något som förvånar mig då jag tänker att många skulle vilja slå sig ner vid bord och stolar för att äta. En anledning till detta kan vara att picknickborden var inställda under vintern. Eller så kan det vara ett medvetet val för att rikta besökare till de angränsande restaurangerna/kioskerna och på så sätt stötta stadens näringsliv.

En trend på badplatserna var även att erbjuda mer aktivitet än just bad. De flesta hade i direkt anslutning till badet, platser som erbjöd sportaktiviteter såsom till exempel basket, volleboll eller utegym. Utegym var den mest frekvent återkommande aktivitetsytan vid badplatserna. Detta kan bero på att utegym är populärt bland motionärer och att badplatserna var placerade längs med längre strandstråk där många motionärer ständigt passerar.

Genom mina besök på referensbadplatserna har jag kommit fram till och sammanställt olika aspekter, funktioner och egenskaper en urban badplats längs med strandpromenader bör uppfylla.

- Öppna stora ytor där solen kommer åt. Flera soldäck, ej för plana och med nivåer som skapar rumsligheter och avskildhet.
- Uppdelningar av badplatsen med olika platsbildningar som erbjuder nedgångar till vattnet, detta för att badgäster inte ska behöva trängas. Uppdelningen kan också bidra med en känsla av avskildhet samt möjligheten att finna platser som ger lugn och ro.
- Gång/cykelbana separerade från soldäck genom nivåskillnad eller någon form av fysisk barriär.
- Bryggor/konstruktioner som tar en ut över ytan skapar en rekreerande känsla och närhet till vattnet.
- Platser som tillåter en att känna på vattnet utan att behöva klättra på branta badstegar.
- Bad med olika djup och flera olika typer av nedgångar till vattnet. Såsom stegar, trappor, ramp, platser för vadning samt konstruktioner där en som badgäst kan hoppa ner från högre höjd. Detta för att tillfredsställa flera människors önskemål och behov.
- Många solvända sitt/liggplatser med ryggstöd för skön lutning och vindskydd.
- Återkommande formspråk och materialval i designen för att få en enhetlig och intressant gestaltning.
- Faciliteter som toalett för att besökare ska kunna vistas på platsen under längre tid, samt erbjuda aktivitetsytor utöver bad för mer folkliv året runt.

5

Gestaltning

Gestaltungsprocessen har varit spiralliknande och ideér har omprövats fram och tillbaka. Kapitlet presenterar de metoder jag använt mig av för att få struktur och riktlinjer i min gestaltning och skissande. Dessa metoder är koncept, program, samt strategier som alla baseras på resultatet av det jag kommit fram till under förstudien.

Koncept

För att skapa en sammanhållen och tydlig design har jag tagit fram ett koncept. Konceptet bygger på förstudiens undersökande material och ska stärka badplatsens anknytning till stadens identitet, kulturhistoria och ta hänsyn till vattnet samt badets rekreativa värden. Motalas invånare ska känna en anknytning till platsen, se dess värde och vilja vistas där. Vätternpromenaden ska inte längre bara fungera som en passage utan bli en målpunkt i sig, där människor i staden möts och njuter av Vätterns kristallklara vatten.

Alla dessa funderingar ledde mig fram till konceptet **"Ett njutbart dopp vid Solfjäderbadet"**. Konceptet speglar badplatsens placering i området Solfjäderstaden och framhäver vattnets rekreativa värde.

Solfjäderformen kommer från von Platens unika stadsplan och är något som Motalaborna känner stolthet över. Konceptet har hjälpt mig att hitta ett tydligt formspråk som jag återkommande jobbat efter för att få en sammanhållen design. Det är Solfjädern med dess vågor i Motala kommuns logga som har varit en ledande inspiration till min formgivning.

Bild: Loggotyp. (Motala kommun, 2015)

Solfjädern och vågorna i Motala kommuns logga är två element som jag återkommande jobbat med för att få en sammanhållen design som framäva vattnet och skapar platsidentitet.

Program

Med lärdomarna jag fått från förstudien där jag tagit del av Motala kommuns plandokument, gestaltningplatsens förutsättningar och brister, samt fått inspiration och riktlinjer från studien av referensbadplatserna, har jag tagit fram program och strategier som summerar och binder samman dessa delar. Detta ska hjälpa mig i rätt riktning för att få fram en god gestaltning av badplatsen.

Skapa många sitt- och liggmöjligheter

I soligt läge nära vattnet för att öka möjligheten till solbad, att ta in de blåa miljöernas hälsoeffekter samt öka integration mellan invånare.

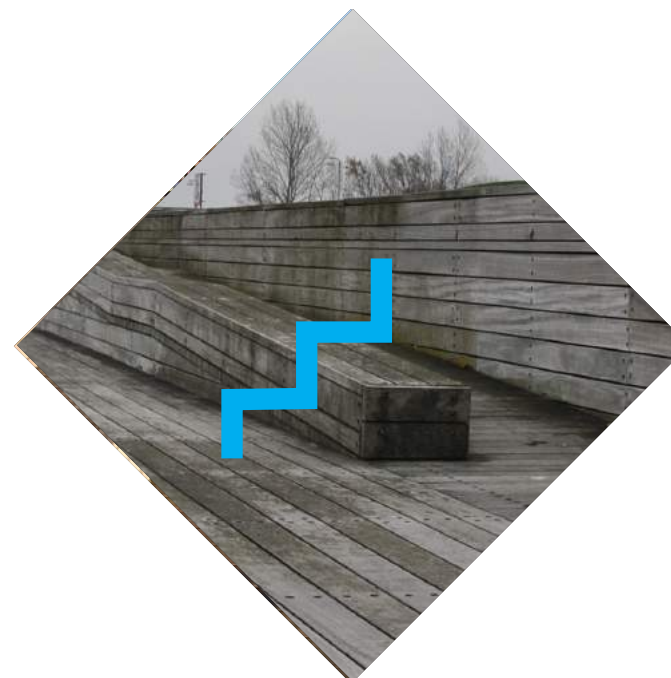
Öka badbarheten och närheten till vattnet.

För att främja vattnets tillgänglighet, fysisk aktivitet och rekreation samt skapa nya mötesplatser.

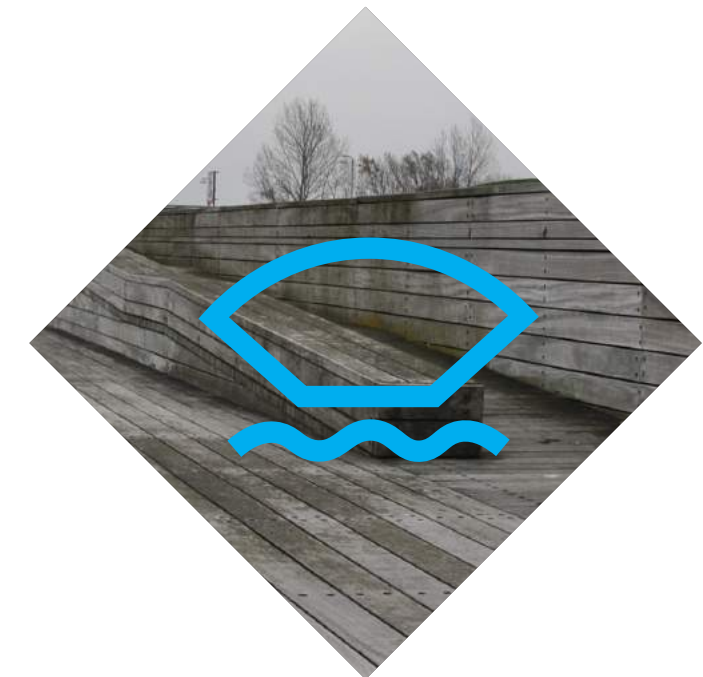
Tillföra faciliteter och aktivitetsytor som behövs vid en badplats.

För att skapa en levande plats där människor kan uppehålla sig under längre tid, året om, samt möjliggöra fler fysiska aktiviteter än bad.

Uppdelning av platsen

Arbeta med nivåer för att öka känslan av avskildhet samt uppdelning av ytor för att minska hög koncentration av badgäster på samma ställe. Badet ska erbjuda både aktiva och rofyllda platser.

Återkommande element som identitetsskapare

För att ge platsen en gestaltad helhet och öka kopplingen mellan platsen, staden och dess invånare.

Strategier

1. Lyfta fram strandens inneboende kvalitéer och skapa en platsbildning där vattnet är lättillgängligt och badbarheten hög. Skapa sittplatser med ryggstöd och soldäck i nivåer för att dela upp ytan. Skilja av platsen från Vätternpromenaden men utan att bryta det viktiga gång- och cykelstråket.
2. Som den naturligaste passagen från staden vill jag skapa en tydligare entré, då ytan idag känns överbliven och oklar. Rumsligheten bär på många kvalitéer, såsom konstverket Vätternrundan, platsens öppenhet, blickfånget ut mot vattnet och Platens punkt. Dessa kvalitéer ska tas tillvara och förstärkas. Även skapa plats för cykelparkeringar och att inte bryta den befintliga cykelbanan.
3. Längst med parken är kajen bred och solen kommer åt största delen av dagen. Skapa soldäck med flera rumsligheter. Skapa många ytor där en som badgäst kan lägga ut sina handdukar. Jobba med nivåer och låt människor komma nära vattnet. Badbarheten ska vara hög och erbjuda platser både för lekfulla och rofyllda bad. Skilj av platsen från Vätternpromenaden men utan att bryta det viktiga gång- och cykelstråket.
4. Ta till vara på den öppna ytan där solen kommer åt. Många badgäster gillar att ligga i gräs, men ytan ska även erbjuda andra fysiska aktiviteter än solbad.
5. Plats för kallbadhus som leder tillbaka till historisk kontext. Viktigt att tänka på är insynsskydd från angränsande kaj och badplats samt skapa vackra, soliga utblickar för kallbadarna.
6. Förstärka och hålla siktlinjen öppen ut över de blåa miljöerna.
7. Förlänga och förstärka siktlinjen med hjälp av kallbadhuset.
8. Parken i sig har egenskaper som är önskvärda vid badplatser med dess mjuka gräsytor. Men idag är de väldigt öppna, så ska skapa mer uppdelning och tydligare gränser mellan stigar och gräsmattor för att öka känslan av avskildhet.

Förslag

Kapitlet presenterar det slutliga förslaget som likt en syntes binder samman förstudien och gestaltningens olika skeden.

Ett njutbart dopp vid Solfjäderbadet

Det slutliga förslaget ger centrala Motala en plats som med dess gestaltning och design tillgängliggör bad och vattennära kontakt. Vätternpromenaden och parken får nya målpunkter och funktionen som stärker den blå miljös rekreativa och sociala värde i staden. Förslaget följer direktiv från Motala kommuns planhandlingar och förstärker von Platens solfjäderplan genom att förlänga och hålla öppna de viktiga siktlinjerna från staden ut mot Platens punkt. Utifrån att ha studerat och analyserat referensbadplatsernas och gestaltungsplatsens landskap, har jag kommit fram till ett förslag som likt en syntes innehåller de komponenter som tagits fram i förstudien för att bilda en god badplats. Och som med platsspecifik design förhåller sig till Motala och gestaltungsområdets förutsättningar.

Solfjäderbadet har givits en hög badbarhet genom att erbjuda många platser, där du på olika djup tillåts äntra Vätterns svala vatten. Här kan besökarna bada från ramp, stege, trappa, hopptorn eller genom vadning ner i vattnet. Detta för att fylla de flesta människors behov eller önskan om hur de vill avnjuta ett dopp i det blå. Genom att addera kallbadhuset skapas möjligheter för bad och ökat folkliv på platsen året om. Förslaget erbjuder förutom många nedgångar till vattnet också många solvända sitt- och liggplatser där man kan solbada eller bara slå sig ner för att blicka ut över vattnet. Solfjäderbadet har även utrustats med flera faciliteter så som kiosk, wc och dusch vilket gör att man kan stanna på platsen under längre tid utan att behöva åka hem. För att öka folklivet ytterligare har platsen utrustats med aktivitetsytor som erbjuder volleybollspel och utomhusgym.

Med förslagets centrala placering har det goda chanser att bidra till ökat folkliv som sprider sig ut i staden, så att handel och näringsliv gynnas. Med ökat folkliv ökar också behovet av avskildhet. För att besökare ska kunna erbjudas rofyllda platser längst vattnet har jag delat upp Solfjäderbadet i olika delar. På så sätt minskar risken för hög koncentration av badgäster på samma ställe. På soldäcken har jag jobbat med nivåer, terrasseringar och träkonstruktioner för att badgäster ska känna att de kan få en privata sfär. Längs med parkens stigar, har häckar planterats som en förlängning av de buxbomshäckar som redan fanns runt parkens centralt placerade "rondell". Dessa häckar planteras för att skapa tydligare gränser mellan stig och gräsmatta, och för att ge badgäster och övriga parkbesökare en tydligare känsla av avskildhet.

Solfjäderbadets design hålls samman genom återkommande materialval och ett formspråk inspirerat av Motala kommuns logotyp med solfjädern och dess vågor. Detta för att öka kopplingen mellan vattnet, platsen, staden och dess invånare.

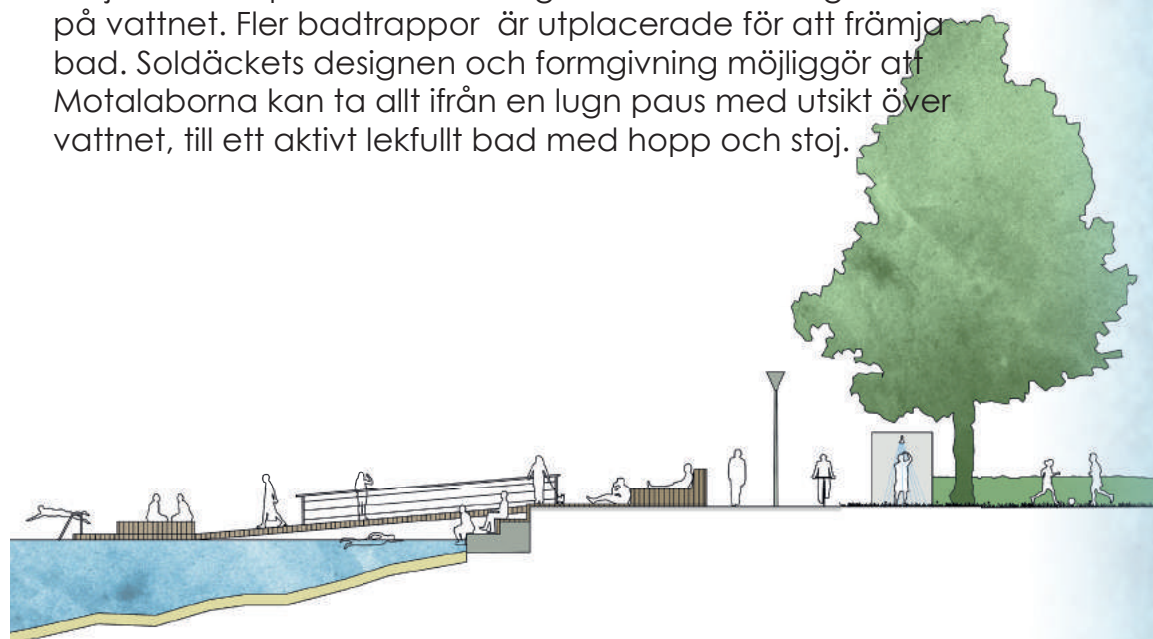

Soldäcket

Soldäcket har tagits fram med grundtanken att skapa platsbildningar där en som badgäst eller förbipasserande vill stanna upp, slå sig ner och där en kan lägga ut sina badhanddukar på azoben innan man avnjuter ett dopp i det blå. Den generösa storleken och valet att skapa tre återupprepande avdelningar gjordes för att ta emot ett högt besöksantal, samt att skapa flera olika små platsbildningar på däckets så att det inte upplevs för trångt och överbefolkat. Att parkens mjuka gräsmattor under dagarna är skuggade av de stora träden motiverar också ett väl tilltaget soldäck.

Med inspiration från referensbaden i förstudien är soldäcket designat med gradänger ner mot vattnet och konstruktioner i trä vilket skapar spännande rumsligheter med nivåer som bidrar till avskildhet för badgästerna. Enligt konceptet nyttjar jag formspråket från solfjädern och vågorna i Motala kommuns logotyp vilket ger en levande, organisk känsla som återkopplar till staden.

Valet av placering på soldäcket gjordes för att inte bryta siktlinjerna som skär genom parken ut mot Platens punkt. Placeringen motiverades även med att Vätternpromenadens kaj på platsen är extra bred. Trots soldäckets väl tilltagna storlek lämnas en fyra meters bred gång- och cykelbana kvar bakom och på så vis bryts inte Vätternpromenadens viktiga sträckning. Soldäcket erbjuder flera platser som tar dig nära och låter dig känna på vattnet. Fler badtrappor är utplacerade för att främja bad. Soldäckets designen och formgivning möjliggör att Motalaborna kan ta allt ifrån en lugn paus med utsikt över vattnet, till ett aktivt lekfullt bad med hopp och stöj.

Hoppflotten är inspirerat av designen på hopptornet vid Island Brygge, men har med konceptet tagit en solfjäderform. Designen tillåter hopp ut från fyra olika höjder där det sista och fjärde steget är cirka tre meter över vattenytan. Hoppflotten är även utrustad med två badtrappor som gör det lättare att ta sig upp och ner ur vattnet. Hopptornet design fungerar också som en sittbänk likt en läktare in mot strandremsan. Materialet på flottarna består av azobe med rillade plankor för att minska risken för halka.

Badflotten har likt hoppflotten en solfjäderform och här tillåts besökare genom spången komma tolv meter ut från land och känna lugnet av att befinna sig omringad av vattnet. Badbryggan är utrustad med två badtrappor samt bänkar där man kan slå sig ner för att solbada eller bara för att njuta av den blåa miljön. Både badflotten och hoppflotten är uppbyggda på flytpontoners så de kan följa vattenytans fluktuation likt de flytande soldäcken vid Hornbergs strandpark.

Spången som tar en ut på flottarna är också inspirerad av spången vid Hornbergs strandpark och är en friliggande konstruktion som gör den mobil och anpassningsbar efter vattenståndet. Spången består av ribbade azobeplankor och har en svag lutning på 1:12 ner mot vattnet vilket minskar risken för halka samt ökar tillgängligheten. För att hindra badgästerna att hoppa från spången där vattnet är för grunt har ett räcke satts upp likt dem vid Scanibadet och Gröningens badplats. Räcket återkommer även längs den långa spången som tar dig ut till förslagets Kallbadhus, detta för att få en gestaltad helhet över Solfjäderbadet.

Träkonstruktionerna som med sin vågform står på soldäcket har två syften, dels att skilja av trädäcket från gång- och cykelstråket, men också till att skapa många sitt- och ligg möjligheter likt soldäcket vid Sundspromenaden. Vågformen bildar, i två nivåer olika små platsbildningar både på konstruktionen men också på soldäckets trätrall, vilket gör att dess helhet känns mer uppdelat. Uppdelningen kan bidra till en känsla av avskildhet från sina badgrannar och möjlighet att finna platser som ger lugn och ro. Träkonstruktionens vågform gör att de avsmalnade delarna fungerar som en sittbänk med stöd för ryggen, medan de bredare delarna ger tillräcklig plats för att lägga ut cirka tre badhanddukar. Designen ger alltså många sitt- och liggmöjligheter. Ryggstödet på träkonstruktionen har en svag lutning för högre bekvämlighet. Ryggstödet hjälper också till att skärma av från Vätternpromenaden som passerar bakom soldäcket.

Gradängerna som i två steg från soldäcket, leder ner mot vattenytan, har vardera getts en bredd på en meter och höjd på 0,5 meter, vilket gör dem till goda platser för solbad med ryggstöd. Den första gradängen är klädd i azobe för ökad

bekvämlighet. Den andra är gjuten helt i betong då den befinner sig runt 1,5 dm över vattenytan och är inspirerad av platån på Hornbergs strandpark. Betongen valdes på grund av dess höga beständighet mot fukt, då nedersta gradängen ständigt kommer utsättas för vågskvalp och vattenkontakt. Närheten till ytan gör att en lätt kan komma åt och känna på vattnet.

Wc/utedusch är placerade bakom soldäcket, centralt i mitten av badplatsen. Där kan badgästerna göra sina behov, skölja av sig sjövattnet, eller fylla på sin vattenflaska vilket leder till att de kan vistas på platsen under längre tid.

Gräsyterna i parken och bakom soldäcket har skilts av från parkens stigar med buxbomshäckar för större avskildhet, men hålls öppet mot Vätternpromenaden för att inte bryta vattenkontakten.

Perspektivet visar soldäckets design som möjliggör många platser för solbad och nergångar till vattnet. Här kan besökarna bekvämt slå sig ner och värma upp sig i solen innan de avnjuter ett dopp i det blå.

Materialval

Azobe

Rillad Azobe

Betong

Stranden

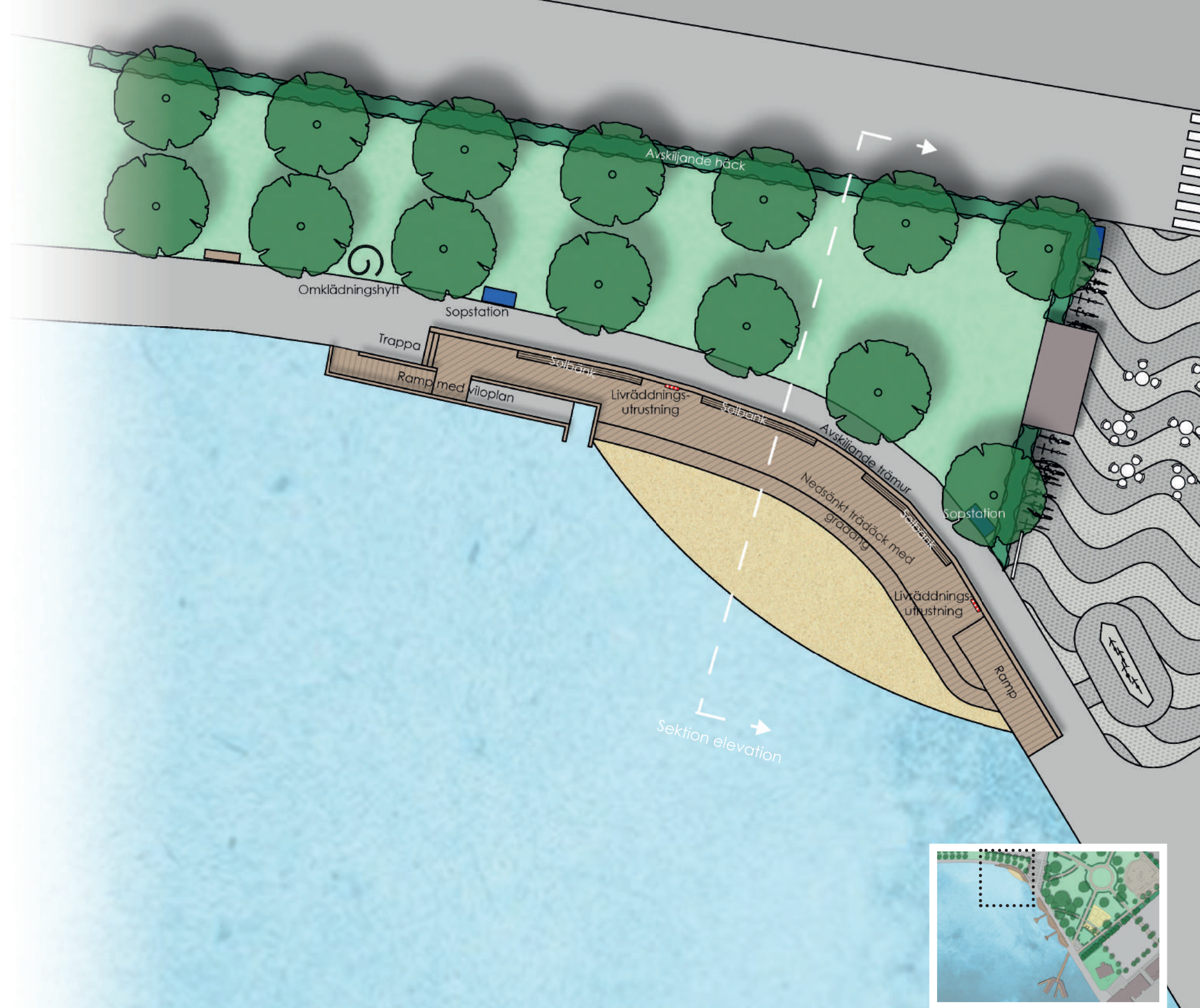
Med inspiration från referensbaden i förstudien och då särskilt Tullhusstranden har jag tagit fram en gestaltning som lyfter fram den lilla sandstrandens inneboende kvalitéer, så den når dess fulla potential. Sandstranden som i realtid är den enda plats längs med hela Vätternpromenaden där det faktiskt går att bada, är inte tillgänglighetsanpassad. Men med gestaltningsförslaget blir stranden en solvänd härlig plats som främjar bad för alla.

För att tillgängliggöra men utan att nagga för mycket på den naturliga lilla sandstranden har trädäcket som ramar in platsen sänkts ned med 0,5 meter. Nivåskillnaden i kombination med platsens inrammande trämur bidrar med en avskärmning från omgivningens trafik. Detta ger platsen ett lugn där vattnet och stranden får stå i fokus. Badbarheten ökar på stranden med förslaget och badsugna kan enkelt ta sig från Vätternpromenaden ner till stranden för att vada ner i det klara vattnet. Med gestaltningen blir badet, vattnet samt trädäcket också nåbart med tillgänglighetsanpassade ramper.

Platsbildningens bågform följer kajens rundning och påminner om den radiella radien på det stora Soldäckets solfjäderform. Strandplatsens gestaltning knyter därför an till resterande badplats vilket ger Solfjäderbadet en gestaltad helhet. För att kompensera upp ytan som tas från kajens gångstråk, har den asfalterade ytan bakom stranden breddats med en meter in mot gräsmattan. Gångstråket bakom platsbildningen blir då två meter brett, tillräckligt för att den viktiga Vätternpromenaden dragning inte ska brytas.

Sektion elevation 1:250 (a3)

1:250_(a3)

Trädäcket är inspirerat från referensbaden i förstudien, och är uppdelat i nivåer med en gradäng ner mot vattnet. Detta för att skapa uppdelning och fler platser för solbad. Trädäcket har en bredd på tre meter vilket ger utrymme för plats att passera förbi när solbadare breder ut sig längst med träsmuren. Gradängen är likt resterande soldäck inklätt i azobe och har getts en meters bredd, vilket ger en bekväm yta för solbad, med tillräckligt utrymme för att rymma ett badlakan.

Ramperna gör strandens tillhörande soldäck tillgängligt, likaså vattnet och badet. Med inspiration från Gröningens badplats ville jag ta fram en tillgänglighetsanpassad ramp som samspelar och smälter in i resterande design. Ramperna vid platsbildningen följer PBL:s rekommendationer (Boverket, 2019) och har en lutning på 1:12. Rampen som leder ner i vattnet är även utrustad med ett två meter långt vilplan så att rullstolar kan vända. Från vilplanet kan man också ta sig in på strandens trädäck. Materialet på rampen är i azobe för att knyta samman till helheten, men plankorna är rillade för att minska risken för halka. Sista delen av rampen efter vilplanet, är gjutet i betong. Detta för att öka beständigheten mot fukt, men också för att minska halkrisken ytterligare då den kommer utsättas för extra väta, då den leder ner under ytan.

Träsmuren har från Vätternpromenaden en höjd på 1,2 meter vilket fortfarande ger fri sikt ut över vattnet för de som vill promenera förbi på utsidan. Nerifrån soldäcket medför nivåskillnaden att samma träsmur får en höjd på 1,7 meter, vilket bidrar till en inramning av sandstranden som skapar en egen platsbildning avskilt från omgivningen. För att muren inte ska skymma siktlinjen från centrum, ut mot vattnet och över entréplatsen har den på dess sydöstra ände en lägre höjd på 0,5 meter. Bänkarna som följer träsmuren ger solvända och skyddade sittplatser som bidrar med lä. Där kan besökare året om slå sig ner för att njuta av de blåa miljöerna.

Bänkarna får ryggstöd från muren som med inspiration från Tullhusstranden har fått en svag lutning för att ge högre bekvämlighet. Valet att ha tre bänkar, istället för en lång som följer hela träsmuren, gjordes för att det i mellanrummen skapas ytor där besökare kan lägga ut sina badhanddukar. Detta för att erbjuda platser till de, som istället för att sitta vill ligga ner när de solbadar.

Omklädningsbås är utplacerat på tre ställen längs med Solfjäderbadet och ett bakom stranden. Dit kan badgästerna gå in för att insynsskyddat byta om. Inspirationen till designen kommer från det spiralliknande omklädningsbåset på Gröningens badplats. Omklädningsbåset är utformat i azobe som resterande träkonstruktioner för att knyta samman helheten av gestaltningen.

Gräsyterna bakom stranden och soldäcket har skilts av från entréplatsen och bilvägen med planterade buxbomshäckar för större avskildhet och distans från trafik. Gräsyten hålls öppen ut mot Vätternpromenaden för att inte bryta vattenkontakten. Valet av buxbom gjordes för att knyta an till Stadsparkens befintliga växtlighet.

Perspektivet visar hur gestaltningsförslaget lyfter fram och ramar in den lilla sandstranden. Genom bänkar och gradängers skapas många platser för solbad. Träsmuren ger ryggstöd och skapar distansering från omgivningen vilket ökar fokuset på vattnets blåa rekreerande kraft.

Materialval

Azobe

Rillad Azobe

Betong

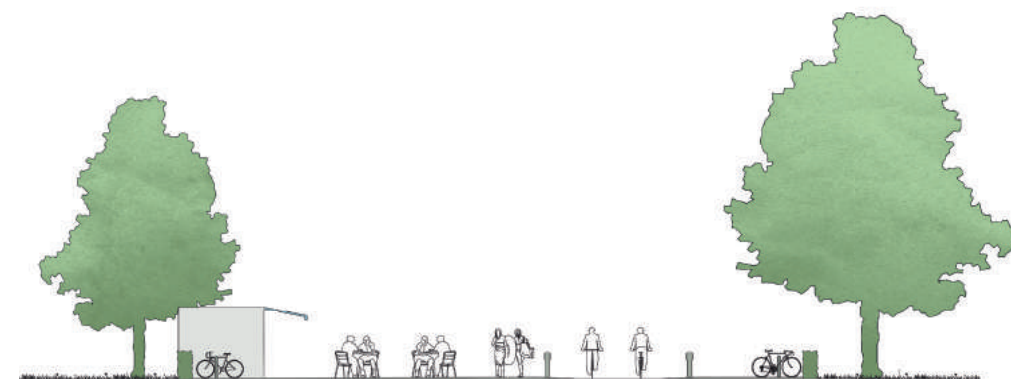

Entrén

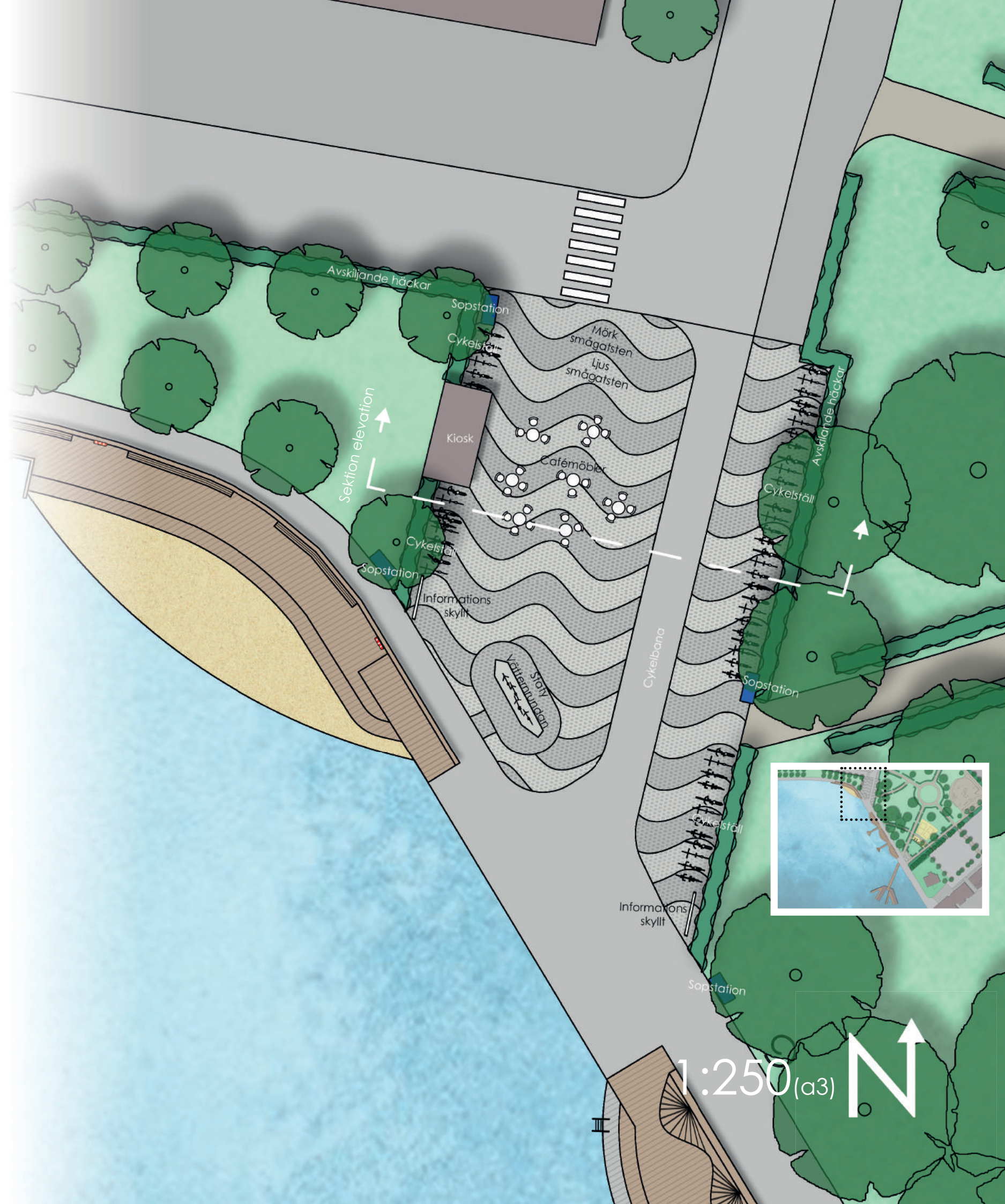
För att få en tydligare entré till badet har jag breddat och skapat en öppen forglignande platsbildning i mötet mellan entréstråket från centrum och Vätternpromenaden. Tanken med placeringen av platsen är att öka kopplingen till centrum, samt att platsen här fungerar som en naturlig entré där badgäster kan ställa ifrån sig cykeln innan de avnjuter den blåa miljön. Platsbildningen markeras med den vågformslagda smågatstenen i två olika kulörer av granit. Valet av material ger ett stadsmässigt uttryck vilket påminner om platsens urbana läge, men utan att ge för modern känsla då platsen ska knytas an till den historiska stadsparken och dess omkringliggande gamla kvarter. Markbeläggningen knyter även samman med smågatstenen som omsluter statyn Vätternrundan. Vilket gör att gestaltningen lyfter fram och tydliggör konstverket. Markbeläggning vid entréplatsen återkommer även på cykelparkeringen vid Solfjäderbadets östra ände, och vågformen håller samma resoluta radier som de vågformade träkonstruktionerna på soldäcket. Detta för att ge en gestaltad helhet på hela Solfjäderbadet.

Längs med torget har buxbomshäckar planterats för att leda blickfånget framåt ut över vattnet, Platens punkt och konstverket Vätternrundan. Häckarna bidrar även med att skilja av entréplatsen från de badgäster som väljer att lägga sig i parken på gräset. Längst med häckarna har cykelparkeringar placerats. Platsen är väl tilltagen med cykelställ, detta för att främja att människorna som bor i staden väljer hållbara färdmedel. Genom entrén går en cykelbana som fortsätter med samma asfalterade beläggning som resterande cykelbanor i staden. På så vis indikeras cykelburna att de kan svänga av Vätternpromenaden för att ledas upp mot staden utan att behöva cykla över den ojämna gatstenen.

I mitten av torget har en kiosk placerats med tillhörande uteservering. Detta för att stilla glassuget hos badgäster men även för att människor i centrum ska lockas ner till vattnet och ta del av den blåa miljöns rekreativa effekter. Informationstavlor om badplatsen, Vätternsvattnets kvalitet, badvett och säkerhet är placerade längst ner vid entrén så att badgäster inte missar viktig information innan de hoppar i vattnet. Entrén likt resterande delar av Solfjäderbadet är väl utrustad med sopstationer där badgästerna kan slänga och sortera sitt skräp för att hindra nedskräpning i staden.

Sektion elevation 1:250 (a3)

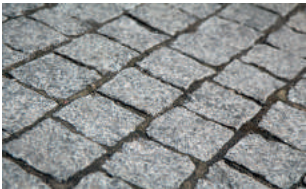

Perspektivet visar Solfjäderbadets entré, som öppnar upp sig i mötet mellan stråket från centrum och Vätternpromenaden. Gestaltningen lyfter fram både konstverket Vätternrundan och Visionärens vinkelben ute vid Platens punkt, vilket stärker kopplingen till vattnet, staden och dess kulturhistoria. Platsen markeras med smågatstenen lagd i vågformation.

Materialval

Ljus granit

Mörk granit

Asfalt cykelbana

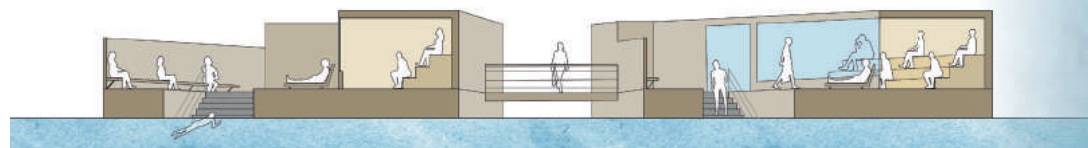

Kallbadhuset

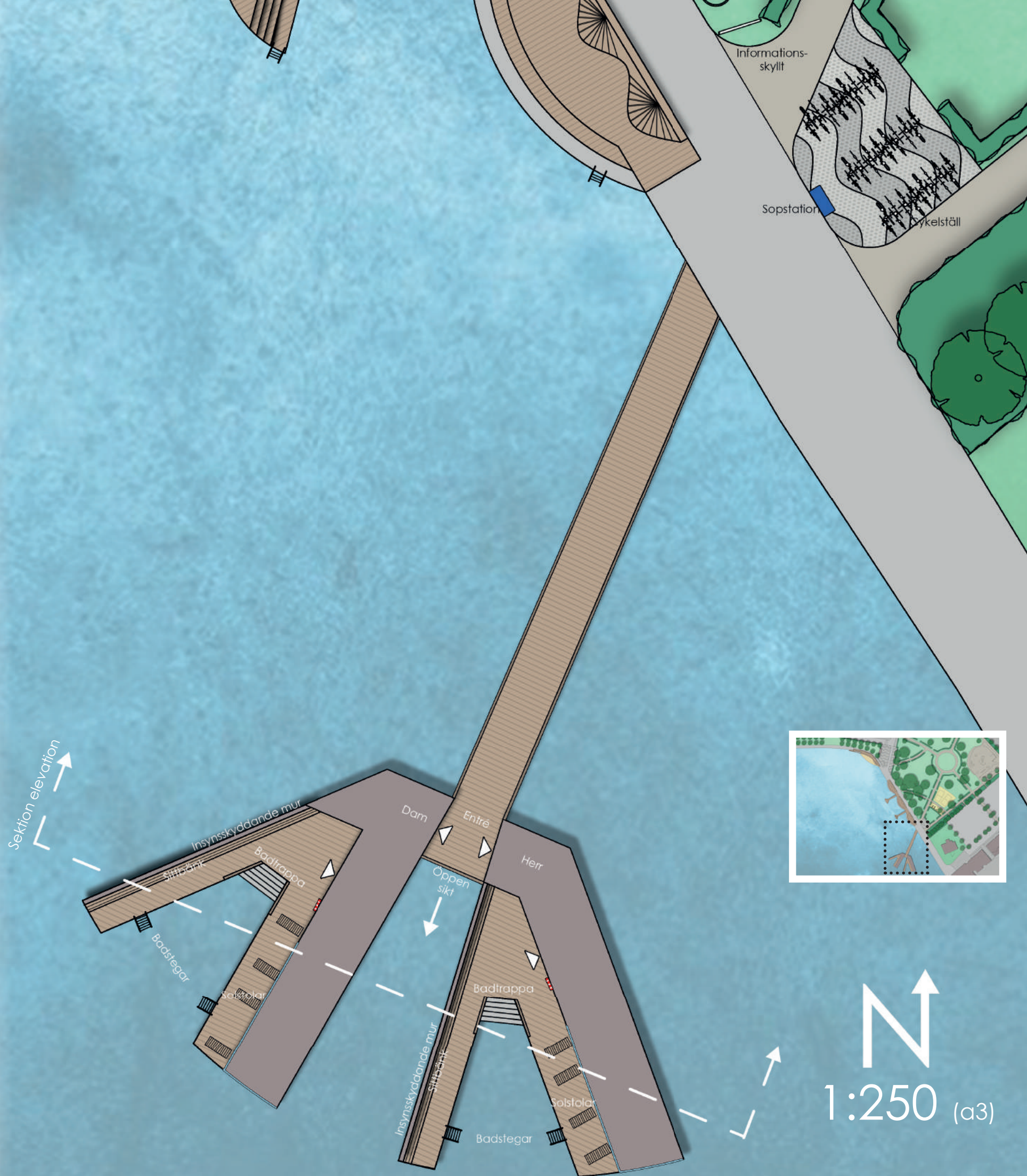
Med gestaltningen har jag tagit fram ett förslag på ett kallbadhus då det är något som efterfrågas av kommunen och dess invånare. Kallbadhuset bidrar också till att främja att människor tar del av badets/vattnets rekreerande och hälsosamma effekter året runt. Dessutom bildar kallbadhuset samt resterande badplats en ny målpunkt och mötesplats i staden som stärker integration, folkliv och turism. Placeringen av kallbadhuset knyter an till gestaltningområdets historia då det tidigare funnits ett kallbadhus i angränsning till Stadsparken. Kallbadhusets placering bidrar också med att förlänga och förstärka siktlinjen från stadens centrum, ut över vattnet och utan att bryta sikten till Platens punkt. Detta uppnåddes genom att dela upp kallbadhuset i två avdelningar. Avdelningarna kan fungera som en dam- och en herrdel och är insynsskyddade från varandra. Idén till formen på kallbadhuset byggs på solfjäderformen, samma som bad och hoppflotten bygger på. Fördelen med solfjäderformen är att den här nyttjas för insynsskydd från land, både från badplatsen i nordväst och från Vätternpromenadens kaj och hamnområdet i sydost.

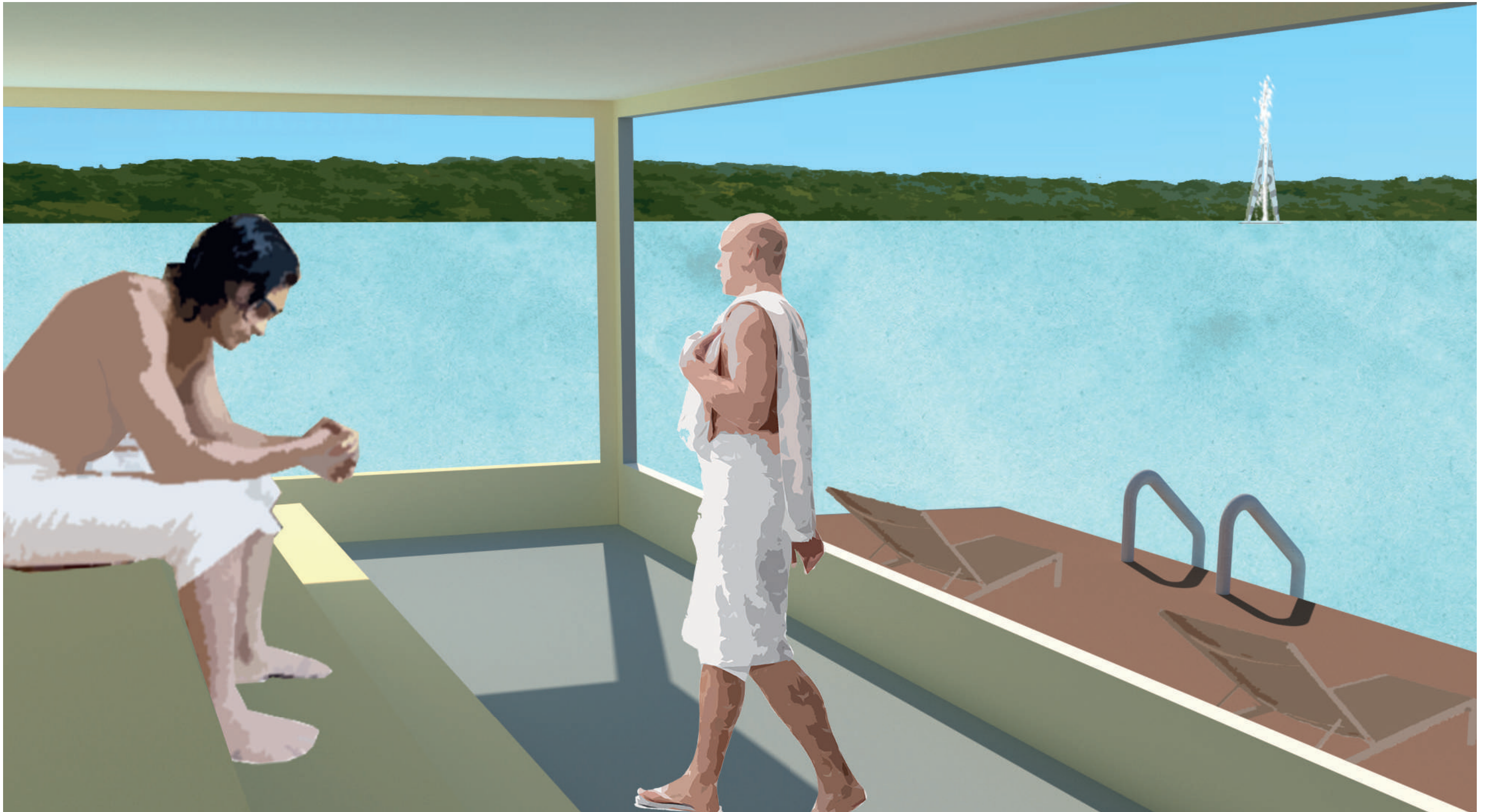
Både herr- och damavdelningen har träbryggor som i V-form öppnar upp sig mot syd vilket gör att det under största delen av dagen går att finna en solig plats med utsikt över vattnet. Sittbänken som följer den insynsskyddade muren, både på herr- och damavdelningen ger platser med ryggstöd att slå sig ner mellan bastubaden för att finna vindskydd och sol. På motsatt sida är träbryggan tre meter bred, vilket ger utrymme att lägga sig ner, antingen på dess solstolar (inspirerade från dem på Gröningens badplats) eller direkt på trädäcket. Längst inne i V-formen finns det en badtrappa där nakenbadarna kan äntra vattnet utan att behöva känna sig oroliga att bli iakttaga från människor utanför kallbadhuset.

De båda bastubyggnaderna är cirka 100 kvadratmeter vardera och beräknas innehålla plats för omklädningsrum, duschar, toaletter och såklart varsin bastu. Bastun placeras längst ut i byggnaderna med glaspartier mot vattnet. Från bastun får du vackra utblickar över vattnet mot exempelvis Platens punkt eller Motalabron vilket stärker anknytningen till staden. Innan spången som leder ut till kallbadhuset finns en cykelparkering för de badgäster som anländer till Solfjäderbadet från väst. Den 40 meter långa spången som leder ut mot kallbadhuset ger en frisk promenad där du med siktet framåt ser Platens punkt och där du blir omgiven av vattnet. För att hindra människor att trilla i vattnet är spången utrustad med ett räcke som har samma design som resterande räcken på Solfjäderbadet, detta för att uppnå en gestaltad helhet. Kallbadhusets fasad är klätt i azobe, samma träslag som badplatsen, vilket också bidrar till ett samlat helhetsintryck.

Sektion elevation 1:250 (a3)

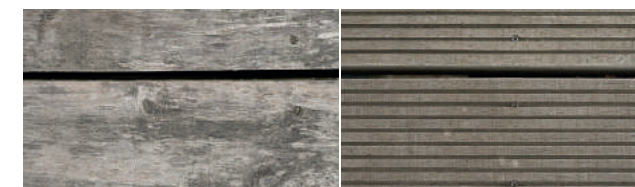

Perspektivet visar utsikten från kallbadhusets ena bastu, här kan man blicka ut över Motalaviken. Bastun bidrar med att främja hälsosamma bad och vattenkontakt året om. Här kan också möten uppstå mellan människor från olika samhällsklasser, åldrar och ursprung vilket stärker, gestaltningens sociala värde.

Materialval

Azobe

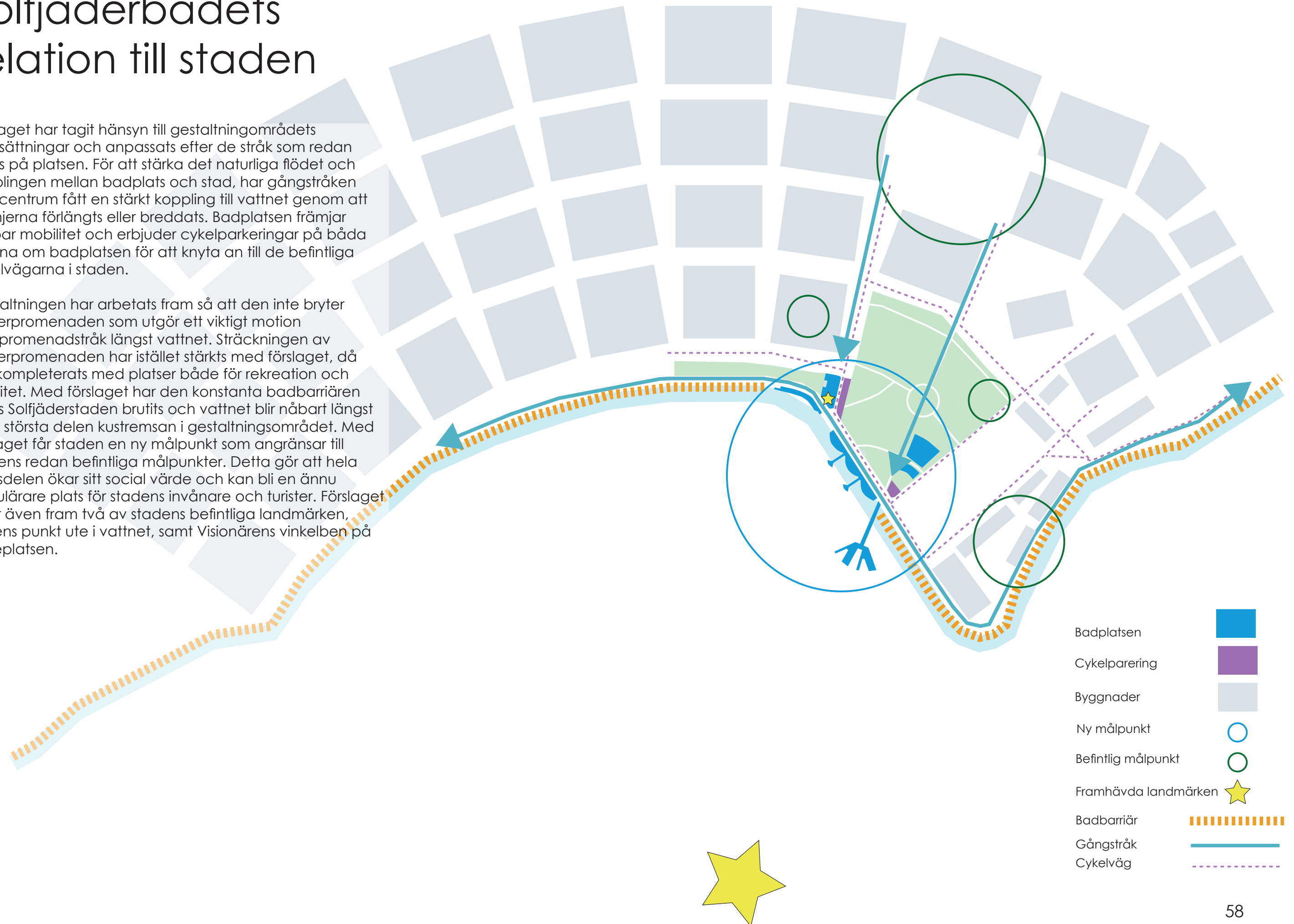
Rillad Azobe

Solfjäderbadets relation till staden

Förslaget har tagit hänsyn till gestaltningområdets förutsättningar och anpassats efter de stråk som redan fanns på platsen. För att stärka det naturliga flödet och kopplingen mellan badplats och stad, har gångstråken från centrum fått en stärkt koppling till vattnet genom att siktlinjerna förlängts eller breddats. Badplatsen främjar hållbar mobilitet och erbjuder cykelparkeringar på båda sidorna om badplatsen för att knyta an till de befintliga cykelvägarna i staden.

Gestaltningen har arbetats fram så att den inte bryter Vätterpromenaden som utgör ett viktigt motion och promenadstråk längst vattnet. Sträckningen av Vätterpromenaden har istället stärkts med förslaget, då det kompletterats med platser både för rekreation och aktivitet. Med förslaget har den konstanta badbarriären längs Solfjäderstaden brutits och vattnet blir nåbart längst med största delen kustremsan i gestaltningsområdet. Med förslaget får staden en ny målpunkt som angränsar till stadens redan befintliga målpunkter. Detta gör att hela stadsdelen ökar sitt social värde och kan bli en ännu populärare plats för stadens invånare och turister. Förslaget lyfter även fram två av stadens befintliga landmärken, Platens punkt ute i vattnet, samt Visionärens vinkelben på Entréplatsen.

7

Diskussion

Kapitlet diskuterar förslaget utifrån dess syfte, mål och frågeställningar. En metodreflektion tas också upp, samt förslag på ideér till nya frågeställningar som dykt upp under arbetets gång. Diskussionen avslutas med ett kort slutord som mycket enkelt sammanfattar arbetet.

Diskussion

Resultatreflektion

Gestaltningförslaget är en syntes av förstudiens olika delar och besvarar frågeställningen: *Hur kan man, med inspiration från referensbadplatser, implementera goda aspekter av landskapsarkitektur för att främja bad och vattennära kontakt i ett platsspecifikt gestaltningsförslag av en badplats i Motala?*

Liksom varje plats är unik, med olika förutsättningar och kvaliteter, går det inte att implementera alla de goda aspekterna av landskapsarkitektur som jag fick ta del av vid besöken av de sju olika referensbaden. Förslaget har anpassats efter just gestaltningplatsens förutsättningar, kvalitéer och med hänsyn till Motala kommuns planering. Detta parallellt med att jag hela tiden har inspirerats av referensbadens landskap för att få en gestaltning som lyfter fram badet och vattnets rekreerande roll. Från besöken på referensbaden tog jag fram en sammanfattning med olika aspekter som är gynnsamma när man gestaltar en urban badplats. (För en djupare diskussion se: *Reflektion Referensbad* på s 40). Utifrån den skapade jag sedan ett program och olika strategier som ledde mig fram till det slutliga förslaget.

Förslaget främjar bad och vattennära kontakt på många sätt. Med lärdom från referensbaden ville jag skapa många platser där man kommer så nära vattnet, att det blir nåbart utan att behöva klättra på en brant badstege. Anledningen till det beror på att de referensbadplatser som erbjöd platser med närhet till vattnet gav mig en starkt rekreerande känsla. Min känsla kanske går att koppla samman med Kaplans (1998) teorier som menar att vatten som landskapselement bidrar med dess starka rekreerande värde då det har en förmåga att beröra alla våra sinnen. Men för att sinnen ska kunna beröras, krävs en gestaltningen som tillåter besökare att komma åt och just känna på vattnet. I förslaget kan du nå vattnet vid soldäckets betonggradänger, hoppflotten, badflotten och vid stranden. Badplatsen är också utrustad med badstegar och badtrappor vilket gör det möjligt att låta vattnet omsluta kroppen utan att besvära sig om hur man kommer upp. För att fullt ut främja bad har vattnet även blivit nåbart genom en tillgänglighetsanpassad ramp. Förslaget har alltså getts en hög badbarhet och med

gestaltningen kan besökare på olika djup komma ner i vattnet. Förslaget tillåter bad från hopptorn, badflotte, stege, trappa, ramp och genom vadning från stranden. Detta gör att badplatsen vänder sig till alla människor med olika förutsättningar, tycke och smak.

Förutom att förslaget ger möjlighet att komma nära och ner i vattnet, erbjuder gestaltningen också många platser där besökare bekvämt kan slå sig ner och blicka ut över vattnet. Enligt Dee (2001) ökar gestaltning vid vattnet det rekreativa värdet och hon menar att relationen mellan vatten och land är en viktig aspekt i designarbetet vid blåa miljöer, liksom möjligheten till utblick och platser att stanna upp på (ibid). Sittplatsernas vikt stärks även i mina studier av referensbaden som gjordes under vinterhalvåret. Trots besökens skiftande temperatur och väder var det alltid människor som valde att slå sig ner på soldäck och bänkar, för att blicka ut över vattnet. Detta tyder på att sittplatser med blå utsikt uppskattas året om. Förutom att sittplatserna är viktiga för att öka rekreationen så fyller de under säsong också en funktion som platser för solbad. Därför erbjuder Solfjäderbadet flertal platser där det är möjligt att både ligga eller sitta bekvämt med ryggstöd, och som dessutom bidrar till läbildning och avgränsning från förbipasserande.

Från besöken av referensbaden förstod jag betydelsen av avskildhet på badplatser och valde därför att dela upp Solfjäderbadet i olika delar. Detta kanske motsäger Gehl (2010) som belyser vikten av att koncentrera människor till mindre ytor när vi förväntar oss att ett begränsat antal kommer att använda platsen. Men med förstudiens lärdomar om hur mycket folkliv en badplats kan bidra med, tror jag inte att Solfjäderbadet kommer upplevas tomt och öde. Med dess centrala läge, alla omkringliggande målpunkter och Vätternpromenadens sträckning genom gestaltningsområdet har Solfjäderbadet stora förutsättningar att bli en plats som nyttjas och befolkas av Motalaborna året om. Uppdelningen av badet kommer förmodligen istället för att kännas öde, bidra till att besökare ibland kan hitta en avskild plats som bidrar till större fridfullhet. Uppdelningen, storleken och alla de olika nedgångarna är inspirerade utifrån referensbaden och kan också bidra till större säkerhet då badgästerna slipper trängas på sin väg ner mot vattnet. Uppdelningen av badplatsen känns också motiverad då den skapar fria

siktlinjer från centrum ut till Platens punkt vilket var viktigt för Motala kommun (2014).

För att öka möjligheten till känsla av avskildhet på Solfjäderbadets olika soldäck, har jag jobbat med nivåer. Nivåerna är tänkta att bidra med att skapa privata sfärer på soldäcket när det är mycket besökare. Nivåerna i form av gradängerna främjar också vattennära kontakt då de leder ner mot vattenytan. Ett problem är att gradängerna kan utgöra barriärer för rörelsebegränsade och rullstolsburna. Därför är det extra viktigt att badet och vattnet tillgängliggjorts vid stranden med anpassade ramper.

Platsen för min gestaltning har redan en historisk anknytning till bad, då ett kallbadhus tidigare legat på platsen. Men rent historiskt sett är det inte vanligt att badplatser har placerats mitt i staden. Detta beror kanske på att städernas centrala delar utmed vattnet, ofta bestod av industrier och att vattnet där var smutsigt och ohälsosamt att bada i. Kanske beror det också på att synen, att lättklätt bada med andra, tidigare i historien ansetts som osedligt och att man därför placerat badplatser i städernas utkant. De sju referensbadplatserna som alla ligger centralt i sina städer tyder på att tiden har förändrats. Dessa urbana badplatser är alla populära och är välbesökta. Havnbaden i Köpenhamn ses som ett bevis på stadens goda miljöarbete. Kanske kan även mitt förslag bli som en symbol, likt havnbaden i Köpenhamn, för att stolt visa upp att Motala är en ren stad, med god miljö, vilket möjliggör placeringen av ett bad mitt i centrum.

Dagens städer växer och många genomgår en förtätning vilket leder till att stadsnära parker och gröna miljöer blir färre. Samtidigt ökar behovet av stadsnära rekreation och aktivitet. Mitt arbete lyfter fram att badplatser drar till sig många människor, att bad och vattennära kontakt bidrar till rekreation, aktivitet och välmående. Därför kan mitt arbete motivera, samt bidra till en ny syn på varför man bör placera badplatser centralt. Dels för att badplatser utökar den urbana rekreativsmöjligheter i våra städer. Men också för att folklivet som skapas vid centralt belägna badplatser har möjlighet att spridas ut i resterande staden vilket kan gynna näringsliv och handel samt stärka känslan av en mer levande stad.

Med mitt förslag blir badplatsen en integrerad del i Motala. Dels med dess formspråk i solfjäderform som knyter an till staden och kopplar till dess historia, men också med dess centrala placering där siktlinjerna gör att de som vistas i stadscentrum kan blicka ner mot kusten och då se vattnet badet och även kallbadhuset som tornar upp sig. Stora delar av stadsparken lämnades medvetet orört i min gestaltning och fokus låg främst på nedre delen längst med strandlinjen. Anledningen till att jag inte integrerat badplatsen ytterliggare in i parken är att jag fokuserat på den vattennära kontakten och att Stadsparken i sin nuvarande form redan besitter många fina, gröna rekurerande egenskaper som är viktiga för Motalas invånare och miljö. Dessutom bär parken på liknande kvalitéer som omgivningen hos referensbaden, med stora gräsmattor där badgäster kan lägga ut sina badlakan. Det som skiljer gestaltningsområdet från referensbadens omgivande landskap är alla de frodiga träden som under stor tid av dagen skuggar gräsmattorna. Detta ställde mig frågan om jag i gestaltningsförslaget skulle ta ner några träd för att få in mer sol. Men efter övervägningar utslöts det, dels för att många av träden är markerade som evighetsträd, men också på grund av att parken gröna frodiga karaktär ger ett värde för hela stadsdelen. Därför fokuserade jag min gestaltning till de öppna delar längs vattnet där solen redan kommer åt.

Ingen landskapsgestaltning är helt konfliktfri. I förstudien till arbetet där jag studerade olika referensbadplatser landskap, kunde jag se att badplatserna bidrog till större attraktivitet och folkliv i dess värdstäder (Dahlin, 2013; Danske Arkitekt Virksomheder, 2017; Helsingborg kommun, 2018). Men ett högt folkliv vid badplatser kan dock medföra störningar, likt de boende vid Sundspromenaden/ Daniaparken kände av (Agrell, 2008). Gehl (2010) belyser dock folkliv som en viktig komponent för en god stad. Om gestaltningförslaget hade realiserats hade troligen Motala gynnats. Folklivet som bildas vid Solfjäderbadet hade förhoppningsvis spridit sig från kajen och vidare upp i staden så att handel och verksamheter hade ökat vilket är något som efterfrågas av Motala kommun (2014). Genom att öka möjligheten och tillgängligheten för bad och vattennära kontakt kommer Stadsparken och Vätternpromenaden få ett ökat besökstryck. Den lugna atmosfären som idag finns i parken kommer bli mer livfull. Parken kommer befolkas av lättklädda solbadare under sommaren. Så för att badgäster och övriga parkgäster inte ska störas av varandra har jag i gestaltningsförslaget kompletterat med häckar som delar upp parken och som bidrar till större avskildhet. Människor kommer troligtvis ha

med sig medhavda picknickar. För att hindra nedskräpning har jag i gestaltningsförslaget frikostigt placerat ut sopstationer så att en som besökare inte ska kunna undgå dem.

Då jag utbildar mig och tar examen inom ämnet landskapsarkitektur kan man ställa sig frågande till att jag i gestaltningen tagit fram ett förslag på ett kallbadhus. Men i arbetet har jag inte fördjupat mig i arkitekturen och konstruktionen av byggnadsstrukturerna. Vid Kallbadhusets design har jag främst fokuserat på dess placering och utomhusmiljö. Detta för att skapa två separerade avdelningar med goda sollägen som är insynsskyddade från land. Mycket fokus låg också på att skapa en förlängning av siktlinjen men utan att bryta sikten till Platens punkt. Jag har i mitt förslag alltså främst fokuserat på kallbadhusets placering och dess utemiljöer, något som jag efter en femårig landskapsarkitektutbildning bör besitta tillräcklig kunskap för.

Gestaltningsförslaget är utformat efter platsen och jag har med mitt koncept försökt skapa en design som knyter an till Motala för att skapa en större koppling till stadens invånare. Min tanke var också att konceptet skulle hjälpa mig med att skapa ett återupprepande formspråk som gör badplatsen till en gestaltad helhet. Inspirationen till detta kom från besöken på referensbaden och främst från Hornsberg strandpark, som hade ett tydligt återkommande formspråk med cirklar, vilket knöt samman hela strandparkens design. Cirkeln är en distinkt och tydlig form, som utan några kanter är lätt för ögat att registrera. Jag valde istället formerna från solfjädern och vågorna i Motala kommuns logotyp för att binda samman min gestaltning. Det valet motiverades med att dessa former förknippas med Motala, vilket knyter an till platsens lokalisering, vattnet och dess invånare. När jag nu ser på det färdiga förslaget är jag osäker om solfjäder och vågformen kommer fram på samma tydliga sätt som cirkeln vid Hornsbergs strandpark. Kanske är solfjäder- och vågformen för komplex, vilket leder till att de inte upplevs lika starkt i perspektiv som i plan. Jag har ändå nyttjat dessa former återkommande, och även om det kan vara svårt för ögat att registrera dem, hoppas jag återupprepningen bidrar till en känsla av en gestaltad helhet. Med att transparant visa tvivel för konceptets formspråk, vill jag ändå förtydliga att jag är nöjd med min slutprodukt. Oavsett vad, hjälpte konceptet mig likt ett verktyg och gav mig riktlinjer som tog mig framåt i gestaltningen och som tillslut ledde mig till ett färdigt resultat.

Med Solfjäderbadet ändrar kajen längst Vätternpromenaden skepnad från att främst utgöras av ett stråk där man passerar förbi, till en plats att stanna upp på. Förslaget erbjuder flera platser som tar en nära vattnet som bidrar med rekreation, aktivitet och möten. Om gestaltningsförslaget Solfjäderbadet med dess tillhörande kallbadhus hade realiserats, hade det skapats en ny viktig målpunkt i staden som främjar bad och vattenkontakt året om.

Metodreflektion:

Bakgrund

Bakgrundsdelen litteraturstudie påverkade mina tankar kring vattnet och badets betydelse för folkhälsa och öppnade upp kunskaper och perspektiv som samverkas i gestaltningsförslaget. Bakgrundsdelen i arbetet besvarar också arbetets syfte och motiverar varför landskapsarkitekter och samhällsplanerare bör lägga fokus på att tillgängliggöra vattnet och satsa på goda gestaltade platser som främjar bad och vattennära kontakt. Detta på grund av att dagens moderna, stressade livsstil leder till att människor är i behov av rekreation som kan tillgås i nära natur (Boverket, 2012). Samtidigt förtätas våra städer, och även Motala. Och med det blir de gröna stadsnära miljöerna färre (DeValck, et.al 2017). De blåa miljöerna går inte på samma sätt att byggas bort och har också en stark hälsosam och rekreativ effekt på människan (Kisteman. et al, 2011 ; Kaplan et al, 1998) . Olika studier visar till och med att utblickar över blåa miljöer föredras och har hälsosammare effekter än gröna (Kisteman. et al, 2011; Wheeler. et al, 2012; De Vries. et al, 2016). Att erbjuda platser i våra städer som fokuserar på den visuella kontakten med de blåa miljöerna kan alltså främja vår folkhälsa. Att dessutom erbjuda platser för bad stärker de hälsosamma effekterna, då bad genom forskning visats lindra och förebygga många folkhälsosjukdomar (Ahlgren & Vagnelid, 2018 ; Huttunen. et al, 2004). Kallbad och utomhusbad är en del av vår nordiska historia (Nordström. 2019) och är dessutom en stark trend som är tillbaka vilket gör att badplatser bidrar till attraktivare städer (Leeninger, 2017). Bakgrunden motiverar alltså att professioner inom samhällsbyggnad och samhällsplanering bör satsa på bad, för attraktivare städer som främjar rekreation, aktivitet, och hälsa.

Dokumenstudie:

Att studera (ÖP 2006) gav mig en inblick i hur staden förhåller sig till vattnet, gestaltningsområdet och dess framtida utveckling. Dock är översiktsplanen gammal och

sedan den skrevs har säkert många planer förändrats. För mer adekvat information om stadens planering studerades även ett mer uppdaterat visionsprogram framtaget av Motala kommun, *Motala centrum: Framtidsvision för 2025* (2014). Detta gjorde att gestaltningen kändes mer förankrad i stadens planering, då jag fick en inblick i hur Motala kommun i framtiden vill att centrum och gestaltningsplatsen ska utvecklas för att öka kontakten med vattnet.

Referensbad:

Att besöka de olika referensbadplatserna hjälpte mig att uppnå en del av arbetets syfte som var att utöka förståelsen om badplatsens landskap och utformning. Det var också en god metod då det gav mig inspiration till hur vattennära kontakt med bad kan gestaltas. Att jag valde platser som alla i likhet med gestaltningsområdet liggerurbant längs med en längre strandpromenad, stärkte metoden då jag fick en större inblick i vilka egenskaper en stadsnära badplats bör uppfylla och vilka problem jag behövde lösa med min gestaltning.

Det hade säkerligen stärkt arbetet om jag studerade flera platser för att få en bredare bild över hur badplatser kan och bör gestaltas, men tidsramen för arbetet uteslöt detta. Jag valde att i arbetet bortprioritera besök på badplatser som skapades efter 2000. Min motivation till detta var att städers behov, samt utveckling och trender av landskapsarkitektur hela tiden förändras. Men såhär i efterhand har jag insett att jag troligtvis hade fått mer inspiration av besöken, om jag haft en större bredd på dem. Alla de badplatser jag besökte påminde om varandra, både i form och materialval. Om jag istället besökt badplatser från olika tider, samt badplatser som inte alla var placerade i gamla industriområden hade jag kanske fått se en bredare variation. Mitt förslag har en materialpalett som främst består av azobe och betong och detta beror på att det var just dessa material som fanns på mina referensbadplatser. Många av referensbadplatserna hade även inslag av corten vilken ger en industriell känsla, men det tyckte jag inte passade till min gestaltningsplats då den inte är belägen på gammal industrimark.

Referensbaden studerades både genom att fysiskt infinna sig på platserna och kompletterades med en kort faktasökning. Platsbesöken gav inspiration till gestaltningen och utökade förståelsen för hur badplatserna kan integreras i den stadsnära miljön samt gjorde det möjligt att förstå konsekvenserna av dess utformning/design.

Faktasökningen däremot gav mig en större inblick i badplatsernas popularitet och betydelse för städernas folkliv under högsäsong. Då arbetet skrevs under årets mörkaste och kallaste period så var det svårt att på plats studera platsernas folkliv och hur de nyttjas då strandstråk och badplatser har sin högsäsong under sommarhalvåret. Dock var det glesare besökarantalet gynnsamt när foton skulle tas till arbetet. Det hade säkerligen stärkt arbetet om jag besökte platserna under högsäsong, men detta uteslöt på grund av arbetets tidsram.

Jag är medveten att det kan vara svårt att bygga sin gestaltning utifrån referensprojekt då de inte finns något faktiskt facit för hur god landskapsarkitektur vid en badplats bör se ut. Men när man ser hur populära platserna beskrivs i faktasökningen kan en som landskapsarkitektstudent anta att gestaltningen av platserna är en bidragande faktor till dess höga folkliv. Valet att besöka så många som sju stycken olika badplatser gjordes för att få en bred bild och större förståelse för badplatsens landskapsarkitektur. Två av de badplatser jag besökte (Hornsberg strandpark och Sundspromenaden/Daniaparken) var från början inte planerade för bad och osäkerhet fanns därför om jag skulle välja att studera dessa. Men med dess formgivning och gestaltning har de blivit väldigt populära platser för bad, vilket motiverade mig att finna inspiration därifrån. Alla referensbad som besöktes, förutom Tullhusstranden i Simrishamn ligger i städer med större befolkningsmängd och det kan också bidra till dess stora popularitet och höga folkliv. Men med den starka efterfrågan som finns hos Motalas invånare och kommun skulle troligtvis en badplats, likt gestaltningsförslaget, bli en populär mötespunkt som gynnar rekreation, hälsa och stadens folkliv.

Platsbesök:

Att fysiskt befinna sig på gestaltningsplatsen anser jag vara en bra metod för att kunna analysera och att sätta platsen i sitt sammanhang. Platsbesöken i Motala gav mig en uppfattning för områdets karaktär, känsla och förutsättningar. Under platsbesök kom flera aha-upplevelser som var värdefulla för gestaltningen. Just upplevelsen och känslan för en plats är två viktiga faktorer vid gestaltning, och dessa är svåra att få på något annat sätt än att fysiskt vistas på plats. Då jag är uppvuxen i Motala har det i arbetet varit viktigt att kompensera och balansera min egna relation till platsen med professionella analysmetoder, så att kvalitéer och förutsättningar lyfts fram och inte tas för givna. I arbetet nyttjade jag därför analysmetoder inspirerade av Lynch och SWOT, som hjälpte mig att

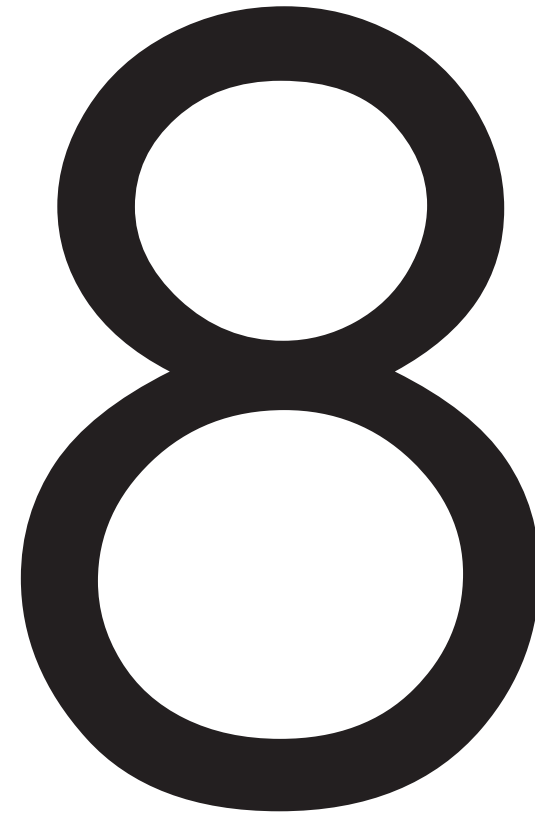
förmedla min uppfattning men även beskriva en mer objektiv bild över gestaltningsplatsens förutsättningar och karaktär.

Vidare forskning

I uppsatsen har jag avgränsat mig från teoretisk fördjupning av materialets hållbarhet, beständighet mot fukt och slitage. I val av material till gestaltningen har jag istället utgått och inspirerats från de referensbadplatser som jag besökt. Det hade dock stärkt förslaget och gett det större trovärdighet om jag mer ingående granskade badplatsens material utifrån beständighet och hållbarhetssynpunkt. Det afrikanska materialet azobe som majoriteten av referensbadplatserna jag besökt utgörs av (likaså mitt gestaltningsförslag), ska ha en hög beständighet. Men en fråga är om det i miljö och hållbarhetssynpunkt är bättre att välja träslag som produceras i Sverige likt, gran och furu, trots att de inte har samma resistans mot fukt och därför kanske behöver bytas ut oftare?

Slutord

Det finns många platser i våra städer där blå miljöer är en del av landskapet, men trots det nyttjas inte vattnets höga potential. Detta arbete visar på hur platsspecifika egenskaper utmed en park och strandpromenad i Motala, kan lyftas och förstärkas genom en design som främjar bad, vattennära kontakt, rekreation, hälsa, aktivitet och möten. Förhoppningen är att detta arbete med gestaltningsförslag kan nyttjas för att utöka förståelsen om badet och vattnets betydelse, och också inspirera landskapsarkitekter samt andra professioner inom stadsutveckling till hur man kan ta till vara på våra blå miljöer.

Referenser

Denna del presenteras arbetets källunderlag.

- Agrell, L. (2008). *Design för det aktiva stadsrummet*. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp. Fakulteteten för landskapsplanering. Landskapsarkitektprogrammet. (Examensarbete 2008:50).
- Ahlgren, L. & Vagnelind, L. (2018). *Kalla bad*. Stockholm: Bonnier fakta.
- Birgerstam, L. & Nord, P. (1997). *Skissandet som didaktiskt fenomen*. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Baur, J. (2018). *Urban green spaces, recreation and spiritual experiences*, Leisure/Loisir, vol 42:2. s 205-229
Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/14927713.2018.1449131>
- Boverket. (2018). *SWOT-analys*.
Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/metoder-och-kanaler/swot-analys/> [2019-12-13]
- Boverket. (2019). *Ramper*.
Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/tillganglighet/ramper/> [2019-12-16]
- Centerlöf & Holmberg. (2019). *Scaniabadet i malmö*.
Tillgängligt: <http://coh.se/project/scaniabadet/> [2019-11-25]
- Dansk Arkitektur Center. (2016). *Kalvebod Bølge*. Tillgänglig: <https://dac.dk/viden/arkitektur/kalvebod-boelge/> [2019-12-11]
- Danske Arkitekt Virksomheder. (2017). *Byliv der betaler sig - Islands Brygge Havnebad*.
Tillgänglig: <https://www.danskeark.dk/content/islands-brygge-havnebad> [2019-12-10]
- Dahlin, L. (2013). *Hornsbergs kaj är nya rivieran. Mitt i Kungsholmen*. 12/8-2013.
Tillgänglig: <https://mitti.se/nyheter/hornsbergs-kaj-ar-nya-rivieran/?omrade=kungsholmen> [2019-12-16]
- De Valck, J. et al. (2017). Outdoor recreation in various landscapes : which site characteristics really matter?. *LAND USE POLICY*, vol 65: s 186–197.
- Dreiseitl, H. (2001). *Waterscapes- planning, building and designing with water*. Basel:Birkhauser Verlag
- Gehl, J. (1996). *Livet mellem husene: udeaktiviteter og udemiljøer*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag
- Gehl, J. (2010) *Cities for people*. Washington: Island Press
- Gehl, J., & Svarre, B. (2013). *How to study public life*. Washington: Island Press
- Hamrebjörk, L. (2011) *Fakta om corten*. Stålbyggnadsinstitutet. Tillgänglig: https://www.stalforbund.no/uploads/source/files/stalbyggnad/Staalbyggnad_1_2011.pdf
- Helsingborg kommun. (2018). *Gröningen*. Tillgänglig: <https://helsingborg.se/uppleva-och-gora/friluftsliv-och-motion/parker-och-gronomrade/groningen/> [2019-11-21]
- Huttunen, P., Kokko, L. & Ylijukuri, V. (2004). Winter swimming improves general wellbeing. *International Journal of Circumpolar Health*. vol 63(2): s 140-144.
Tillgänglig: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3402/ijch.v63i2.17700?needAccess=true> [2019-11-15]
- Kaplan, R., Kaplan, S & Ryan, R. (1998). *With people in mind- design and management of everyday nature*. Washington: Island Press
- Kistemann, T., Hoser, C. & Voigt, H. (2011). Mapping water and health: current application and future development. *Current Opinion on Environmental Sustainability*, vol 3: s 506–511.
Tillgänglig: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187734351100114X> [2019-11-15]
- Laukkanen, T., Khan, H., Zaccardi, F. & Laukkanen, J. (2015). Association between sauna bathing and fatal cardiovascular and all-cause mortality events, *Jama Intern med*. Vol 175(4): s 254-548.
- Leeninger, A. (2017). Från osedlighet till friluftsliv-Förr var bad inget att stå efter. Idag är ett bad mitt i stan något som gör det attraktivt. *Stad*, vol 18: s 38-40
- Lincoln, W. A. (1998). *World woods in colour*. London:Stobart
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Cambridge, Mass: M.I.T. Press
- Malmö stad. (2019a). *Parker i västra hamnen*. Tillgänglig: <https://malmo.se/Service/Var-stad-och-var-omgivning/Stadsplanering-och-strategier/Stadsutvecklingsomraden/Vastra-Hamnen-/Utemiljoer--parker/Parker-i-Vastra-Hamnen.html> [2019-11-26]
- Malmö stad. (2019b). *Scaniaparken*. Tillgänglig: <https://malmo.se/Service/Var-stad-och-var-omgivning/Stadsplanering-och-strategier/Stadsutvecklingsomraden/Vastra-HamnenUtemiljoer--parker/Parker-i-Vastra-Hamnen/Scaniaparken.html> [2019-11-28]
- Motala kommun. (2006). *Motala möter framtiden - ÖP 06*. Motala: Motala kommun. Tillgänglig: <https://www.motala.se/media/uploads/Översiktsplan-2006.pdf> [2019-11-25]
- Motala kommun. (2014). *Vision Motala centrum 2025*. Motala: Motala kommun. Tillgänglig: https://issuu.com/motalakommun/docs/motala_centrum_2025_20120919_medel [2019-11-28]
- Motala kommun. (2017). *Motalavikens södra strand planprogram*. Motala: Motala kommun. Tillgänglig: https://extranet.motala.se/media/uploads/Planprogram_Motalavikens_sodra_strand_GODKANNANDE_inkl_samradsredogorelse-m.pdf [2019-11-28]

- Motala kommun. (2019a). *Göta kanals huvudstad*. Tillgänglig: <https://start.motala.se/upplev-besok/gota-kanal/> [2019-11-28]
- Motala kommun. (2019b). *Här är våra 200 evighetsträd*. Tillgänglig: <https://www.motala.se/nyheter/har-ar-vara-200-evighetstrad/> [2019-12-18]
- Nordström, U. (2019). *Nordiska bad*. Stockholm: Natur & Kultur
- Nutsford, D., Pearson, A.L., Kingham, S. & Reitsma, F. (2016). Residential exposure to visible blue space (but not green space) associated with lower psychological distress in a capital city. *Health & Place*, vol 39: s 70–78. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2016.03.002> [2019-11-17]
- Robild, E. (2017). *När själen får grönska*. Stockholm: Bonnier Fakta.
- Sasaki, H. (1950). Design Process. I Swaffield, S. (red.) *Theory in Landscape Architecture*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- SCB. (2019). *Befolkningstatistik*. Stockholm: Statiska centralbyrån. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/> [2019-11-18]
- Sjöö, E. (1975). *Strövtåg i hembygden: några minnen och bilder från det forna Motala*. Motala: Motala tidning
- Sweco. (2019). *Daniaparken i Malmö*. Tillgänglig: <https://www.sweco.se/vart-erbjudande/arkitektur/landskap/daniaparken-malmo/> [2019-11-18]
- Sydväst. (2019). *Tullhusstranden*. Tillgänglig: <http://sydvast.se/projekt/tullhusstranden/> [2019-12-02]
- Törnström, A. (2017). *Inget badhus - förening kastar in handduken*. Östgöta correspondenten, 29 mars. Tillgänglig: <https://www.corren.se/nyheter/motala/inget-badhus-forening-kastar-in-handduken-om4567655.aspx> [2019-11-18]
- Veidekke (2015). *Strandpromenaden Helsingborg*. Tillgänglig: <http://veidekke.se/projekt/article60816.ece> [2019-11-21]
- Wheeler, B.W., White, M., Stahl-Timmins, W. & Depledge, M.H. (2012). Does living by the coast improve health and wellbeing?. *Health & Place*, vol 18(5): s 198-201. Tillgänglig: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1353829212001220?via%3Dihub> [2019-11-15]
- Fotografier och illustrationer i arbetet är skapade av författare Oscar Samuelsson, om inget annat uppges.

